

ARCHIWUM
PAŃSTWOWE
W
KRAKOWIE

3002

KZG-3 z. 681/72 — 6000

WOZDANIE X.

(XXVII.)

DYREKCJI

PAŃSTWOWEGO GIMNAZJUM IV.

IM. H. SIENKIEWICZA

W KRAKOWIE

ZA ROK SZKOLNY

1927/1928.

TREŚĆ:

1. Dr Łukasik Stanisław: H. Sienkiewicz w Rumunji.
2. Część urzędowa — przez dyrektora,

W KRAKOWIE — 1928.

NAKŁADEM KOMITETU RODZICIELSKIEGO

3002

SPRAWOZDANIE X.
DYREKCJI
PAŃSTWOWEGO GIMNAZJUM IV.
W KRAKOWIE.

SPRAWOZDANIE X.

(XXVII.)

DYREKCJI

PAŃSTWOWEGO GIMNAZJUM IV.

IM. H. SIENKIEWICZA

W KRAKOWIE

ZA ROK SZKOLNY

1927/1928.

TREŚĆ:

1. Dr Łukasik Stanisław: H. Sienkiewicz w Rumunji.
2. Część urzędowa — przez dyrektora.

W KRAKOWIE — 1928.

NAKŁADEM KOMITETU RODZICIELSKIEGO

DRUKARNIA „GŁOSU NARODU” W KRAKOWIE.

Mr inw. nabytków: 26 313

H. SIENKIEWICZ W RUMUNJI.

W okresie przygnębienia duchowego, po upadku powstań, naród polski, nie posiadając urzędowych przedstawicieli w stolicach państw europejskich, zdobył się na dwu potężnych reprezentantów wobec opinii świata cywilizowanego w osobach Adama Mickiewicza i Henryka Sienkiewicza. Obaj z całą godnością reprezentowali imię polskie wśród ludów Europy, chroniąc je od zagłady i zdobiąc je potęgą wizyj twórczych i blaskiem piękna artystycznego.

Prawdziwą miarą wielkości genjuszu jest siła jego promieniowania poza środowisko społeczne, z którego czerpie treść swoich dzieł. Henryk Sienkiewicz z tej przyczyny zajmuje w literaturze polskiej pierwsze i naczelne miejsce. W czasach powojennych zrozumienie znaczenia Sienkiewicza w literaturach świata, a temsamem w literaturze polskiej, zatacza szerokie i poważne kręgi. W szczególności zwraca się uwagę na stosunek polskiego powieściopisarza do literatur nowolacińskich¹⁾.

Rozważania nasze wejdą na teren rumuński, mało znany w Polsce i ustalą w głównych zarysach znaczenie Sienkiewicza w literaturze Rumunji na tle stosunków literackich polsko-rumuńskich w XIX-tym wieku i na tle nowożytnej powieści rumuńskiej.

* * *

Miedzy literaturą polską a literaturą rumuńską istnieje wiekowy kontakt. W XVI i XVII wieku kultura polska promieniuje żywo w kierunku Kijowa i Moldawji. Piotr Mogiła, Miron Costin, Grigore Ureche, Simion Dascălul i metropolita Dosofteiu stają się propagatorami kultury polskiej na terenie południowo - wschodniej Europy. Kroniki polskie Joachima Bielskiego, Marcina Bielskiego, Alexandra Guagniniego, Paszkowskiego, Piaseckiego, Otwinowskiego i Twardowskiego, są

w tym czasie źródłami kronik rumuńskich Grzegorza Ureche, Miron'a Costin'a i Symeona Dascălul. Metropolita Dosofteiu ogłasza drukiem w Uniewie na Podolu „Psaltirea în versuri“ (1673) pod wpływem J. Kochanowskiego²⁾.

Do literatury polskiej wchodzi nawet dwu Rumunów, piszących po polsku. W XVII-tym wieku Miron Costin jest autorem poematu „Opisanie ziemi mołdawskiej i mułtańskiej“ i „Kroniki ziem mołdawskich i mułtańskich“. W następnym wieku Tadeusz Hyżdeu (Hășdeu) pozostawił w swej spuściźnie literackiej „Uwagi o upadku Rzeczypospolitej“, tłumaczenia komedyj Kotzebue'go i zbiór polskich bajek³⁾. Pisarze rumuńscy XIX wieku Gh. Asachi i B. P. Hășdeu znają język polski i są w stałych stosunkach z Polakami. Krew polska płynie w rodzinie Hășdeu'ów, w młodo zmarłym pisarzu mołdawskim Emilu Gârleanu i w powieściopisarzu bukaresztyńskim Cesare Petrescu.

W epoce romantyzmu i emigracji nawiązują się bardzo serdeczne stosunki na gruncie paryskim między Polakami a Rumunami. Ideologia Mickiewicza, głoszona w Collège de France działa porywająco na umysły emigracji rumuńskiej z przed roku 1848. Władysław Mickiewicz pisze o emigrantach rumuńskich: „Przez C. Rosettiego, S. Golesco, J. C. Bratiano byłem w stałych stosunkach z Rumunją... przychodzili oni do ojca, żeby się wytłumaczyć ze swych czynów, często skarżyć się jeden na drugiego, a przedewszystkiem pytać, jakie są widoki na przyszłość⁴⁾“.

Polska poezja romantyczna działa na umysłowość rumuńską prawie wyłącznie przez Mickiewicza. Nastrój mickiewiczowski daje się odczuć w poezji Dymitra Bolinteanu, Bazylego Alexandri i Michała Eminescu, oraz w pismach Alexandra Russo, Mikołaja Bălcescu i Heliade Rădulescu. Napisana w Paryżu w 1846 r. przez Alexandra Russo „Cântarea României“ (Pieśń Rumunji) pozostaje pod wyraźnym wpływem Ksiąg Pielgrzymstwa i „Paroles d'un croyant“ Lamennais'go. W zbiorach Akademii rumuńskiej znajduje się przekład Ksiąg Pielgrzymstwa, dokonany w r. 1845 z francuskiego. Wyjątki z Wallenroda i drobne wiersze są ogłaszane w czasopiśmie Transylwanii między rokiem 1843 a 1848. Jest takie przypuszczenie o istnieniu tłumaczenia Pana Tadeusza na terenie Transylwanii. Do entuzjastów Mickiewicza należał tam Alexander Papiu-Ilarian, historyk rewolucji 1848 roku⁵⁾.

W poemacie Dymitra Bolinteanu: „Mihnea și Baba“ (Paryż 1847) dają się zauważyć reminiscencje polskiej literatury romantycznej. Akcja poematu zaczyna się w jaskini karpackiej, podobnie jak w Kordjanie. — „Tu przekłete czarownice czynią tajemnicze sprawy, szarpią zmarłych żyły i zrywają

wyschnięte czerepy. Tutaj gotują się kości w pozłacanych wazach“. Wśród ciemnej nocy ukazuje się widmo „z wyschniętem czołem i z oczyma pełnemi krwi“. Czarownica daje pić Mihnii krew zamordowanego syna i rzuca klątwę na mordercę. — „Gdziekolwiek pójdziesz, stąpaj, o tyranie, stąpaj po trupie i we śnie nań patrz!... Żeby twe płuca przeżarło pragnienie i żebyś nie dostał znikąd ani kropli wody i t. d.“. Klątwa czarownicy jest reminiscencją widma z drugiej części „Dziadów“.

W czasie Powstania Styczniowego dziennik bukaresztyński „Reforma“ w artykule z 11 lipca 1863 r. p. t.: „Car i Polska“, ogłasza tłumaczenie pierwszej sceny trzeciej części Dziadów, celem zobrazowania publiczności rumuńskiej okrucieństw, dokonywanych przez Moskali w Polsce. Autor artykułu (Grandeia) przyrzeka publikację wyjątków z literatury polskiej w następnych numerach dziennika, gdyż Rumuni bardzo mało wiedzą o Polsce, a echo ostatnich nieszczęść Polski czyni silniejsze wrażenie w dziewiczych lasach Ameryki, jak w świadomości sąsiedniego narodu. — „Poeta polski Mickiewicz, w dramacie „Străbunii“ dał wierny obraz smutnego i bolesnego stanu, w jakim znajduje się Polska pod jarzmem moskiewskim. Ażeby dać czytelnikowi pojęcie o cierpieniach, na które są wystawieni ci męczennicy, przytaczamy z dramatu polskiego poety scenę, w której jest mowa o prawdziwym zdarzeniu, o wygnaniu uczniów z kolegum za to, że ujawnili miłość ojczyzny“.

„Wilno. — Un coridor. — Sentinela veghiază în deper-tare. — Cîțiva juni arestați ies din celulele lor cu candelă. E miezul nopții“. — Tłumaczenie zaczyna się słowami: „Ce noulăți din oraș?“ a kończy się słowami Felixa: „Si Satan însuși da premiul elevului său“.

Po upadku Powstania Styczniowego i po odsłonięciu pomnika w Montmorency nie słyszy się w Rumunji o Mickiewiczu. Dopiero w r. 1907 w czasopiśmie „Floarea darurilor“ zostają umieszczone dwa sonety krymskie.

Na przestrzeni między Mickiewiczem a Sienkiewiczem literatura polska dostaje się na terytorjum rumuńskie tylko w sposób dorywczy. Można wskazać na jedno tłumaczenie T. T. Jeża i Elizy Orzeszkowej.

„Jeż T. T. Z. Milcowski Pe viață și pe moarte (O byt) roman istoric albanez. Traducere după originalul polonez de Rusa de la Jui. București.

„Moartea lui Trasea de Elisa Orgeșco. Traducere din limba poloneză de Alexis Nour. Jași 1918. Biblioteca Răritul Nr. 1.

Jan Dybacki w legendzie prozaicznej „Mănăstirea de Argeș” przytacza tłumaczone wyjątki z powieści Czajkowskiego Kir-dzali⁶⁾.

* * *

W literaturze rumuńskiej XIX wieku motywy polskie występują bardzo często, a są to reminiscencje wpływu polskości na terytorjum etniczne Rumunii w czasach historycznych. Dowodem tej wspólnoty narodu polskiego z narodem rumuńskim jest szereg utworów literackich o motywach polskich u różnych pisarzy rumuńskich⁷⁾.

Gh. Asachi: „Turnul Butului” dramat w 3 aktach; „Turnul lui But pe muntele Pionului” balada; „Svidrigelo”, „Bogdan-Voevod” i „Mazepa”, nowele historyczne. — Costache Negruzzi: „Riga Poloniei și Prințul Moldaviei” (Król polski i Książę mołdawski); „Sobieschi și Români” „O alergare de cai” (Wyścigi konne); „Alexandru Lăpușneanu”, nowele historyczne. — Vasile Alexandri: „Dumbrava roșie” poemat historyczny; „Cetatea Neamțului” i „Despot-Vodă” dramaty historyczne. — B. P. Hasdeu: „Rasvan și Vidră” dramat historyczny; pisma historyczne. — I. Heliade Radulescu: „Souvenirs et impressions d'un proscrit”; „Tantalida” poemat heroikomiczny. — Dumitru Bolinteanu: „Cupa lui Stefan” poemat historyczny.

Po roku 1870 literatura rumuńska wychodzi na szerszy teren i zaczyna odgradzać się od Polski tamą obojętności, a uwagi o Polsce mają tam charakter sporadyczny. Student rumuński Albert w powieści Aleksandra Vlahuța „Dan” mieszka w Berlinie „u kotlarza Danowskiego, Polaka uciekiniera, który poznał wszystkie kraje Europy i niezmiennie lubił opowiadać nadzwyczajne zdarzenia z życia bohaterów jego ojczyzny”. Po pewnym czasie Albert zaręcza się z córką Polaka ku bezgranicznemu zgorszeniu swoich rodziców, a powróciwszy do Bukaresztu, opowiada profesorowi Dan’owi o „zaręczynach z Mibą i o ciekawych stosunkach z jej ojcem”. Zwierzenia Alberta wydały się profesorowi świeżo czytana powieścią, „w której przesuwali się tajemnicze oblicza polskich konspiratorów”⁸⁾.

W ostatnich czasach pod wpływem Sienkiewicza motywy polskie do literatury rumuńskiej wprowadza Michał Sadoveanu.

* * *

Orientacja literatury polskiej w XIX wieku w kierunku Rumunii jest tylko przypadkowa. Motywy rumuńskie znajdują wyraz w powieściach Michała Czajkowskiego i Zygma. Miłkowskiego.

Michał Czajkowski (1808—1889) jako Sadyk Pasza i dowódca Kozaków otomańskich jest w r. 1854 gubernatorem Bukaresztu i w czasie swego długiego pobytu na Wschodzie pozostaje w stałych i dobrych stosunkach z demokracją rumuńską. W pismach Czajkowskiego Rumunja zajmuje poważne miejsce. W powieści naddunajskiej p. t. Kirdżali bohater jest postacią historyczną z dziejów Rumunii pierwszej ćwierci XIX wieku. Budując powieść na modę romantyczną, Czajkowski mija się z prawdą historyczną i przyjmuje, że Kirdżali (Albańczyk-hajduk-bandyta) jest synem Polaka i Bułgarski. W powieści polskiej bojarzyni rumuńska przepowiada Kirdżalemu posłannictwo historyczne. — „Niezaślugo będziesz przewodzić licznym wojownikom, niezaślugo staniesz się zbawcą dackiej i sławiańskiej wolności... Krew sławiańska zbawi dacką wolność... Kirdżali, tyś potomek sławiańskiego rodu, w tobie płynie czysta krew lacka“. W opisie warownych murów hospodarskiego zamku nad rzeką Argeş (Curtea de Argeş) Czajkowski docenia znaczenie tego pomnika historycznego. — „Lud go zowie dworem Ardżysa. Nad bramą w kamieniu wyryty napis sławiańskimi i rzymskimi literami poświadcza, że ten gmach wzniesiony był na rozkaz i pod panowaniem Niagula Bassaraby hospodara Multan, roku pańskiego 1518. Dwa wieki był on siedzibą multańskich władców, przez dwa wieki przechowywał skarbiec sławy i wolności dackich i sławiańskich plemion“.

O Powstaniu Styczniowem Czajkowski wyraża się z pogardą. W powieści „Nemolaka“ stara się ośmieszyć kierowników Powstania na Wschodzie, a szczególnie pułk. Zygm. Miłkowskiego komendanta polskiego oddziału w Tulczy. Młody Zwida przybywa na Dobrudżę jako agent z ramienia pułk. Jeża i gen. Żółwia, a osiadłszy w Tulczy, zakochuje się w Praxedzie córce Nemolaki. Tymczasem w hotelu w Bukareszcie Jeż, Sroksza i Feniks po rozmowie z ks. Cuza układają plan przemarszu korpusu polskiego z Tulczy przez Rumunję na Besarabję. W bitwie z Rumunami pod Costangalia Zwida zostaje ranny w nogę, a leżąc w domu czokoja rumuńskiego pisze do pani Żukowej w Tulczy. — „Leże w domu czokoja Piotra Margulesko; zaczyn człowiek, ma trzy siostry, które mnie pilnują, bardzo czule... Wybiliśmy tego skórę Rumunom, ale Bóg wie za co; dalibóg, to dobrzy ludzie, i żaden z nich na polską ziemię skibą się nie worał“. Panny Margulesko są piękne i odznaczają się duża oglądą. — „U pani Kormidorowej, która skończyła wychowanie we Lwowie w jakimś tam klasztorze, Wizytanek czy Bernardynek nauczyły się na fortepianie brzdąkać, po polsku szczebiotać i po francusku paplać“.

Dla Zygmunta Miłkowskiego (ur. 1824 na Podolu) Rumunja była drugą ojczyzną. Mieszkał długie lata z rodziną w Mihaileni, znał elitę społeczeństwa rumuńskiego z ks. Cuza na czele i czuł

się w tym kraju jak u siebie w domu. W czasie Powstania Styczniowego dowodził oddziałem polskim, który starł się z Rumunami pod Costangalia ⁹⁾).

Powieści Miłkowskiego (T. T. Jeża), słabe pod względem techniki artystycznej, opierają się na motywach południowo-słowiańskich, polsko-ukraińskich, węgierskich i rumuńskich. Powieść p. t. *Krwawe Dzieje* drukowana w *Gazecie Warszawskiej* w r. 1862 ma charakter polsko-rumuński. Po zawiązaniu konfederacji w r. 1796 niedobitki wojska polskiego z hasłem „Kto kocha ojczyznę, niech idzie na Wołoszczyznę” chronią się na Multany, organizują się pod opieką Republiki francuskiej i czekają na sposobność wkroczenia do Galicji. Po zawarciu pokoju Campo-Formio Polacy zebrani na Wschodzie rozpraszają się. Tylko mała liczba pod komendą pułk. Deniski postanawia zaprotestować przeciwko pominięciu sprawy polskiej w układach pokojowych ¹⁰⁾).

Obóz polski stał w Filipowcach w pobliżu granicy bukowińskiej. Oficerowie spędzali wesoło czas na zabawach w pobliskim dworze Tyrnawce u państwa Jordachi. Piękna Rumunka kokona Ilenka zapalała miłością do pułk. Krynickiego.

Opisując dwór w Tyrnawce, Jeż maluje zwyczaje rumuńskie i wiele miejsca poświęca pięknej Mołdawiance. — „Pobyt ich (państwa Jordachi) w Tyrnawce dla przebywających w Filipowcach wielką był pomocą. Wszystkich niewolników cyganów, z których w owych czasach składały się dwory mołdawskich bojarów, oddała im kokona na usługi. Cygani doskonale znali miejscowość; usługi więc ich były bardzo przydatne. Dwór tyrnawiecki stał się ogniskiem komunikacji, pośredniczącem pomiędzy Galicją z jednej, a Filipowcami, Jasami, Bukaresztem i aż Konstantynopolem z drugiej strony. Przewodcy zaś filipkowskiego obozu znajdowali w tym dworze jak najuprzejmieszą gościnność“.

Wyprawa zostaje rozbita przez Austriaków w lasach pod Dobronowcami. Pułk. Krynicki uratowany cudem od śmierci przez Cyganów przebywa potem we dworze w Tyrnawce, a po śmierci Jordachi zostaje mężem Ilenki. Po 20 latach Ilenka umiera, zostawiając troje dorosłych dzieci, Grzegorza i Roxandę z pierwszego małżeństwa, a Dymitra Krynickiego z drugiego małżeństwa. Wypędziwszy Grzegorza i Roxandę, Dymitr zostaje panem całego majątku. Po pewnym czasie Grzegorz zajmuje dwór na czele urzędników i arnautów i wypędza Dymitra na cztery wiatry. — „Grzegorz złał Dymitra ostatniemi słowami, ze szczególnym przyciskiem przypomniał mu jego pochodzenie, kilkakrotnie w oczy mu splunął, parę razy w twarz uderzył i krzyknął —

„Afara! Talharule!“ (Precz złodzieju!).

W innych powieściach Jeża można znaleźć jeszcze dużo szczegółów dotyczących Rumunji. W powieści p. t. Wasyl Hołub, Jeż przedstawia obraz wsi rumuńskiej i dwie piękne Rumunki. Poza Czajkowskim i Jeżem element rumuński spotyka się jeszcze w trylogji Sienkiewicza, a w innych utworach tylko epizodycznie ¹¹⁾.

* * *

Okres romantyczny w literaturze rumuńskiej przeciąga się do końca XIX-go wieku. Zapal właściwy romantyzmowi wstrząsnął podstawami myśli narodowej i przysposobił grunt pod zasiew dzieł o tendencjach artystycznie świadomych. W ślad za wpływem francuskim w pierwszej połowie XIX-go wieku przedziera się na teren rumuński romantyzm włoski, angielski, polski i niemiecki. Równocześnie kierunek ludowy nadaje literaturze rumuńskiej pewną sumę cech oryginalnych. Rodzaje literackie żłobią swoje koryta, rozwijają się normalnie, dochodzą do pewnych form określonych, przez co zarysowuje się w ostatnich dziesięcioleciach w literaturze rumuńskiej równoległość ewolucyjna z literaturami europejskimi.

Proza rumuńska w pierwszej połowie XIX-go wieku, pozostając w ścisłym kontakcie z dziennikarstwem, jest mało spoistą pod względem artystycznym. Dwaj wielcy pisarze i działacze społeczni, Gh. Asachi (1788—1869) i Heliade Rădulescu (1802—1874) zakładają pierwsze dzienniki rumuńskie w Jasach i Bukareszcie (1829) i pracują gorliwie na polu wychowania narodowego. Prawie wszyscy pisarze rumuńscy są równocześnie dziennikarzami, politykami i wychowawcami swego narodu. Proza zaczyna nabierać zwolna znamion artystycznych w utworach pisarzów Costache Negruzzi, Nicolae Bălcescu, Dumitru Bolinteanu, Mihail Kogălniceanu, Alexandru Russo, Jon Ghica, Alexandru Odobescu, B. P. Hășdeu. Jon Creanga i t. d. Obok tłumaczeń dzieł obcych ukazują się w dużej liczbie utwory oryginalne; nowele historyczne, powiastki, legendy, wspomnienia, rozprawy polityczne i filologiczne.

Ukazująca się po roku 1850 powieść rumuńska ma charakter wybitnie regionalny. W niej odzwierciadlają się jasno różnice materialne i psychiczne poszczególnych bloków etnicznych, które po wielkiej wojnie weszły w skład Wielkiej Rumunji.

Nowożytna powieść rumuńska opiera się przeważnie na elementach ludowych. Tradycja legend historycznych i pieśni ludowych snuje się wzdłuż stoków karpackich, gdzie rozbrzmiewają struny dawnych podań, wplatających się w motywy ludowe całego łańcucha karpackiego. Ludowość staje się w literaturze

rumuńskiej zjawiskiem trwałem na mocy przekonań o niespożytych siłach drzemających w chłopie rumuńskim, którego w przeciwstawieniu do bojarów i czokojów uważa się za czystą i zdrową odróż rasy łacińskiej.

Nowela historyczna jest nadal kontynuowana. Aleksander Odobesco, z zawodu archeolog, w noweli „Doamn Chiajna“ (1860) przedstawia w sposób barwny obyczaje z końca XVII-go i z początku XVIII-go wieku. Mikołaj Filimon, urzędnik archiwalny w Bukareszcie, daje żywy i malowniczy obraz społeczeństwa rumuńskiego w epoce Fanarjotów w powieści „Ciocoi vechi și noii“ (1863), uwydatniając zepsucie obyczajów i utratę godności narodowej. Z pośród miernoty powieściowej tego okresu wyróżniają się dwie powieści społeczne Dymitra Bolinteanu, „Manoil“ (1855) i „Helena“ (1862). „Listy“ Jon’a Ghica odzwierciedlają stan społeczeństwa rumuńskiego z czasów przedrewolucyjnych.

Między rokiem 1870 a 1880 występuje na widownię nuta patriarchalna w Transylwanii i w Mołdawii. Jan Slavici z Transylwanii w powieściach i nowelach rozwija barwne obrazy z życia wiejskiego. Żyjąc w harmonii ze światem zwierzęcym i otaczającą przyrodą, wieśniak Transylwanii wytworzył sobie specjalną psychikę, stał się melancholijny i mistyczny. Ze wsi mołdawskiej pochodzi Jan Creangă który w powiastkach i wspomnieniach opowiada stylem gawędziarskim stosunki rodzinne, zabawy, zajęcia i wieczornice. Mikołaj Gane, Mołdawjanin, odtwarza w nowelach spokojne życie miasteczek mołdawskich. Przesuwa przed naszymi oczyma obrazy przyrody, sylwetki ludzi spokojnych, którzy spędzają czas na wzajemnych odwiedzinach, i spizody z życia codziennego¹²⁾.

Po roku 1870 Duiliu Zamfirescu w dużej liczbie powieści przedstawia transformację społeczeństwa rumuńskiego do czasów wielkiej wojny. W powieściach Zamfirescu, o kolorycie lokalnym, remiscencie historyczne, zagadnienia społeczne i opisy przyrody są owiane atmosferą cieplarnianą i romantyczną. Za przykładem Zoli powieściopisarz rumuński daje cykl powieści tworzących jedną całość: „Viața la țară“ (Życie na wsi), „În războiu“ (Na wojnie), „Tănase Scatiu“, „Îndreptări“ (Kierunki) i „Anna“.

W ostatnim dziesięcioleciu XIX-go wieku na pierwsze miejsce wysuwa się trzech pisarzy. I. L. Caragiale, jeden z najlepszych pisarzy dramatycznych w Rumunii, celuje w dialogu. A. Vlahuță, adwokat w małym miasteczku mołdawskim i poeta liryczny, wyśmiewa małoduszność społeczeństwa i daje piękne opisy przyrody. B. St. Delavrancea, urodzony na przedmieściu Bukaresztu zajmuje się aktualnymi sprawami, dając opisy życia przedmieść i wsi.

Na samym początku XX-go wieku występują na widownię dwaj wielcy pisarze, którzy winni nas zainteresować bliżej ze względu na ich stosunek do Sienkiewicza. P. Jan A. Brătescu-Voinești i p. Michał Sadoveanu, obaj w pełni sił życiowych, cieszą się dzisaj w całej Rumunji zasłużoną sławą i dużym rozgłosem.

W styczniu b. r. cała Rumunja obchodziła uroczyste sześćdziesięciolecie urodzin wielkiego poety Jana Brătescu-Voinești, rodem z Targowiște. Jako adwokat Brătescu-Voinești ogłasza poraz pierwszy w Convorbiri literare w r. 1890 dwie małe nowelki: „Cea din urmă scrisoare“ (Ostatni list) i „În slujba păcii“ (W służbie pokoju). Potem przychodzą „Scrisori găsite“ (Listy znalezione) owiane mgłą mistycyzmu à la Eminescu. W r. 1901 tłumaczy nowelę Sienkiewicza Janko Muzykant. Pierwszy tomik nowel ogłasza w r. 1903 p. t. „Nuvele ș Schițe“, a w r. 1906 ukazuje się drugi zbiór nowel „În lumea dreptății“ (W świecie sprawiedliwości).

Przedmiotem nowel Brătescu-Voinești jest życie pokrzywdzonych, biednych, małych, upośledzonych, opuszczonych, niešťeśliwych i cierpiących. „Moartea lui Castor“ (Śmierć psa Castora) jest epizodem wspomnień rodzinnych. Na wiadomość o chorobie matki poeta spieszy do rodziny, zastaje matkę słabą, ale stan jej choroby nie budzi obawy. Ulubiony pies Castor, towarzysz młodości, wyje przeraźliwie całemi nocami. Pod wpływem wspomnień trwoży się jego serce, ponieważ śmierć ojca zapowiadał Castor takim samym tonem wycia. W „Contraventie“ (Wykroczenie) roztacza się przed nami nędza i rozpacz biednego żyda handlarza, który za przekroczenie przepisu o sprzedaży spirytusu musi płacić karę pieniężną, przekraczającą kilkakrotnie wartość stanu posiadania. W „Magheranul“ (Majeranek) stara samotna kobieta hoduje w swej posępnej izbie przepiękny kwiat majeranku. Całe przedmieście zna dzieje kwiatu i zachwyca się nim. Pewnego dnia w czasie manifestacji politycznych młody osobnik ścigany przez żandarmów wpada do sieni w chwili, kiedy kobieta wynosi wazę z majerankiem na słońce do ogrodu. Waza uderzona drzwiami wypada z rąk kobiety na ziemię, tłucze się, a majeranek kończy swoją egzystencję. Wieczorem pospólstwo raduje się i wykrzykuje w lokalach publicznych, a stara kobiecina płacze w domu za swoim majerankiem. „Puiul“ (Kurczę) jest powiastką z życia przepiórek. W czasie polowania stara przepiórka pozostawia swe małe w ukryciu, zakazując się im ruszać, a sama fruwa przed psem, ażeby odciągnąć jego uwagę od gniazda. Najstarsze kurczę nie usłuchało matki, wyfrunęło z kryjówki i ołów myśliwego złamał mu skrzydło. Z nadejściem zimy wszystkie ptaki

odlatują ku południowi. Połowa przepiórek zostaje zrazu przy kalece, lecz nie na długo, bo mróz zmusza je do odlotu. Biedna przepiórka zostaje sama, wodząc rozpaczliwie wzrokiem za rodzeństwem, które znika na horyzoncie. W „Neamul Udreștilor” jest przedstawiona ruina starej rodziny bojarskiej. Conu Udrescu rozczytuje się w dokumentach swych przodków i prowadzi gospodarstwo na sposób patryarchalny, mieszkając wraz z starą, dziwaczną siostrą Luxiță. Po czterdzieści żeni się z piękną panną Sașinca Rujinski. Młoda małżonka, wychowana w saloonach Bukaresztu, chce wyprowadzić męża na szerszy świat i wciągnąć go do polityki. Z tej przyczyny przychodzi do zatargów w rodzinie. Na łożu śmierci Conu Udrescu wzywa do siebie małego synka Raoul’a, daje mu do czytania stare dokumenty i poleca w testamencie, ażeby majątek pozostał na zawsze w rękach Udresztów. Raoul zapomina szybko o woli ojca i swem rozwiozłem życiem powoduje sprzedaż domu na licytacji. Z całej rodziny pozostała tylko „cocoană Luxiță, która przebiega ulicę miasta, szepcąc niezrozumiałe wyrazy i unosząc pod pachą dokumenty rodziny Udresztów”. W „Microbul” dwaj młodzi ludzie, pracując w biurze ze starym i brzydkim kolegą, dokuczają mu stale, dają mu przydomek mikroba i zwalają na niego winę wszystkich nieporządków. Z ich winy Mikrob został usunięty z biura. Niedługo potem w czasie spaceru prześladowcy spotkali Mikroba, który skradał się do swojego nędznego mieszkania. Powodowani ciekawością wchodzą za nim. Uderza ich na wstępie ogromna nędza, matka sparaliżowana, dzieci obdarte i głodne. Mikrob zamiast chwycić za nóż i rzucić się na swoich prześladowców „płakał w milczeniu, wspierłszy głowę o zimny piec, — klęknął przy łóżku i zaczął całować rękę starowiny sparaliżowanej”. Na innym miejscu będzie mowa o arcydziele poety, którym jest „Niculăița Minciune”.

Brătescu-Voinești maluje życie w sposób bezpośredni i prosty, dając wizję o zabarwieniu pesymistycznym. Dzieło poety odznacza się prostotą, umiarem, wdziękiem i elegancją. Postaci główne ukazują się jako coś skończonego i jednolitego. Poeta jest wielkim artystą formy i głębokim obserwatorem. Wszędzie daje się zauważyć miłość dla małych, sympatja dla opuszczonych i współczucie dla cierpiących. Całe dzieło jest głęboko zakorzenione w osobowości pisarza.

Michał Sadoveanu, rodem z okolic Suczawy, rozpoczął karierę powieściopisarską w r. 1904 powieścią „Soimii” (Sokoli). Po tej pierwszej powieści następują liczne tomy obejmujące zbiory nowel i powieści. Pod wpływem powieści polskiej i rosyjskiej Sadoveanu toruje w Rumunji drogę powieści historycznej. Akcja „Sokołów” odbywa się na tle stosunków polsko-mołdawskich w XVI wieku. Przedmiotem powieści „Vremuri

de bejenie“ (Czasy ucieczki) jest najazd Tatarów na Mołdawię w 1574. — „Andrzej Hamură syn bojara Gligorcea z Forăști, powracał z kraju Lachów, gdzie odbywał nauki, w czasach poważnego niebezpieczeństwa“. Wracał do kraju z myślą o rodzinie i o pięknej córce bojara z Drăgușeni. Przywoził z sobą liczne wiadomości, „prawiać komplementy damom i wyrażając swe myśli w słodkich słowach języka Lachów“. Po drodze poznał się z dzielnym żołnierzem Costea Morocâne, który przybywał z teatru wojny z poganami. Najadłszy się i napiwszy w karczmie, Costea śpiewał piosenkę ludową, którą w r. 1686 będzie śpiewał w Jasach król Sobieski: — „Eu n'am casă N'am nici masă Nice dragă jupâneasă“. W towarzystwie żołnierza młody bojar przebiega pola i wioski Mołdawji wśród pożarów, zgrozy wojennej, modlitw, krzyków i rzezi. Najlepszą powieścią historyczną Sadoveanu jest „Neamul Soimareștilor“¹³).

Obok dokumentów z życia przeszłego w powieści Sadoveanu znajdują się liczne dokumenty z życia współczesnej Rumunii. „Crasma lui Mos-Rzecu“ (Karczma Ojca-Precu) położona między wsią a miastem jest ogniskiem zabaw, radości i intryg całej okolicy. W „Privilesti dobrogene“ (Widoki z Dobrudży) spotyka się piękne opisy przyrody, zwyczajów ludu i wspomnień historycznych. Tam w Delcie Dunaju „zdala od świata, liczni zbiegowie znaleźli schronienie... Jedni przybyli z Rosji i z Polski ujarzmionej, inni z Turcji... „Dumbrava minunată (Zaczarowana dąbrowa) jest czarowną kombinacją rzeczywistości z poezją, z mitologią i z wierzeniami ludowymi.

Na początku bież. roku ukazała się ostatnia powieść Sadoveanu p. t. „Hanu-Ancuței“ (Oberża Ankucy), na którą składa się serja opowiadań słyszanych przez pisarza w oberży w Drăgănești. Opowiadania są nasycone swojskim humorem i tchną świeżym powiewem gór. — „W ciągu złotej jesieni słyszałem liczne powieści w „Oberży Ankucy...“ Hanul Ankucy to nie była oberża, ale twierdza.“ — Tymczasem Jonița Comisul, uwiązawszy starą kobyłę u płotu, popija wino, opowiada dzieje swojej kobyły i swoje spotkanie z księciem Michałem Sturzą u Ankucy i w Jasach. Mnich przybyły z odległego monasteru opowiada dzieje swojej pielgrzymki. „Jeszcze skrzypce nie skończyły grać, jeszcze Jonița nie zaczął powieści, na którą czekano, kiedy na szlaku od Roman ukazał się jeździec w blasku i kurzu“. Przybyły kapitan hajduków Neculai Izac opowiada swoje niefortunne spotkanie z młodą cyganką Margą przy studni z topolami. Pastuch Costandin Moțoc z okolic Rarău spieszy nad wody Seretu, ażeby zobaczyć się z siostrą — „z którą nie widziałem się od młodości. Jeżeli zmarła, powrócę zaraz do owiec, do towarzyszków i do smutku na szczyt góry, gdzie wiatr nigdy nie ustaje jak myśl ludzka“. Biedny ślepiec nie traci także humoru, mówiąc

głosem łagodnym i cichym. — „Lubię wesołe towarzystwo. Lubię świeże wino i kurczę pieczone na dachówce. Lubię słuchać opowiadań. Znam także i ja niektóre gadki z dawnych czasów... Pozbawiony wzroku, jeszcze jako dziecko wyszedłem ze swojej wsi i ruszyłem w świat. Schroniwszy się zimą w koszarach owczych nad wodami Prutu, siadywałem ze starymi bacami przy ogniskach nigdy niegasnących. A ci starzy bacowie z pustkowi nauczyli mnie przy ognisku takiej piosenki“.

Sadoveanu celuje w cudownych opisach i w czarujących opowiadaniach. W jego powieściach historycznych jest szerokie tło, a akcja toczy się z wielkim rozmachem, mimo pewnej powierzchowności scen i epizodów. Pisarz szuka natchnienia w przeszłość historycznej, przenikając życie bojarów, hajduków, szlachty zagonowej i chłopów. Prowadzi nas w swoje rodzinne strony nad rzekę Mołdawę, gdzie zna doskonale ludzi, lasy, doliny i dąbrowy. Przedstawia ludzi prostych, dzieci i zwierzęta, z prostotą i realizmem jako świat własny, a w tworzeniu tych postaci jest poetą lirycznym. Uczucie przeszłości owiane melancholią zlewa się harmonijnie z uczuciem przyrody. Będąc realistą z obserwacji, jest romantykiem z uczucia, chociaż w jego obserwacji nie ma nic tragicznego, chociaż nie jest ani głębokim myślicielem, ani socjologiem. Całość dzieła, pełna umiaru w konstrukcji, jest owiana czarownym i kwiecistym stylem.

Do wielkich prozatorów rumuńskich tego samego okresu trzeba zaliczyć Emila Gârleanu z Mołdawji i Jana Agârbiceanu z Transylwanji. W czasie powojennym wysuwa się na pierwsze miejsce w literaturze rumuńskiej powieściopisarz Liviu Rebreanu w Transylwanji, a w Bukareszcie staje się głośnym Cesare Petrescu.

* * *

Na tak szerokiem tle ukaże się teraz rola Henryka Sienkiewicza w literaturze rumuńskiej. Liczba tłumaczeń powieści i nowel jest dosyć pokaźna, a za dowód posłużą przytoczone poniżej wydania w liczbie 33. Można tam odróżnić około 25 powieści i nowel. Niektóre z utworów mają po kilku tłumaczy: Janko Muzykant — 4, Quo Vadis — 4, Ogniem i mieczem — 1, Potop — 1, Bez dogmatu — 2, Na polu chwały — 1, Krzyżacy — 1, Bartek Zwycięzca — 1, Latarnik — 1, Na marne — 1, Hania — 1, Na jasnym brzegu — 1, Przez stepy — 1, Sąd Zeusa — 1, Pójdźmy za nim — 1 i t. d.

Tłumaczami są często osobistości znane w literaturze rumuńskiej. Wśród nich czołowe miejsce zajmują J. Bratescu-Voinesti i Haralamb Lecca, poeta liryczny i dramaturg. Do świata literackiego i dziennikarskiego należą tłumacze Rădulescu-Niger, Josif Nadejde, Sofia Nadejde i Stefan Berechet.

O znaczeniu powieści Sienkiewicza dla Rumunów jest mowa w przedmowach. Zofja Nadejde w przedmowie do tłumaczenia *Ogniem i Mieczem* z r. 1925 pisze o Sienkiewiczu:

„Artysta potęgą swej sugestji wskrzesza z mogił bohaterów dawnych czasów jak archanioł głosem trąby i stawia ich przed naszymi oczyma. Opisy powieści nie opierają się na inwencji, ale na prawdzie historycznej, przedstawiając obraz obyczajów dawnego wieku. Kreśląc psychologię bohaterów, pisarz przenika duszę ludzi owych czasów. Bohaterzy powieści nie są to ludzie dzisiejsi ubrani w stroje dawnych czasów: przed nami przesuwają się Polacy, Kozacy, Moskale i Rumuni, wszyscy prawdziwi z XVII wieku. Co więcej, w powieści tej odnajdujemy część naszej historii. Epoka Bazylego Lupu zmartwychwstaje przed naszymi oczyma. Jest tam często mowa o poselstwach rumuńskich wysyłanych do książąt polskich i na dwór króla polskiego, lub też o żołnierzach rumuńskich pełniących służbę w wojsku polskim i t. d.

„Czytelnicy powieści *Ogniem i Mieczem* wiedzą, że w owych czasach gospodarzy i kraje nasze pozostawały w stałych stosunkach z Polską i z Kozakami, i że życie, ubiory i obyczaje naszych bojarów były prawie takie same jak Polaków i Kozaków; poznawszy więc ich życie, będziemy mogli przeniknąć głębiej życie naszych bojarów.

„Dławi nas dym lasów płonących w bezkresy. Wydaje się nam, że dniami i nocami chodzimy po bagnach, lub że ukrywamy się wśród sitowia ścigani przez Tatarów. Przed oczyma mamy step bezgraniczny jak morze bez końca. Przeżywając wszystkie trudy wojenne, pojmujemy grozę życia owych czasów...

„Przed nami przesuwają się tłumy ludzi z krwi i kości, którzy czują, mówią, nienawidzą, kochają, poświęcają się, lub sprzedają kraj i naród.

„Dla nas *Ogniem i Mieczem* nie jest tylko dziełem o kulturze historycznej dla spędzenia czasu, lecz jest powieścią patryjotyczną o wysokim patryjotyzmie, także i dla nas...”

Analiza tłumaczeń nie może wypaść dodatnio, gdyż tylko mała liczba utworów Sienkiewicza jest tłumaczona z języka polskiego; do tych należą tłumaczenia Stefana Berechet, Michała Negru i Radu-Niger. Większość tłumaczeń została dokonana z języka francuskiego, Na polu chwały, Quo Vadis, Pójdźmy za nim i inne.

Wierność i jakość tłumaczeń są bardzo nierówne. Po największej części są to swobodne i luźne przekłady. Pomijając element stylistyczny, tłumacze podążają za treścią, streszczają niekiedy całe strony i przeskakują długie kolumny wierszów. Przy porównywaniu z tekstem polskim najgorzej wychodzą tłumaczenia z języka francuskiego. Wpływa to z różnic styli-

stycznych, które nas uderzają przy kolacjonowaniu tekstu literackiego polskiego z tekstem literackim francuskim.

Przykładem takiego tłumaczenia może być „Bartek Invingătorul” Josif’a Nadejde. Z całej pierwszej strony tekstu polskiego tłumacz zachował tylko jedno zdanie — „Bartek Slovik era din satul Poguembin...” — a reszta poszła do kosza. W końcowych wierszach daje się zauważyć równoległość tekstów, ale nie bez przekręceń.

„Bartek, Magda și Franek
mergeau la oraș căci în sat
nu mai găseau de lucru.

„Invingătorul dela Gravelotte
și dela Sedan se ducea să-și
sfârsească închisoarea pentru
afacerea Boege.

„Soțul Jarziński urma să a
locui la Drezda”.

„Bartek, Magda i Franek
szli do miasta, bo zwycięzca
z pod Gravelotte i Sedanu
miał jeszcze w zimie odsiedzieć
w kozie za sprawę Boegego.

„Państwo Jarzyńscy bawili
w Dreznie”.

Jako przykład tłumaczenia mniej lub więcej wiernego może posłużyć „Doamnă Elzen” (Na jasnym brzegu).

„Așezat într-o elegantă tă-
suiă descoperită, alături de d-na
Elzen, — cu cei doi copii
gemeni ai aceștia, Romulus și
Remus, pe banca dinainte —
pictorul Swirski vorbea la ră-
stimpuri. Se gândea apoi la
o situație care cerea o desle-
gare neîntârziată sau își plim-
bă privirile pe mare. Priviștea,
de altfel, meri să se fie văzută”.

„Malarz siedział w otwartym
powozie obok pani Elzenowej,
mając naprzeciw dwóch jej bli-
źniaków, Romulusa i Remusa,
i częścią rozmawiał, częścią
myślał o położeniu, które wy-
magało prędkiego rozwiązania,
częścią patrzył na morze. Pa-
trzeć było na co”.

* * *

Bibliografia.

Henryk Sienkiewicz Janko Musicantul Trad. de I. A. Brătescu-Voinești. Convorbiri literare. București 1901. Amul XXXV p. 214.

Sienkiewicz Henryk Janko Muzicantul in românește de Sonia Wladimir. București Lectura Floarea literaturilor străine Nr. 14.

H. Sienkiewicz Janko Muzicantul — Slugă bătrână. Traducere de C. V. Biblioteca „Lumen” Nr. 83. Editura „Lumen” București 7, Strada Calontirescu, 7.

Sienkiewicz Henryk Micul Lăutar. Traducere de N. Rădulescu-Niger, București 1920. Colecțiunea I. Negreanu Nr. 4.

Henrik Sienkiewicz Bartek Invingătorul. Tradecere de Josif Nadejde. Biblioteca pentru toți Nr. 258. Editura Librăriei „Universala“, București, Calea Victoriei 27.

Sienkiewicz Henryk Păzitorul farului. Traducere din limba polonă de Stefan Berechet. București 1920. Biblioteca slavo-română Nr 1.

Sienkiewicz Henryk Pentru pâine. Traducere de St. Gr. Berechet. Editura „Librăriei Universală Leon Alcalay“. București 1918.

H. Sienkiewicz Pentru Pâine Traducere de St. Gr. Berechet. Biblioteca pentru toți Nr. 422. Editura Librăriei „Universala“. București. Calea Victoriei 27.

Sienkiewicz Henryk Viața la sate — Schiță cu cărbune — Slugă bătrână — Lux in tenebris lucet — A treia dragoste. Traduse de S. N. București 1908. Bibl. Universală.

Henryk Sienkiewicz Pe camp de glorie Roman eroină Tradus din franceză de St. Gr. Tăușan București Editura Biroului Universal Anasie I. Nițeanu Str. Negru Vodă Nr. 21 1927.

Tłumacz opiera się na tekście francuskim Kozakiewicza i Wodzińskiego. W przedmowie do tłumaczenia rumuńskiego czytamy: „Powieść ta, obok intrygi sentymentalno-miłosnej, ma także zabarwienie patriotyczne. Z kart książki wieje cenny dreszcz umiłowania przebrzmiałej polskiej sławy i żal za przeszłością pełną męstwa. Tak ujęty obraz epoki bohaterskiej czyni powieść Sienkiewicza lekturą wychowawczą w najwyższym stopniu...”

„Na polu chwały, powiększa sławę głośnego autora Quo Vadis; jest to powieść historyczna w skromniejszym rozmiarze, pełna polotu, natchniona miłością prawdziwej energii indywidualnej, która czyni z Sienkiewicza artysty apostoła największej szlachetności i sprawiedliwości...”

„Sienkiewicz Henryk Doamnă Elzen Traducere de Mihail Negru. Biblioteca „Minerva“ Nr. 109. București.

H. Sienkiewicz In Zadar Traducere de Hazalamb M. Cioacăteu. Biblioteca pentru toți Nr. 942—943 bis. Editura Librăriei „Universala“.

Henryk Sienkiewicz Hania Roman Tradus de O. L. Pitești, București Editura „Biroului Universal“ Al. I. Niteanu 21 Str. Negru-Vodă 21.

Na czele tłumaczenia jest umieszczony portret Sienkiewicza. W przedmowie tłumacz podaje krótki życiorys i omawia działalność literacką polskiego powieściopisarza.

Sienkiewicz Henryk Hania Roman Ediția a III. (a optă mie) Tradus de O. L. Pitești — București 1919 Biblioteca Universală.

Henryk Sienkiewicz Cavalerii Crucei Roman eroic. Traducere de George B. Rareș (George Emil Bottez) București Editura Micu Alcalay Calafateanu.

Sienkiewicz Henryk Prin Foc și Sabie roman tradus de Sofia Nădejde Vol. I. București 1909.

Sienkiewicz Henryk Prin Foc și Sabie Traducere de Sofia Nădejde. București 1925. Editura „Biroului Universal” Anastasie I. Nițeanu Strada Negru-Vodă Nr. 21.

Sienkiewicz Henryk Potopul Roman istoric, bogat ilustrat, în 4 volume. București Editura „Biroului Universal” Anastasie I. Nițeanu Strada Negru-Vodă.

„Henryk Sienkiewicz Quo Vadis Roman din timpurile lui Neron Tradus din limba franceză cu 72 de ilustrațiuni în text. București Editura „Biroului Universal” Anastasie Nițeanu Nr. 27, Strada Epicol No. 27. 1914.

Na czele powieści jest umieszczony portret Sienkiewicza. W przedmowie wydawca omawia działalność pisarską polskiego pisarza. — „Polska dumna i wdzięczna swemu synowi, obchodziła w grudniu 1906 r. jubileusz 25 letniej pracy pisarskiej wielkiego powieściopisarza uroczystościami narodowymi”.

„Genjusz Sienkiewicza jest pełen pogody”.

„Zamknięty w swym gabinecie, izoluje się zupełnie, żyjąc tylko z postaciami swej powieści, płacząc i śmiejąc się z niemi”.

Henrik Sienkiewicz Quo Vadis Ediție completă și ilustrată Traducere de Haralamb C. Lecca, Biblioteca pentru toți Nr. 141—146. Editura Librăriei „Universala” București.

W przedmowie jest kilka słów o tłumaczu — „Do tłumaczenia dzieła tak doskonałego potrzeba także znakomitego tłumacza. P. Haralamb C. Lecca, doskonały poeta, przetłumaczył powieść na język wytworny i zdołał dać przekład rumuński stojący na wysokości oryginału”.

Sienkiewicz Henryk Quo Vadis Roman din timpurile nero-niene. Traducere de George B. Rareș (George Emil Bottez) București Librăria nouă 78, Calea Victoriei, 78.

Sienkiewicz Enric Quo Vadis Roman din timpurile primilor creștini București Editura „Albina”.

Henryk Sienkiewicz Quo Vadis IV. (a zecea mie) roman ilustrat cu peste ilustrațiuni și copertă în colori. București Editura „Biroului Universal“.

Sienkiewicz Henryk Eterna victimă Roman Traducere de Constantin A. I. Ghica. București Biblioteca „Eminescu“ Nr. 6—7.

Henryk Sienkiewicz Eterna victimă roman Traducere de N. Rădulescu-Niger Editura I. Negreanu București Str. Principesa Ileana No 19.

H. Sienkiewicz Amintiri din viața de artist. Traducere de Wilhy Ghül. București Biblioteca pentru toți 719.

Sienkiewicz H. Nuvele Traduse de Wilhy Grül București 1912. Biblioteca pentru toți Nr. 794.

Sienkiewicz Henryk Amanta Roman Traducere de N. Rădulescu-Niger. București 1920 Editura J. Negreanu.

Sienkiewicz Henryk O Idilă în savană Traducere de O. D. Pitești. Editura „Biroului Universal“ Alh. J. Nițeanu Str. Negru-Vodă București 1907.

Sienkiewicz H. Să'l urmăm tradus din limba franceză de T. D. Protopopescu București 1903.

Sienkiewicz H. Să'l urmăm Ediția IV-o (a cincea mie) cu 11 ilustrațiuni Ediția de lux. București Editura „Biroului Universal“.

Sienkiewicz H. Fă-ă credință Roman sentimental București Editura „Biroului Universal“.

Sienkiewicz H. Prinsoarea sau Judecată lui Iupiter. În românește de Paul Jonescu. București.

* * *

Wielka liczba tłumaczeń utworów Sienkiewicza nie pozostała także bez wpływu na nowożytną prozę rumuńską. Wpływ ten daje się zauważyć w dziełach dwu pisarzy, którzy uchodzą za największych prozatorów współczesnej Rumunii.

W r. 1901 Bratescu-Voinesti tłumaczy nowelę Sienkiewicza Janko Muzykant, w której polski pisarz przedstawia przyście na świat wątłego i biednego dziecka. Wśród głodu i chłodu chłopiec podrasta, a choć w podartej koszulinie zadziera głowę do góry. W rozmowie z ludźmi jest nierozgarnięty. Matka go bije i nazywa „odmieńcem“. Tymczasem chłopak wszędzie słyszy tylko granie; bór płacze i rozbrzmiewa echem, wiatr gra przez

widły przy pracy, a świągot ptaków upaja go rozkoszną muzyką. Wiosną kręci fujarki z wierzbiny i gra, słuchając żab, derkaczów i baków. Słyszając organy w kościele, staje się nieprzytomnym. Nocami skrada się pod karczmę, ażeby posłuchać muzyki. Zobaczywszy skrzypce wiszące na ścianie w czeladnej izbie we dworze, Janek pchany jakąś siłą skrada się nocą do izby, ażeby dotknąć się tego czarodziejskiego instrumentu. Schwytyany na gorącym uczynku Janek zostaje za karę obity przez stróża wiejskiego. Umierając, pyta się jeszcze matki: „Matulu! Pan Bóg mi da w niebie prawdziwe skrzypki?”

Tłumacząc powiastkę polską, wyobraźnia początkującego pisarza rumuńskiego nasiąkła do tego stopnia jej treścią, że w przyszłości wpływ jej ujawni się w dwu jego utworach, „Niculăița Minciune” i w „Violoncelul”.

Niculăița Minciune (Mikołajek kłamca) jest synem biednego gospodarza Andrzeja Gropescu. Mimo dobrych postępów w nauce, ojciec nie może go posłać na dalszą naukę do miasta z braku odpowiednich środków. Chłopak uczy się ciesielki i zostaje robotnikiem wiejskim. Pewne skłonności czynią go nienormalnym. Pograża się w zamyśleniu. Śledzi pracę mrówek, much, szarańczy i pajaków. Wpatruje się w gwiazdy, w bory i w krzewy. Z tych przyczyn Mikołajek staje się przedmiotem kpín i popychań.

Niculăița zauważył raz jak kot naśladował ruchem gardła wróble dziobiące mąkę kukurudzy i jak w ten sposób udało mu się schwycić jednego wróbla. Opowiedziawszy to zdarzenie zgromadzonemu chłopcom, Niculăița wywołuje ogólne zdziwienie, a 74 letni starzec Grigore łaje go za kłamstwo i nadaje mu przezwisko „Niculăița Minciune”. Przewisko zostaje mu na zawsze. Ze wszystkich stron dochodzą go śmiechy i kpiny, a to czyni go coraz bardziej trwożliwym. Najwięcej boli go, że Salomea, córka sąsiada czyni tak samo jak cała wieś. Prosi raz dziewczynę na podwórze, ażeby jej pokazać scenę kota z wróblami. Kiedy kot miał się rzucić na wróbla, Niculăița wyciągnął rękę ku Salomei, ażeby zwrócić jej uwagę. Wtedy Salomea, źle go zrozumiawszy, wybucha śmiechem i ucieka z okrzykiem „Niculăița Minciune”.

Jeżdżąc z drzewem do miasta, wyczytuje na kawalku podjętego z ziemi papieru paragraf z ustawy karnej o zatrzymywaniu rzeczy znalezionych. Niedługo potem na drodze obok krzyża znajduje portfel pełen banknotów i zanosí go zaraz na posterunek żandarmerji. Szef żandarmerji odbiera pieniądze i poleca mu milczeć do czasu znalezienia poszkodowanego. Tymczasem żandarm postanowił ukryć pieniądze. Na rozprawie prokurator przyjmuje ze spokojem uwagi żandarma, który z uśmiechem na ustach tłumaczy swoją niewinność, a całą uwagę zwraca na Mikołajka dostawionego przemocą na roz-

prawę. Wójt wsi wystawia chłopakowi opinię lunatyka i blagiera. Niculăița zalekniony traci język; jąka się, bredzi i wymawia bezmyślne słowa. Wezwany lekarz kwalifikuje go na umysłowo chorego. Nowa fala kpin i śmiechów szyderczych dolatuje ze wsi w stronę chłopca. Rodzice wzywają popa, który wypędza z niego nieczystego ducha.

Późną nocą Salomea, będąc w ogrodzie, słyszy szybkie kroki, kierujące się w stronę krzyża. Niculăița „przybywszy pod krzyż odpasuje rzemienie pasa, całuje go, płacze, płacze... Potem spogląda ku górze. Gwiazdy drżą. Wiatr wieje chłodny... Niema już ani lakusty ani świerszczów... Wszystko wymarło z zimna...”

P. D. Caracostea w studjum o poecie Brătescu-Voinești spostrzegłszy ten wpływ, pisze: — „Powiastka Sienkiewicza, Mały Muzykant, rozważana w swojej treści, posiada uderzające punkty styczności z Niculăița Minciune. Ten ostatni widzi to czego inni widzieć nie mogą, a dziecko muzykant Sienkiewicza słyszy we wszystkich objawach natury melodje, których inni nie mogą się ani domyśleć... Zakończenie jest także uderzające, gdy właściciel dworu, w którym zgasł tragicznie nieznany genjusz muzyczny, gratuluje Włochom, że w ich kraju byle kto ma sposobność wyszukiwać i zachęcać talenty... Wiemy, że p. Brătescu-Voinești zaznajomił się z tą powiastką i wielce ją cenił wówczas, gdy ją przetłumaczył i ogłosił w „Convorbiri Literare” 1901, na dziesięć lat przed ukazaniem się Niculăița Minciune w *Viața Românească*. Jest jasnem, że mamy tutaj interesujący i bogaty w sugestję wpływ polskiej literatury nowożytniej na naszą literaturę. Lecz porównanie wartości obu powiastek wypadłoby na korzyść pisarza rumuńskiego, który umiał zgłębić motyw, dać mu szerszy horyzont i wyższą formę“¹⁴⁾.

Porównując te nowele, spotyka się analogiczne postępowanie u obu pisarzy. Tu i tam mamy bolesne nieporozumienie ze światem, izolację bohatera i zupełne osamotnienie. Z tego wynika równoległość stosunku bohaterów do otoczenia i analogiczne ustosunkowanie się zjawisk psychicznych, z tą tylko różnicą, że zjawiska te są silniej zaakcentowane w noweli rumuńskiej, i że nastawienie psychiczne bohatera Brătescu-Voinești nie zdradza jasnych tendencji artystycznych.

Tę niewykorzystaną tendencję artystyczno-muzyczną w Niculăița Minciune Brătescu-Voinești transponuje do innej powiastki p. t. „Violoncelul”. Wszedłszy po wędkę do pokoju zarzucanego rupieciami, poeta spostrzega w kącie starą wiolonczelę zakurzoną, opuszczoną i z podartymi strunami. Na jej widok przychodzi mu na myśl czasy młodości z przed 40 laty, kiedy to cały dom rodzinny rozbrzmiewał muzyką. Wracając do domu

po bakalaureacie z Bukaresztu, poeta przywiózł nową wiolonczelę i pełen zapału artystycznego zabrał się do grania. Jednak wszystkie wysiłki szły na marne... „Struny dzwoniły, zgrzypiały, brzęczały; nieszło całkiem; i to całkiem nie szło...“ Przywołany stary cygan Gușoi próbuje instrumentu. — „Kiedy rzucił gkiem na wiolonczelę, stanął z rozdziawioną gębą... Chwycił ją w ramiona, pieścił, obracał, potem odwrócił i zaczął śpiewać Ave Maria. Pod jego czarnymi i kudłatymi palcami struny dźwięczały w sposób niesłychanie piękny“. Po skończonym graniu wydawał okrzyki podziwu, spoglądał to na wiolonczelę to na właściciela, a wkońcu chciał ją kupić. Poeta odmówił, gdyż spodziewał się, że opanuje dźwięki instrumentu. Kiedy wszystko szło na marne, zaprzestał zgrzypienia i rzucił wiolonczelę w kąt. Po dwu latach przyszedł mu na myśl smutek cygana, a spotkawszy innego muzykanta, polecił mu przywołać Gușoi'a.

— „Gușoi? Ah! od roku już nie żyje, biedaczysko!“

Wiolonczela przypomina jasno skrzypce wiszące na ścianie w izbie we dworze, a biedny muzykant cygan naszego Janka; w ostateczności obaj żegnają się z życiem, nie osiągnąwszy swego ideału.

Oceniając stosunek poety Brătescu-Voinăști do H. Sienkiewicza, dochodzimy do wniosku, że pisarz rumuński zaczawszy swoją karierę pisarską tłumaczeniem noweli polskiej, uległ sugestywnie i w sposób zdecydowany wpływowi pisarza polskiego w zakresie noweli jako rodzaju literackiego. W ten sposób nowela Sienkiewicza natchnęła poetę rumuńskiego w kierunku wyboru formy literacko-artystycznej.

* * *

Inaczej wygląda wpływ Sienkiewicza na powieściopisarza Michała Sadoveanu. Akcja nowel poety Brătescu-Voinăști odbywa się w środowiskach mało-przestrzennych jakby w atmosferze ogrodowej. Z powieścią Sadoveanu wypływamy na szeroki świat, na dzikie pola i stepy, i przenosimy się w czasy wojen gospodarstw z Polską w XVI i XVII-tym wieku. Nie nowelą ale powieścią historyczną, głównie *Ogniem i Mieczem* oddziaływa Sienkiewicz na tendencje artystyczne pisarza rumuńskiego w kierunku powieści historycznej¹⁵).

Michał Sadoveanu w pierwszej powieści historycznej „Sokoli“, której akcja odbywa się na tle stosunków mołdawsko-polskich, zdaje się ulegać wpływowi powieści Gogola „Taras Bulba“. Wpływ Sienkiewicza zaznaczy się wybitnie w powieści „Neamul Soimareștilor“ (Ród Szojmaresztów), uchodzącej za arcydzieło powieści historycznej w literaturze rumuńskiej.

Sadoveanu daje w tej powieści historyczny obraz Moldawji z początku XVII-go wieku, na kilka lat przed akcją *Ogniem i Mieczem*. Czytając „*Neamul Soimareștilor*“ od pierwszej strony jest się w atmosferze trylogji Sienkiewicza. Początek powieści Sadoveanu jest podobny do *Ogniem i Mieczem*.

„W roku pańskim 1612, w porze, kiedy lipy okrywają się kwieciami, pustkowia Prutu, na zakręcie zwanym Rogiem Sasa, rozbrzmiewały burzą wojny“.

„Już od białego dnia posuwał się od Poprican Stefan Tomșa, na czele swej różnorodnej armji. W tym samym czasie od górnego biegu wody sławny szlachcic Potocki i ks. Konstantyn Mivila ciągnęli ze swoimi Lachami, Kozakami i z nieliczną armją mołdawską“.

Obok Tomszy widzimy Husein-Agę z janczarami Sultana i sławnego Cantemira z Tatarami. Po przyprowadzeniu „języka“ przez Tatarów, trzej wodzowie na czele swych wojsk rzucają się z impetem na obóz polsko-kozacko-mołdawski i znoszą go doszczętnie. Po bitwie zwycięska armja Tomszy, prowadząc jeńców z Potockim i Mowilą na czele, maszeruje do Jas, ażeby wprowadzić na tron hospodarski księcia Tomszę według woli Sultana. W Jassach Tomsza morduje wziętych do niewoli bojarów i wyraża swe podziękowanie rycerzowi Tudor Soimaru, który odbył szkołę rycerską w Polsce, w Niemczech, we Francji i we Włoszech.

Tudor Soimaru, Symeon Bârnova i Cantemir piją braterstwo bronii pod namiotem. Tudor oświadcza towarzyszom — „Pragnieniem moim jest zobaczyć wody Rău'tu i grób ojcowski“. Trzej przyjaciele ruszają w drogę, a przebywszy Prut pędzą stępem. Na noc zatrzymują się w karczmie „Fântâna Alboă“ leżącej wśród lasów na szlaku stepowym. Zbudzeni w nocy hałasem i krzykami wybiegają na podwórze i spostrzegają potężnego i brodatego bojara, który wykrzykuje nad karczmarzem i grozi mu buzdyganem. Jest to bojar Orheianu, któremu ataman kozacki Vasca, umykając z pod Saskiego Rogu, uprowadził piękną córkę Magdę. — „Córka moja — powiada bojar — jest jak gwiazda piękna i czysta, oprowadzałem ją po kraju Lachów dla nauki... Nie trzeba, żebym się chwalił, wystarczy jak powiem, że Lachy we Lwowie i w Warszawie, rozdziawiały na jej widok gęby“.

Zostawiwszy bojara w karczmie, trzej towarzysze ruszają w pościg za kozakiem Vasca. W tem miejscu widzi się kontakt rzeczowy intrygi powieści rumuńskiej z powieścią polską. Magda z „*Rodu Szaimaresztów*“ zaczyna grać rolę Helenki z „*Ogniem i Mieczem*“, a ataman Vasca odpowiada Bohunowi.

„W dali nad Dniestrem we wschodzie ukazała się jutrzienka świetlista, a księżyc w drodze ku zachodowi stawał się białawy.

Ataman Vasca w towarzystwie czterech kozaków zwolnił w galopie i twarz o jasnej brodzie pochylił nad dziewczyną, otuloną w drogie i delikatne futra, którą unosił przed sobą wpoprzek na siodle. Zobaczył dziewczynę białą jak kwiat śniegu z zamkniętymi oczyma i ze ściśniętymi wargami. Odrość bojarska zdawała się być umarłą. I podobnie jak Bohun ataman Vasca przemawiał głosem słodkim i łagodnym do Magdy — „Gołębico... otwórz oczy i nie bój się... My ci nie złego nie chcemy... Jesteś mi droga, a wykradłem cię według ukraińskiego zwyczaju...”

„Mówił do niej po polsku...”

W czasie spoczynku na leśnej polanie Magda nie chce ani spojrzeć na kozaka. Tymczasem towarzysze Tudora dobiegają celu, zajmują konie kozaków, ścigają atamana unoszącego Magdę i po długiej walce odbijają Magdę. Oddawszy Magdę w ręce ojcowskie, Tudor rusza do rodzinnej wsi Soimarești, a poznany przez wszystkich idzie ze stryjem Mihu na cmentarz, gdzie spoczywa jego ojciec Jonașcu, który poległ niegdyś z ręki bojara Orheianu, broniąc mienia razeszów. W duszy Tudora, który już kocha Magdę, dzieje się coś nadzwyczajnego. Powraca szybko do Jas i w imieniu swej wsi przedkłada skargę na bojara Orheianu. Skazany na powieszenie bojar ucieka do Polski.

Przebrani w stroje polskie Tudor i Bârnova idą w głąb Polski szukać Magdy. W karczmie przydrożnej dowiadują się od Abrahamka, że bogaty orszak szlachecki podążał tedy na jarmark do Janowa. Spotkany po drodze szlachcic Mikołaj Zubowski prowadzi ich na dwór ks. Korybuta Wiśniowieckiego. Na balu Tudor zbliża się do Magdy, która rozmawia z bogatym szlachcicem litewskim Mińskim. Magda wypiera się znajomości z Tudorem, a bojar Orheianu oznajmia publicznie, że Tudor jest kapitanem Tomszy. Aresztowanego jako szpiega uwalnia w nocy podstępem Tatar Cantemira Ilun. Po powrocie na Mołdawię Tudor pomaga Tomszy w stłumieniu buntu bojarów.

W tym czasie księżna Elżbieta, wdowa po księciu mołdawskim Mowile, organizuje wyprawę zbrojną z pomocą szlachty i magnatów polskich. Mimo przybycia posiłków tatarskich Tomsza zostaje pobity w walnej rozprawie, a na tron mołdawski wstępuje syn Iremy Miwiły Alexander.

Tudor powraca do Soimarești ranny w rękę. Pewnego dnia Orheianu wjeżdża do wsi na czele zbrojnych Mazurów i żądaniem oddania własności ziemskiej wywołuje sprzeczkę. Tudor sprowokowany, wspomina śmierć ojca, rzuca się z wyciągniętą szablą na bojara i kładzie go trupem na grobie Jonașcu.

Przez tło historyczne Ród Szajmaresztów tkwi korzeniami w epoce największej aktywności promieniowania kultury polskiej w kierunku wschodnim i południowo-wschodnim. Dla Wołochów i Mołdawian Polska była wówczas szkołą życia dworskiego i ośrodkiem nauk. Wysyłało się wtedy młodzież do Polski na nauki w takim rozumieniu jak w wieku XIX wysyłało się do Francji.

Akcja powieści odbywa się na terenie Multan i Małopolski wschodniej, na linji Jasy, Orhei, Soroca i Bałti, czyli na terenie sąsiadującym z Ogniem i Mieczem. Z tego powodu strona opisowa powieści rumuńskiej ma dużo cech wspólnych z powieścią polską. W to wchodzi opisy bitew, życia stepowego, karczem i poselstw wysyłanych do Tatarów. W obu powieściach akcja toczy się z szerokim rozmachem. Uprowadzenie Magdy przez kozaka Vasca odpowiada uprowadzeniu Heleny przez kozaka Bohuna. Tu i tam kobieta jest ośrodkiem intrygi powieściowej. Postać Tudora w otoczeniu serdecznie oddanych towarzyszy wojennych jest skonstruowana na wzór postaci Skrzetuskiego. Obie powieści kończą się epilogiem.

* * *

Z uwag powyższych widzimy, że badania na terenie literatury polskiej i literatury rumuńskiej znajdują punkty zaczepienia, i że oświetlenie stosunków literackich polsko-rumuńskich może być dosyć ciekawe. Obok Mickiewicza i Sienkiewicza spotykamy się na terenie rumuńskim z Miłkowskim, Czajkowskim i Orzeszkową, a w ostatnich czasach z Reymontem¹⁶⁾. Francuskie tłumaczenie „Chłopów“ Payot'a nie przeszło bez echa w krytyce literackiej rumuńskiej. Znany krytyk p. C. Ibrăileanu omawia „Chłopów“ Reymonta według tłumaczenia francuskiego w obszernym artykule zamieszczonym w „Viața Românească“ w listopadzie 1926. Na podstawie tej powieści p. Ibrăileanu przeprowadza paralelizm między chłopem polskim, a chłopem rumuńskim¹⁷⁾.

„Chłopi“ Reymonta są czemś więcej niż powieścią chłopską. Są, jak to wskazuje tytuł, powieścią chłopów, ich całkowitem odzwierciedleniem i ich epopeją. Nadto chcę dodać, że nie tylko polskich chłopów, lecz do pewnego punktu chłopów wschodnich.

„Chłop wschodni był przedstawiany w literaturze rosyjskiej, lecz chłop z tej literatury jest z jednej strony zbyt oddalony od chłopca naszego, a z drugiej strony jak zwyczajnie jest zanadto idealizowany. Najbliższym chłopca naszego, a szczególnie chłopca mołdawskiego jest chłop ukraiński. Również w takim stopniu zbliżonymi do naszego chłopca są chłopi Reymonta.

„W istocie, czytając „Chłopów“ wydaje ci się, że jesteś w naszych wsiach. Na pewno, z pewną różnicą będącą następstwem położenia geograficznego, struktury społecznej i moralnej.

„Uderzającą różnicą jest znaczenie religii lub raczej księdza w życiu chłopów polskich, powaga jaką się cieszy i jego wpływ decydujący na życie wsi; to wszystko nie może być porównane ze stanem, jaki panuje u nas. Przyczyną tej różnicy będzie może „moralizm“ ducha słowiańskiego, lecz główną przyczyną tego stanu rzeczy jest bez wątpienia kapłan katolicki, nieżonaty, wykształcony i reprezentant tej potężnej siły moralnej, którą jest kościół rzymski“.

„Trzeba czytać tę powieść. Skoro w „Chłopach“ znajdujemy polską odmianę chłopstwa wschodniego, którego odmianą jest także chłop rumuński, to pod pewnemi względami znajdujemy w tej powieści samego chłopstwa rumuńskiego“.

Gorzej jest nieco z literaturą rumuńską w Polsce. Nie mamy ani jednego utworu literatury rumuńskiej przetłumaczonego na język polski. L. Rogalski, pisząc „Dzieje Księstw Nad-Dunajskich“ (1861) posługuje się dziełami historycznymi Kogalniceanu i Vaillant'a. Kalikst Wolski w swej „Rumunji“ (1770) tłumaczy urywki z pamiętników Heliade Rădulescu. Jan Dybacki, pisząc wierszem polskim legendę rumuńską o Monasterze w Arges przerabia legendę poety rumuńskiego Alexandri¹⁸).

Tłumaczenie powieści Rumuna Panait Istrati'ego (Kyra Kyralina, Prezentacja Hajduków i Kodyn) są dokonane z oryginału francuskiego.

„Głos na szczytach“ Marji Królowej Rumunji jest przekładem z oryginału angielskiego.

Na zakończenie trzeba dodać, że uwagi powyższe podane w sposób luźny mogą być przy dalszych badaniach rozszerzone, gdyż nie wyczerpują całokształtu materiału w żadnym kierunku. Wskazują jednak jasno, że między Polakami a Rumunami istnieją od wieków pewne więzy duchowe i że zadaniem naszym będzie te więzy umacniać celem stworzenia jednolitego frontu wobec wschodniej Europy.

BIBLIOGRAFJA.

1) Alfons Bronarski: Stosunek „Quo Vadis“ do literatury romańskich, Poznań 1926. Recenzja prof. St. Wędkiewicza w Przeglądzie Współczesnym.

2) Influența polonă în opera și personalitatea cronicarilor Grigore Ureche și Miron Costin de P. P. Panaitescu București 1925. — P. P. Panitecu, L'Influence de l'oeuvre de Pierre

Mogila archevêque de Kiev dans les Principautés roumaines Paris, 1. Gamber 1926. — Polonais et Roumains, Relations politiques, Economiques et Culturelles par N. Jorga, Bucarest, Imprimerie „Cultura Neamului Momânesc“ 1921. — N. Jorga, Istoria literaturii românești în veacul al XIX-lea. — N. Jorga, Histoire des Roumains et de leur Civilisations, Paris Henry Paulin, 1920 i t. d.

3) Scriitorii Basarabeni de P. V. Haneș. Bucuresti 1920. — Pamiętnik Literacki 1924/25, Kastarska Marja, Tadeusz HyŹdzien (pisarz, poeta i tłumacz), Rumun, szlachcic polski w XVIII wieku. — *Bluszcz*, 1924, Nr. 1—6, Kastarska Marja Poetka Julja Hasden i jej rodzina — Stanisław Wędkiewicz. Z dziejów polonistyki w Rumunji, Bogdan Petriceicu-Hasden Odbitka z „Prac polonistycznych“ ofiarowanych prof. Janowi Łosiowi. — Stanisław Wędkiewicz: Z tradycyj rumuńskich o Janie III Sobieskim Studja Staropolskie 1928. — Józef Dunin Borkowski, Pisma, Lwów 1857. — Leon Rogalski: Dzieje Księstw Naddunajskich 1861. — Artykuły o Rumunji w *Przeglądzie Współczesnym*.

4) Władysław Mickiewicz: Pamiętniki Tom I. Nakład Gebethnera i Wolfa, str. 67. — *Scrisori din Varsovia de Petre Sergescu*, Editura „Ramuri“ S. A. Craiova.

5) Mickiewicz w literaturze rumuńskiej „Księgi Narodu i Pielgrzymstwa Polskiego“ Mickiewicza w Rumunji — artykuł prof. Stanisława Wędkiewicza w „Czasie“ z 13 stycznia 1921 r. — Dr Stanisław Wędkiewicz Câteva cuvinte privitoare la unele probleme din domeniul istoriei legaturilor sufletești între Români și Poloni. Bucuresti „Pavel Suru“ 1921.

6) W „Câteva Cuvinte“ p. Prof. St. Wędkiewicz podaje kilka drobnych tłumaczeń Zatkiewiczza, z których w dziedzinę literatury wchodzi: „Lucjan Siemiński, Năvălirea lui Chmielnicki în Moldova, *Semanatorul* V p. 757—758“.

7) Stanisław Wędkiewicz: Z Tradycyj rumuńskich o Janie III Sobieskim, Studja staropolskie 1928. — O motywach rumuńskich w literaturze polskiej (w powieści Michała Czajkowskiego) pisał już Michał Kogălniceanu w „Dacia literara“ 1840 r.

8) A. Vlahuță, Dan Roman, Biblioteca pentru toți.

9) O stosunkach politycznych polsko-rumuńskich w XIX wieku, o Milkowskim i o Czajkowskim będzie mowa obszernie w pracy p. t. „Rumunja a Powstanie Styczniowe“.

10) Powieść Milkowskiego opiera się na tradycji ustnej. Z punktu widzenia historycznego tą kwestją zajmuje się p. M. Kuksiel, *Próby powstańcze po trzecim rozbiórze 1795—1797*, Kraków i Warszawa 1921.

11) Z dzieł historycznych w XIX wieku zasługują na uwagę: Dzieje Księstw Naddunajskich to jest: Multan i Wołoszczyzny... przez Leona Rogalskiego, Warszawa 1861, — Rumunja jej przeszłość i teraźniejszość opowiedziane przez autora „Żydzi i Kahały“, Lwów, Nakładem F. Twardowskiego 1874. (Wolski Kalikst). — W Galicji i na Wschodzie... skreślił Z. Miłkowski pułkownik... Poznań 1880 r. — Al. Czołowski: Pomniki dziejowe Lwowa 1905. — Współczesna Rumunja. Przez T. T. Jeża. Ate-neum. 1884. — L. Kubala: Szkice historyczne.

12) N. Jorga: Les Ecrivains réalistes en Roumanie Paris J. Gamber 1925 — Die Litteraturen des Ostens, Geschichte der Rumänischen Litteratur von C. Alexici. — Ch. Adamescu, Istoria Literaturii Române, Biblioteca pentru toți 846—849 bis. — Petre V. Haneş: Studii de literatură Română. Bucuresti. — Petre V Haneş: Studii Literare. Bucuresti.

13) C. Ibraileanu: Scriitori Români si Straini Editura Viața Românească Iași 1926.

14. D. Caracostea: Poetul Brătescu-Voinești București Editura „Viața Românească“ 1921, str. 173. — E. Lovinescu: Istoria Civilizației Române Moderne Editura „Ancora“ București

15) Wpływ Trylogji Sienkiewicza na historyczną powieść Michała Sadoveanu wskazał p. J. Bentoiu w „Viața Nouă Tom V, str. 187 (Przegląd Współczesny, listopad 1926, Monografia o „Quo Vadis“ Sienkiewicza, St. Wędkiewicz). Artykuł p. J. Bentoiu nie był mi dostępny.

16) Prof. Wędkiewicz w „Câtiva cuvinte“ mówi o przygotowaniu tłumaczenia noweli Reymonta „Za frontem“ przez p. Artura Smutnego.

17) Ten artykuł o Reymonczie został ogłoszony po raz wtóry w wydaniu książkowym: C. Ibrăileanu Scriitori Români și Străini, Editura Viața Românească Iași 1926.

18) Jan Dydaeki: Mă-ăstirea de Argeș Legendă română după V. Alexandri Galați „Buciumul Român“ 1906.

CZEŚĆ URZĘDOWA.

I. SKŁAD GRONA NAUCZYCIELSKIEGO

PRZY KOŃCU ROKU SZKOLNEGO.

a) Profesorowie i nauczyciele mający stałą posadę:

1. **Kukliński Antoni**, dr. fil., dyrektor, uczył propedeutyki fil. w kl. VIII a b, tygodniowo godzin 6.
2. **Dąbrowski Mieczysław**, prof., docent Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, zawiadowca zbiorów rysunkowych, uczył rysunków w kl. I a b, II a, III a, IV a, V, VI, VII a b, VIII a b; tygodniowo godzin 24.
3. **Dziurzyński Adam**, prof., wychowawca klasy III a, uczył przyrodoznawstwa w kl. I a b, II a, III a b, IV b, V, matematyki w kl. III a; tygodniowo godzin 22.
4. **Fijał Kazimierz**, prof., zawiadowca zbiorów fizykalnych, opiekun Kółka fizycznego młodzieży, wychowawca kl. VIII a, uczył fizyki w kl. VII a b, VIII a b, matematyki w kl. II b; tygodniowo godzin 20.
5. **Koch Władysław**, prof., kierownik Kolonij Wakacyjnych uczniów w Porębie Wielkiej, wychowawca klasy VIII b, uczył języka polskiego w kl. III b, IV b, VII b, VIII b; tygodniowo godzin 18.
6. **Krafft Kamil**, dr. wszech nauk lekarskich, profesor, przez cały rok bawił na urlopie, celem prowadzenia poradni okulistycznej dla niezamożnej młodzieży szkolnej.
7. **Kupczyński Mieczysław**, prof., opiekun Orkiestry gimnazjalnej i Kółka L. O. P. P., uczył historii w kl. V, VI, VII a. Prócz tego pomagał Dyrektorowi przez cały rok szkolny w czynnościach administracyjnych; tygodniowo godzin 21.
8. **Ks. Macheta Władysław**, prof., zawiadowca polskiej biblioteki uczniów, opiekun Czytelni i Kółka naukowo-literackiego, kierownik wszystkich poranków i wieczorków uczniowskich, wychowawca kl. VII a, uczył języka polskiego w kl. VI, VII a, VIII a; historii w kl. I a, II a; tygodniowo godzin 18.
9. **Momot Jan**, dr. fil., prof., wykładający na Studium Pedagogicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego dydaktykę przyrodoznawstwa, zawiadowca zbiorów przyrodniczych i pracowni

- biologicznej, wychowawca klasy VI, uczył przyrodoznawstwa w kl. II b, IV a, fizyki w kl. VI; tygodniowo godzin 11.
10. **Niemiec Rudolf**, prof., Członek Okręgowej Komisji dyscyplinarnej dla nauczycieli Okręgu Szkolnego Krakowskiego, zawiadowca biblioteki nauczycielskiej, opiekun Kółka filologicznego i sklepiu uczniowskiego, uczył języka łacińskiego w kl. IV a, V, VII a, VIII a; tygodniowo godzin 20.
 11. **Piasecki Józef**, prof., kierownik prywatnego gimnazjum żeńskiego im. H. Kaplińskiej, wychowawca kl. V, uczył języka polskiego w kl. II a, III a, IV a, V; języka niemieckiego w kl. V; tygodniowo godzin 20.
 12. **Plezia Jakób**, prof., zawiadowca zbiorów archeologicznych, opiekun drużyn harcerskich, hufca szkolnego i Kółka filologicznego, wychowawca kl. IV b, uczył języka łacińskiego w kl. IV b, VI, VII b, VIII b; tygodniowo godzin 20.
 13. **Ks. Rychlicki Józef**, dr. św. teol. i fil., prof., exhortator młodzieży wyższego gimnazjum, zawiadowca zbioru książek szkolnych dla ubogiej młodzieży, opiekun Bratniej pomocy uczniów i Sodalicji Marjańskiej, kierownik antykwarni szkolnej, uczył religji rzym.-kat. w kl. I a b, II a b, III a, V, VI, VII a b, VIII a b; tygodniowo godzin 22.

b) Nauczyciele stali:

14. **Gibas Mirosław**, dr. fil., prof., wychowawca klasy I a, uczył matematyki w kl. I a, II a, III b, IV b; tygodniowo godzin 17. Po 15 maja objął nadto naukę matematyki w kl. I b.
15. **Michoński Stefan**, prof., zawiadowca niemieckiej biblioteki uczniów, opiekun Koła dramatycznego młodzieży i Kółka germanistycznego, wychowawca kl. III b, uczył języka niemieckiego w kl. III b, IV b, VII b, VIII b; historii w kl. III a (w II. półroczu); pisma w kl. I a; tygodniowo godzin 21.

c) Nauczyciele tymczasowi:

16. **Jodłowski Józef**, naucz., zawiadowca zbiorów do nauki matematyki, uczył matematyki w kl. IV a, VI, VII a; fizyki w kl. III a; tygodniowo godzin 22.
17. **Kowalezyk Wawrzyniec**, naucz., zawiadowca zbioru przyrządów do gier i zabaw na wolnem powietrzu, prowadził ćwiczenia cielesne w klasach I a b, III a, IV a b, V, VI, VII a b, VIII a b; kierował nadto zabawami i grami młodzieży całego zakładu; tygodniowo godzin 27.
18. **Kubijowicz Włodzimierz**, dr. fil., nauczyciel, współpracownik Komisji Geograficznej i Etnograficznej Polskiej

Akademji Umiejętności, zawiadowca zbiorów do nauki historii i geografji, uczył geografji w kl. II a b, III a b; tygodniowo godzin 12.

19. Leszko Ludwik, nauczyciel, opiekun Kółka Sportowego młodzieży, wychowawca kl. II b, uczył języka polskiego w kl. I b; rysunków w kl. II b, III b, IV b; pracy ręcznej w kl. I a b, II a b, III a b; pisma w kl. I b; tyg. godz. 26.
20. Łukasik Stanisław, dr. fil., nauczyciel, zawiadowca francuskiej biblioteki uczniów, opiekun Kółka romanistycznego, wychowawca kl. IV a, uczył języka francuskiego w kl. IV a, VI, VII a b, VIII a; tygodniowo godzin 20.

d) Nauczyciele kontraktowi:

21. Hanusiak Tadeusz uczył języka polskiego w kl. I a, II b; ćwiczeń cielesnych w kl. II a b, III b; tygodniowo godz. 14.
22. Jasińska Sabina, wychowawczyni kl. II a, uczyła języka francuskiego w kl. II a, III a, V; języka niemieckiego w kl. II b; tygodniowo godzin 19.
23. Kłęsk Adolf, dr. wszech nauk lekarskich, pełnił obowiązki lekarza szkolnego i uczył higieny w kl. VII a; tygodniowo godzin 10.
24. Leśniak Jan, asystent Uniw. Jag., uczył matematyki w kl. V, VIII a b; fizyki w kl. III b; tygodniowo godzin 20.
25. Stanoch Julian, asystent Uniw. Jag., wychowawca kl. I b, uczył historii w kl. I b, II b, III b, IV a b; geografji w kl. I a b, IV a b, V; tygodniowo godzin 24.

c) Nauczyciele przydzieleni:

26. Filipek Andrzej, naucz., wychowawca kl. VII b, uczył do 15 maja 1928 matematyki w kl. I b, VII b; tygodniowo godzin 9. Po 15 maja tylko w kl. VII b godz. 4.
 27. Matuszek Adam, dr. fil., prof., kierownik Centralnej Biblioteki nauczycielskiej O. S. K., uczył od 1 marca 1928 r. historii w kl. VII b, VIII a b; tygodniowo godzin 13.
 28. Mikstein Władysław, n. k., zawiadowca zbiorów do nauki śpiewu, opiekun chóru gimnazjalnego, uczył śpiewu w kl. I a b, II a b, III a b, VII b; tygodniowo godzin 12.
 29. Ks. Miszka Roman, prof., egzortator młodzieży niższego gimn., uczył religji rzym.-kat. w kl. III b, IV a b; tygodn. godzin 6.
-
30. Künstlinger Dawid, dr. fil., udzielał nauki religji mojżeszowej we wszystkich klasach zakładu.
-

II. ZMIANY I RUCH W GRONIE NAUCZYCIELSKIEM

W CIĄGU ROKU SZK. 927/28.

a) Do Grona przybyli:

1. Filipek Andrzej (rozp. Kur. Okr. szk. krak. z 31 sierpnia 1927, L. II — 5469/27).
2. Matuszek Adam (brak rozporządzenia).
3. Mikstein Władysław, przydzielony z państw. gimnazjum VI w Krakowie.

b) Z Grona ubyli:

1. Gołąb Stanisław (uwolniony rozp. Kur. Okr. szk. krak. z 22 czerwca 1927, L. II — 4040/27).
2. Dr Krajewski Józef, przeniesiony z dniem 1 marca 1928 do Seminarjum nauczycielskiego żeńskiego w Sosnowcu rozp. Pana Ministra W. R. i O. P. z 23 lutego 1928 roku, Nr. I — 2995/28, int. rozp. Kur. Okr. szk. krak. z 25 lutego 1928 r. L. II — 1870/28).
3. Kropaczek Stefan (zwolniony rozp. Kur. Okr. szk. krak. z 22 czerwca 1927 L. II — 4040/27).
4. Oświęcimski Bronisław, przeniesiony do państw. Gimnazjum IX w Krakowie.
5. Dr Piwarski Kazimierz (zwolniony rozp. Kur. Okr. szk. krak. z 22 czerwca 1927 L. II — 4040/27).
6. Dr Ziemnowicz Mieczysław (zwolniony od obowiązków nauczycielskich w tutejszym Zakładzie, rozp. Pana Ministra W. R. i O. P. z 20 września 1927 Nr. O. Prez. 5714/27, int. rozp. Kur. Okr. szk. krak. z 23 września 1927. L. O. 1532/27, powierzającem Mu pełnienie obowiązków wizytatora szkół w Kuratorjum Okr. szk. krak. Mianowany wizytatorem szkół rozp. Pana Ministra W. R. i O. P. z 31 stycznia 1928 r. Nr. O. Prez. 817/27 int. rozp. Kur. Okr. szk. krak. z 3 lutego 1928 r. L. O. 237/28).

c) Uzyskali urlop lub zmianę godzin:

1. Jasieńska Sabina uzyskała urlop od 16 kwietnia do 16 maja 1928 r. na mocy rozp. Kuratorjum Okr. szk. krak. z 17-go marca 1928 r. L. II — 2647/28.
2. Dr Kraft Kamil uzyskał zwolnienie od nauczania na przeciąg roku szkolnego 1927/8, celem umożliwienia mu sprawowania czynności kierownika poradni okulistycznej dla niezdolnej młodzieży szkół średnich Krakowskiego

Okregu. (Rozp. Min. W. R. i O. P. z 12 czerwca 1927 r. Nr. II. 7260/27, int. rozp. Kur. Okr. szk. krak. z 14 lipca 1927. L. II. — 3968/27.).

3. Dr Kubijowicz Włodzimierz uzyskał zniesienie obowiązującego wymiaru godzin do połowy, celem umożliwienia mu prowadzenia nauki geografii na Państwowym Wyższym Kursie Nauczycielskim w Krakowie. (Rozp. Min. W. R. i O. P. z 31 sierpnia 1927. Nr. I. 12019/27, int. rozp. Kur. Okr. szk. krak. z 4. listopada 1927 r. L. I. K N. 14346/27).
4. Dr Momot Jan uzyskał zmniejszenie obowiązującego wymiaru zajęć do połowy na b. r. szk., celem umożliwienia mu prowadzenia wykładów na Studium Pedagogicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. (Rozp. Min. W. R. i O. P. z 22 sierpnia 1927 r. Nr. II. — 9178/27, int. rozp. Kur. Okr. szk. krak. z 5 września 1927. L. II. — 5393/27).

III. POMIESZCZENIE ZAKŁADU I SŁUŻBA

Z KOŃCEM ROKU SZKOLNEGO.

a) *Pomieszczenie.*

Pomieszczenie Zakładu zasadniczo nie uległo zmianie od zeszłego roku szkolnego. (Patrz zeszłoroczne sprawozdanie str. 19.). Mieści się on nadal w realnościach prywatnych, położonych przy ulicy Krupniczej pod L. 2 i 4. Zmieniono jednak częściowo wewnętrzne rozmieszczenie poszczególnych pracowni. Przedewszystkiem rozszerzono pracownię biologiczną przez dodanie jednej sali, zajmowanej w zeszłym roku przez lekarza szkolnego. Gabinet lekarski przeniesiono do głównego budynku do sali parterowej, użytkowanej dotychczas przez harcerzy. Ci w zamian za to otrzymali pomieszczenie na III. piętrze.

Zakład posiada 14 sal szkolnych i salę rysunkową. Na pracownię fizyczną oddano jedną salę, z którą łączą się cztery małe pokoiki, służące na przechowywanie zbiorów fizykalnych. Pracownia biologiczna wraz z gabinetem zajmuje trzy ubikacje. Na pomieszczenie biblioteki nauczycielskiej i uczniów oraz zbiorów geograficznych i archeologicznych przeznaczono jedną ze sal. Gabinet lekarski zajmuje jeden niewielki pokój. Trzy ubikacje przeznaczono na kancelarię i biuro dyrekcji oraz na salę konferencyjną. Harcerze zajmują mały pokój przechodni. Herbaciarnię umieszczono na parterze w izbie, nienadającej się do niczego innego. Służba zakładowa zajmuje cztery ubikacje. Łącznie posiada Zakład 34 ubikacyj.

Naukę ćwiczeń cielesnych z powodu braku własnej sali gimnastycznej pobierała młodzież przedpołudniem w wymiarze

16 godzin tygodniowo w sali Sokoła krakowskiego, na ten cel wynajętej, popołudniu zaś w sali gimnastycznej państw. gimnazjum VIII. w wymiarze 12 godzin.

Brak dziedzińca własnego starano się złagodzić przez utrzymywanie boiska, oddanego do użytku Zakładu przez Gminę Miasta Krakowa; znajduje się ono na placu powycięgowym w bezpośrednim sąsiedztwie Parku Dr. Jordana. Ponadto dzierżawiono w sezonie letnim kort dla gry w „Lawn-tenis“.

Nabożeństwa szkolne odprawiano dla młodzieży w kościele akademickim św. Anny.

Ważniejsze i szerzej zakrojone uroczystości szkolne odbywano w wynajętych w tym celu salach, ponieważ Zakład nie posiada auli.

Mimo tych mniej korzystnych warunków młodzież pod względem duchowym i fizycznym rozwijała się normalnie wskutek rzetelnej i ofiarnej pracy całego Groma nauczycielskiego.

b) Sprzęty szkolne.

W bieżącym roku szkolnym Zakład zakupił cały szereg sprzętów jużto do sal szkolnych, jużto do gabinetów. Sprawiono szafę na przybory do gier za 390 zł; trzy szafy do biblioteki uczniów za 593 zł; szafę składaną na mapy i obrazy do gabinetu geograficznego za 547 zł; do gabinetu fizykalnego dwa stoliczki pod wagi za 90 zł; do gabinetu lekarza stół lekarski za 120 zł; do kancelarii Dyrekcji i sali konferencyjnej zakupiono biurko, półki na akta, linoleum i sukno za łączną kwotę 738 zł 70 gr; w gabinecie lekarza i sali konferencyjnej rozszerzono instalację elektryczną kosztem 211 zł; do sal szkolnych sprawiono portrety Pana Prezydenta Rzp. i biust Marszałka Piłsudskiego za kwotę 180 zł; na drobniejsze sprzęty i ich naprawy wydatkowano kwotę 403 zł 80 gr. Ogółem na ten dział wydano kwotę 3273 zł 50 gr. Inwentarz tego działu wykazuje 893 pozycyj.

c) Służba zakładu.

1. Dziama Wasyl, starszy woźny, (XIII a).
 2. Woźniak Stanisław, woźny, (XIV b).
 3. Pawłowski Władysław, kontraktowy sługa szkolny, (XVI a). (Rozp. Kur. Okr. szk. krak. z 20 października 1927. L. II. 7107/27).
 4. Zabiegaj Albin, kontraktowy sługa szkolny, (XVI a). (Rozp. Kur. Okr. szk. krak. z 22 listopada 1927 r. L. II. 7802/27).
-

IV. NAUKA.

a) Początek i koniec roku szkolnego.

Rok szkolny 1927/8 rozpoczęto dnia 1 września 1927 roku uroczystym nabożeństwem, celebrowanem przez katechetę państw. gimnazjum VIII. w Krakowie ks. Prażnowskiego. Podniósł kazanie okolicznościowe wygłosił ks. Dr Józef Rychlicki, katecheta Zakładu. W nabożeństwie wzięła udział młodzież, Dyrektorzy, Grona nauczycielskie i Rodzice uczniów obu zakładów.

Uroczysty poranek, odbyty dnia 28 czerwca zakończył rok szkolny 1927/28. Młodzież wraz z Gronem nauczycielskiem i Rodzicami uczestniczyła w nabożeństwie, odprawionem w akademickim kościele św. Anny przez ks. prof. Prażnowskiego. Odpowiednie okolicznościowe kazanie wygłosił ks. prof. Dr Józef Rychlicki. Po odśpiewaniu hymnów „Te Deum“ i „Boże coś Polskę“ młodzież ze sztandarem i orkiestrą udała się do sali Towarzystwa Wzajemnych Ubezpieczeń, gdzie oczekiwali już na nią zebrani Rodzice. Po produkcjach muzykalno-wokalnych przemówił do zebranych Dyrektor Zakładu, przedstawiciel Komitetu Rodzicielskiego i uczniów. Na zakończenie uroczystości odczytał Dyrektor nazwiska uczniów chlubnie uzdolnionych, wręczając każdemu z nich dyplom pochwalny z podpisami Dyrektora, Profesorów i Zarządu Komitetu Rodzicielskiego.

Po uroczystości młodzież powróciła do Zakładu, gdzie rozdano jej świadectwa i przeprowadzono wpisy na rok następny.

b) Program nauki.

Naukę prowadzono według obowiązującego programu dla gimnazjów typu humanistycznego.

c) Wycieczki naukowe i ćwiczenia praktyczne w pracowniach szkolnych.

W myśl obowiązującego programu młodzież tutejszego Zakładu przeprowadziła cały szereg ćwiczeń w pracowniach fizycznej i przyrodniczej, jakoteż odbyła sporą liczbę wycieczek bliższych i dalszych, których celem było zaznajomienie uczniów z pewnymi zjawiskami, wchodzącymi w zakres badań przyrodniczych i geograficznych. Nie zaniedbano też zwiedzania fabryk, aby dać młodzieży możność zaznajomienia się z pewnymi przynajmniej działami produkcji polskiej.

Aby umożliwić normalną pracę w laboratorjach szkolnych, Dyrekcja wraz z Radą Pedagogiczną znaczną część funduszków, wpływających z opłat szkolnych, obróciła w bieżącym roku szkolnym na zakupno przyrządów do pracowni fizycznej i biologicz-

nej, co umożliwiło uczącym przeprowadzenie różnych ćwiczeń. Przegląd ich rozpoczniemy od fizyki.

1. Ćwiczenia w pracowni fizycznej.

Ćwiczenia fizyczne prowadzono z klasami III a b, VI, VII a b, VIII a b. Z powodu nadmiernej liczby uczniów w obu klasach trzecich — dzielono je na podstawie zezwolenia Kuratorium Okr. szk. krak. z 29 sierpnia 1927 L. II. — 5257 na dwie grupy i wykonano następujące ćwiczenia:

Mierzenie długości (z uwzględnieniem różnych jednostek długości i stopnia dokładności), **powierzchni** (metodą ważenia) i **objętości** ciał.

Ważenie ciał. Ćwiczenia z wagą sprężynową, dźwigniową zwykłą i aptekarską.

Badanie własności ciał stałych, jak twardość, barwa, połysk, smak, przezroczystość.

Skala twardości.

Granit. Badanie części składowych: kwarcu, skalenia, miki.

Gleba, jej części składowe.

Gлина, lepienie i wypalanie.

Szkło. Topienie, zginanie i wydymanie rurek szklanych.

Wapień. Gaszenie wapna palonego. Zaprawa murarska. Woda wapienna.

Sól kuchenna. Krystalizacja soli kuch., rozpuszczalność w wodzie.

Kalcyt, marmur, kreda. Badanie własności.

Własności fizyczne cieczy w szczególności wody. Zależność objętości od temperatury, badanie napięcia powierzchniowego, przylegania. Rurki włoskowate i naczynia połączone.

Dyfuzja i osmoza.

Zasada Archimedesza. Ćwiczenia z wagą hydrostatyczną. Wyszukiwanie ciężaru właściwego ciał stałych i płynnych. Badanie warunków pływania. Areometry i ich zastosowania.

Własności fizyczne gazów. Badanie ciśnienia atmosferycznego. Budowa barometrów. Pompy zgęszczające i rozrzedzające i ich budowa. Ćwiczenia oparte na rozrzedzaniu i zgęszczaniu powietrza.

Zjawiska chemiczne: Analiza płomienia świecy, wytwarzanie i zasadnicze własności tlenu, azotu, dwutlenku węgla. Tworzenie tlenków, zasad, kwasów, soli. Sucha destylacja drzewa.

Węgiel, rudy metali. Badanie własności.

Ciepło. Budowa termometru. Mierzenie temperatury mieszaniny jednakowych i niejednakowych ilości wody. Mierzenie ciepła. Ciepło właściwe ciał stałych i płynnych. Obliczanie ciepła topnienia lodu, ciepła wrzenia. Parowanie cieczy. Destylacja. Badanie rozchodzenia się ciepła i prężności pary. Zamiana ciepła na pracę, maszyna parowa.

Magnes. Wytwarzanie magnesów sztucznych i igły magnetycznej, deklinacyjnej i inklinacyjnej.

Elektryczność statyczna: Wytwarzanie ładunków dodatnich i ujemnych. Ćwiczenia z elektroskopem. Badanie przewodnictwa elektrostatycznego. Iskra elektryczna.

Prądy elektryczne: Ogniwo galwaniczne. Galwanoskop. Elektromagnes. Budowa dzwonka elektrycznego. Ćwiczenia z telegrafem, telefonem i radjem.

W związku wapieniem odbyto wycieczkę do wapiennika, gdzie zwiedzono urządzenie i zapoznano się ze sposobem wypalania wapienia.

Klasy szóste: Do ćwiczeń praktycznych z mechaniki zastosowano w tym roku komplety przyrządów używane w założonym przez Min. W. R. i O. P. „Ośrodku fizyki“ przy państw. Gimnazjum VIII im. A. Witkowskiego w Krakowie.

Abstrahując nawet od należytej w tym wypadku pewnej dozy wyrozumiałości dla pierwszych wysiłków przemysłu krajowego w konkurencji z zaawansowaną na tem polu zagranicą, należy podnieść z całym uznaniem, że próba ta nie ustępuje bynajmniej drogim przyrządom zagranicznym. Poza ćwiczeniami z mechaniki nadaje się cały szereg przyrządów do ćwiczeń z innych działów jak np. z ciepła.

Niezależnie od przyrządów gotowych posługiwano się również przyrządami samodzielnej konstrukcji, wykazującej dużo pomysłowości i sprawności technicznej, zwłaszcza u harcerzy.

Ćwiczenia odbywały się zasadniczo w ośmiu grupach po sześciu uczniów, z których jeden jako przodownik grupy odpowiedzialny był za całość przyrządów i porządek wewnętrzny w grupie.

Ćwiczenia więcej skomplikowane przerabiano poza obowiązkowymi godzinami za dobrowolnem zgłoszeniem się u kierownika.

Tematem ćwiczeń były zagadnienia z mechaniki i nauki o cieple.

Klasy siódme: Ilościowy rozkład tlenku rtęciowego. Wyznaczenie stosunku masy tlenu do masy wodoru w wodzie. Najważniejsze związki tlenu, wodoru, azotu, chloru, fluoru, bromu, jodu, siarki, fosforu. Utlenianie i odtlenianie. Barwienie płomienia związkami metalicznymi. Wykrywanie jonów odczynnikami. Zbojętnianie kwasów i zasad. Hydroliza. Sucha destylacja drzewa i węgla. Fermentacja alkoholowa. Estrы. Mydła. Otrzymywanie jodoformu.

W związku z nauką chemii klasy siódme zwiedziły gazownię miejską, fabrykę mydła i świec Rożnowskiego, gorzelnię i rafinerję „Krakus“, fabrykę maszyn Zieleniewskiego, zakład światłodrukowy „Akropol“.

Drgania proste widełek i prętów. Drgania złożone wahadła podwójnego i pręta podwójnego. Falownice. Fale na powierzchni wody i rtęci. Prędkość głosu. Rura Kundta. Mierzenie wysokości tonu dźwiękowego zapomocą syren. Monochord. Piszczałki. Figury Chladniego. Analiza dźwięków i głosu ludzkiego manometrem płomiennym i analizatorami Helmholtza. Fonograf. Rura Quinckego. Zasada Dopplera.

Ćwiczenia z optyki geometrycznej na tablicy Hartla. Wzór zwierciadłowy i soczewkowy na lawie optycznej. Fotometry. Obliczenie współczynnika załamania światła przy pomocy płyty o ścianach równoległych, pryzmatu i metodą całkowitego odbicia. Refrakcja ziemiska i astronomiczna. Rozszczepienie światła. Pryzmaty i soczewki achromatyczne. Zdolność powiększania lunety i mikroskopu. Spektrometr pryzmatyczny. Długość świetlnej mierzona sposobem Younga. Spektrometr dyfrakcyjny. Latarenia projekcyjna. Aparat fotograficzny. Stroboskop. Kino. Oko i okulary. Złudzenia optyczne. Stereoskop.

Klasy ósme: Waga biegunowa. Widma magnetyczne. Ciała para- i diamagnetyczne. Inklinatorium. Wzbudzanie magnetyzmu przez pole ziemi. Elektroskop jednolistkowy i Exnerowski. Waga Coulomba. Wiaderko Faradaya. Gęstość naboju na przewodniku. Potencjał. Kondenzator. Pojemność, stała dielektryczna. Elektrometr absolutny i kwadrantowy. Maszyna influencyjna. Spadek potencjału wzdłuż przewodnika linowego. Mierzenie prądów woltametrem i busołą styčných. Sprawdzanie praw Ohma i Joule'a. Mostek Wheatstone'a. Mierzenie siły elektromotorycznej indukcji przy pomocy galvanometru zwierciadłowego. Ogniwa, akumulatory, termoelementy. Badanie prądów dynamaszyn, przetwarzanie prądów. Badanie strumieni elektronowych i promieni Röntgena. Spintaryskop. Wyładowania kondensatora i fale elektryczne. Rezonancja w obwodach drgających. Detektor. Aparat odbiorczy czterolampowy.

Pomiary teodolitem wysokości słońca w różnych porach dnia i roku. Obserwacje plam słonecznych. Obserwacje zaćmienia księżyca, księżyca po nowiu, Jowisza i Saturna.

Wycieczka klasy VIII a i b oddzielnie elektrowni miejskiej.

2. Ćwiczenia w pracowni biologicznej.

Klasa IV a. Punkt ciężkości zajęć praktycznych w tej klasie oparł się przede wszystkim na ćwiczeniach mikroskopowych, a to dzięki warunkom, jakie w tym roku umożliwiły wreszcie poprowadzić te ćwiczenia w myśl programu. Przerobiono zarys histologii roślin i zwierząt zaobserwowano szereg form *in toto*, a nawet *in vivo*. Ogólne zaś zainteresowanie się, jakim cieszyły się te ćwiczenia u młodzieży, stwierdzają ponad wszelkie rozważania teoretyczne celowość tych ćwiczeń w szkole średniej.

Cwiczenia botaniczne w kl. IV b.

Mikroskopowe: Budowa komórki roślinnej na liściach cebuli kuchennej, liścieniach nasienia fasoli, bulwie ziemniaczanej, bielmie z nasienia pszenicy, mięszo z owoców ligustru. Na tym materiale zbadano materiały zapasowe w komórkach roślinnych. Barwinki roślinne i doświadczenia wykonane z nimi.

Tkanki roślinne: zasadniczą, ochronną, mechaniczną i przewodzącą zbadano na roślinach: *tradescantia zebrina* i *chlorophytum*. Budowa korzenia, łodygi i liścia rośliny naczyniowej na *tradescantii*.

Fizjologiczne: doświadczenia nad osmozą roślin, odżywianie się; geotropizm i heliotropizm, wzrost roślin.

Z ćwiczeń zoologicznych przeprowadzono następujące:

Mikroskopowe: Komórka zwierzęca, tkanki nabłonkowa z jej odmianami, łączna, chrzęstna, kostna mięśniowa nerwowa. Sekcja ssaka.

3. Wycieczki przyrodnicze.

Klasa I a i b odbyły dnia 12 czerwca wycieczkę na Bielany w celu zapoznania się z drzewami i krzewami, z fauną owadów i ze zwierzyńcem miejskim w parku ludowym na Woli. Zwiedzono również muzeum zoologicznego Uniw. Jagiell. i ogród botaniczny.

Klasa II a. Całodzienna we wrześniu na Bielany dla dokonania zbioru owoców i nasion. Półdniowa z końcem kwietnia na Krzemionki dla poznania fauny wodnej. W tym celu bawiono również w ogrodzie botanicznym.

Klasa II b odbyła szereg wycieczek celem zebrania materiału do ćwiczeń i hodowli. Na jesień przypadło cztery wycieczki, na zimę dwie, a reszta na okres wiosenny. Park Dra Jordana, park Krakowski, planty, okolice podmiejskie, jak Sikornik, Wola Justowska, Skąły Panieńskie, Pasternik i Krzemionki stanowiły bardzo wdzięczny teren do obserwacji charakterystycznych zbiorowisk naturalnych i sztucznych. W parze z obserwacją szła celowa i bardzo oględna kolekcja niezbędnego materiału przy zachowaniu wszelkich wskazań ochrony przyrody.

Ponadto zwiedziła klasa wystawę gołębi i królików, wystawę zdobniczo-ogrodniczą, muzeum zoologiczne i ogród botaniczny Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Klasa III a. Dwie całodienne: 1) odbyta we wrześniu na Bielany; cel: fauna pól i lasu. 2) Całodzienna do Czerny w dniu 19 czerwca; cel: biologia kwiatów.

Klasa III b. Całodzienna do Czerny w dniu 19 czerwca cel: biologia kwiatów.

Klasa IV a odbyła pięć wycieczek celem zebrania materiału do ćwiczeń, zwiedziła muzeum zoologiczne i ogród botaniczny Uniw. Jagiell. zapoznając się na podstawie bezpośredniej obserwacji z systematyką fauny i flory ze szczególnem uwzględnieniem przyrody ojczystej.

4. Wycieczki geograficzne.

Wycieczki geograficzne, związane z nauczaniem geografii w kl. I., opierały się w pierwszym półroczu na zapoznaniu się ze śródmieściem Krakowa, a następnie z dzielnicami zewnętrznymi. W dalszym ciągu, w myśl programów ministerjalnych, odbyto kilka wycieczek w okolice Krakowa, z których dwie całodzienne do Tyńca i Bielan.

Klasy II a i II b odbyły wycieczkę w Jure Krakowską w okolicach Rudawy i Zabierzowa. Wycieczkę na grzbiet Krakowsko-Chrzanowski i drobne wycieczki w najbliższą okolicę Krakowa.

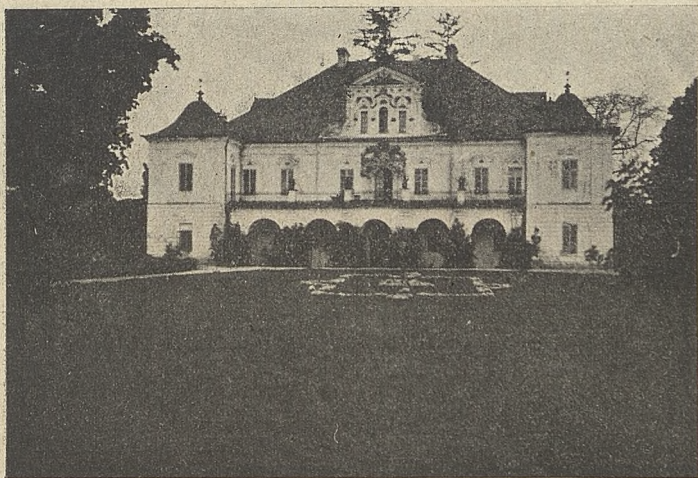
Klasy III a i III b odbyły wycieczkę w Jure Krakowską i do puszczy Niepołomickiej. Wycieczkę na próg podkarpacki. Prócz tego drobne wycieczki w najbliższą okolicę Krakowa.

Klasy IV a i IV b odbyły wycieczki do Lipowca, w celu zapoznania się z rowem Krzeszowickim, pasmem Chrzanowsko-Krakowskim, oraz niziną Nadwiślańską. Ten sam cel miała również na oku wycieczka do Tenczynka i Alwernji.

Klasa V odbyła trzy większe wycieczki. Pierwszą jednodzienną do Miękini i Czernej w celu zapoznania uczniów ze

skalami wybuchowemi i kopalniami marmuru. Drugą do Rudy Śląskiej na Górnym Śląsku, podczas której zwiedzono kopalnię węgla i zaznajomiono się ze stosunkami osadniczemi i komunikacyjno-przemysłowemi. Zamieszczone powyżej zdjęcie przedstawia grupę uczestników wycieczki, przypatrujących się dowozowi piasku z państwa niemieckiego do kopalń, znajdujących się na terytorjum państwa polskiego.

Przy tej sposobności Dyrekcja składa serdeczne podziękowanie JW Panu Bronisławowi Pietrzykowskiemu, dyrektorowi kopalni w Rudzie Śląskiej, za ułatwienie młodzieży zwiedzenia kopalni i za gościnne przyjęcie wycieczki.

W czasie Zielonych Świąt odbyła klasa czterodniową wycieczkę na wyżynę Kielecko-Sandomierską, korzystając z łaskawego zaproszenia JW Pana Ministra Pełnomocnego Rzeczypospolitej Polskiej Józefa Targowskiego. Bawiąc w gościnie we dworze w Czyżowie Szlacheckim, uczniowie zwiedzili Sandomierz, Zawichost, Góry Pieprzowe i pasmo Świętokrzyskie. Rycina przedstawia pałac w Czyżowie, ciekawy zabytek sztuki polskiej z XVII w., w którym młodzież znalazła gościnne przyjęcie podczas swego czterodniowego pobytu w Ziemi Sandomierskiej. Podczas wycieczki w Góry Świętokrzyskie zwiedzono kościół i zamek stojący na Łysej Górze. Przy tej sposobności uczniowie poznali przełom Wisły, krajobraz lössowy i najstarszy górotwór Polski.

Dyrekcja poczuwa się do milego obowiązku złożenia tą drogą najserdeczniejszego podziękowania JW Panu Ministrowi Targowskiemu i JW Pani Marji Descours za gościnne podejmowanie

wanie wycieczki i ułatwienie jej przez dostarczenie pojazdów zwiedzenia tego zakątka kraju rodzinnego.

d) Wykaz tematów wypracowań piśmiennych w językach nowożytnych.

1. Język polski.

Klasa IV a.

1. Bardziej boli od języka niż od miecza (dom.).
2. Rozwój akcji politycznej w „Ogniem i mieczem“ aż do spotkania Jaremy z Chmielem (szk.).
3. Mowa Milcjadesa w „Maratonie“ Ujejskiego (szk.).
4. Wpływ bogów na przebieg akcji w pierwszych czternastu pieśniach „Iljady“ (szk.).
5. List do przyjaciela z wyrażeniem mu współczucia (dom.).
6. Historia Kostucha w powieści Dygasińskiego p. t. „W puszczy“ (szk.).
7. Jak Brodziński charakteryzuje lud wiejski w „Wiesławie“? (dom.).
8. Uroczystość szkolna (szk.).
9. Zatarg Litawora z Witoldem (szk.).
10. Majówka (dom.).

Klasa IV b.

1. Moje wakacyjne wycieczki (dom.).
2. Przedstawić jedno z podań ludowych (szk.).
3. Pożegnanie Hektora z Andromachą (szk.).
4. Znaczenie roślin w przyrodzie żywej (dom.).

5. a) Ostatnie uroczystości szkolne; albo b) Po świętach Bożego Narodzenia (w formie listu) (dom.).
6. Przebieg bitwy w „Grażynie“ (szk.).
7. Moje ulubione sporty (dom.).
8. Dzień 3 maja w Krakowie (szk.).
9. Skrzetuski w niewoli (na podst. „Ogniem i mieczem“) (szk.).
10. Życie w mieście a na wsi wśród lata (dom.).

Klasa V.

1. Zemsta Jana Bieleckiego (szk.).
2. Jakie myśli i uczucia budzi we mnie jesień? (dom.).
3. Przemiana duchowa Kmicica (szk.).
4. Sprawozdanie z lektury nadobowiązkowej (dom.).
5. Co myśle o sportach (szk.).
6. Krajobraz litewski w pierwszych ośmiu księgach „Pana Tadeusza“ (szk.).
7. Opisać jedną z większych wystaw sklepowych w Krakowie (dom.).
8. Kmicic a Jacek Soplica (szk.).
9. Wrażenia z wycieczki (dom.).
10. Dlaczego powinniśmy kochać „Pana Tadeusza“? (szk.).

Klasa VI.

1. Życie ludzkie a rzeka (dom.).
2. Jak się zapatrywał Rej na piastowanie urzędów? (na podst. „Żywota człowieka poczciwego“) (szk.).
3. Na czym polega konflikt tragiczny w „Antygonie“ Sofoklesa? (szk.).
4. Mój przyjaciel (charakterystyka) (dom.).
5. W czym szukał Kochanowski ukojenia po śmierci Orszuli? (według „Trenów“) (szk.).
6. Zdobycze szlachty polskiej w związku z polityką Kazimierza Jagiellończyka i jego następców (dom.).
7. Tok myśli w mowie Karola Chodkiewicza do rycerstwa (według „Wojny Chocimskiej“ W. Potockiego) (szk.).
8. Jak należy podróżować, aby mieć prawdziwą korzyść z podróży? (dom.).
9. Jakie cnoty zalecał, a przeciwko jakim wadom występował Krasicki w „Bajkach“? (szk.).
10. O ile „Powrót Posła“ Niemcewicz jest odzwierciedleniem opinii stronnictw politycznych Sejmu Czteroletniego? (szk.).

Klasa VII a.

1. Jak usiłowali urzeczywistnić w epoce rozbiorów Polski hasło: „Nil desperandum“ Krasicki, Staszyc, Kościuszko? (dom.).

2. Główne znamiona poezji w okresie Księstwa Warszawskiego (szk.).
3. Jakie ideały wskazuje młodzieży Mickiewicz w „Odzie do młodości”? (szk.).
4. O ile trafną myśl zawiera zdanie Mickiewicza (do wyboru):
 - a) „Cierpi człowiek, bo służy sam sobie za kąt,
Sam sobie robi koło i sam się w nie wplata”.
 - b) „Nauką i pieniędzmi drudzy cię zbogacą,
Mądrość musisz sam z siebie dobyć własną pracą” (dom.)
5. Świat nadzmysłowy w II. i IV. części „Dziadów” Mickiewicza (szk.).
6. Jaki wpływ wywarł upadek Napoleona na ukształtowanie się stosunków politycznych i ekonomiczno-społecznych w Europie? (dom.).
7. Społeczeństwo polskie w świetle III. części „Dziadów” Mickiewicza (szk.).
8. O ile przyroda prowadzi człowieka do prawdy, dobra i piękna? (dom.).
9. Ideologia Słowackiego w „Kordjanie” (szk.).
10. Co trzeba zrobić dla zachowania zdrowia? (szk.).

Klasa VII b.

1. Znaczenie pieśni: „Jeszcze Polska nie zginęła” (dom.).
2. Poezja polska w początkach XIX wieku (szk.).
3. Młodzieńcze hasła Mickiewicza (szk.).
4. Jak i dlaczego szanować należy zabytki przeszłości — albo: W jaki sposób mogę przyczynić się do zwalczania chorób zakaźnych w domu? (dom.).
5. Znaczenie Wawelu w przeszłości i teraźniejszości (szk.).
6. Idea Farysa (szk.).
7. Co wielka emigracja dała Polsce (szk.).
8. Znaczenie Mickiewicza dla narodu (dom.).
9. Wspomnienia z młodości w „Godzinie myśli” Słowackiego (szk.).
10. Opis fabryki (dom.).

Klasa VIII a.

1. Która postać w dziejach polskich podoba ci się najbardziej i dlaczego? (dom.).
2. Dwa obozy społeczne i ich wodzowie w „Nieboskiej Komedji” Krasińskiego (szk.).
3. do wyboru: a) „Irydjon” Krasińskiego a „Konrad Wallenrod” Mickiewicza — b) Przewodnia idea „Irydjon” Krasińskiego (szk.).
4. do wyboru: a) Kulturalne znaczenie dziennikarstwa — b) O ile się da zastosować do czasów współczesnych zdanie Horacego: „Nil mortalibus ardui est”? (dom.).

5. do wyboru: a) Kraszewski a Korzeniowski jako powieściopisarze — b) Jakie idee i dążenia pragnąłbym urzeczywistnić w życiu? (szk.).
6. do wyboru: a) O ile w poezji Mickiewicza, Słowackiego i Krasińskiego odbił się charakter współczesnych chwil dziejowych? — b) O ile trafną myśl zawiera zdanie Salustjusza: „Non exercitus neque thesauri praesidia regni sunt, verum amici“? (dom.).
7. do wyboru: a) Wpływ Roku 1863 na rozwój i charakter literatury polskiej. — b) Jak należy rozumieć zdanie Słowackiego: „Póki jesteśmy młodzi, wszystko jest przed nami“? (szk.).

Klasa VIII b.

1. Wrażenia i uwagi z powodu złożenia prochów J. Słowackiego na Wawelu (dom.).
2. Sprawozdanie z (wybranej) lektury domowej (dom.).
3. Obowiązki młodzieży w dobie dzisiejszej (szk.).
4. Znaczenie parków narodowych i pomników przyrody — albo: Przemówienie na uroczystości szkolnej (np. ku czci Sienkiewicza) (szk. 2 godz.).
5. Miłość Ojczyzny w poezji trzech wieszczów — albo: Uzasadnienie zdania: „Niewola upadła dusze, wolność powinna uszlachetniać“ (szk. 2 godz.).
6. Wykazać trafność sądu Mickiewicza: „Nasze piśmiennictwo zrodziło się i rozwijało z tego jednego słowa: Ojczyzna“ (szk. 2 godz.).
7. Unje Polski i ich znaczenie (dom.).
8. Jakie korzyści odniosłem z lektury domowej (szk.).

2. Język francuski.

Klasa IV a.

1. La beauté de notre ville.
2. Traduction (L'emploi de l'article partitif et des pronoms neutres).
3. Une escapade du petit Frédéric Mistral.
4. Dans quelle société passez-vous le temps?
5. Traduction (L'emploi des temps passés).
6. La fête de Saint-Nicolas.
7. Décrivez une excursion que vous avez faite dans les montagnes.
8. Dictée suivie d'explications grammaticales.
9. Marius Barbasson en Afrique.
10. Décrivez dans une lettre le caractère d'une personne!
11. Les lutins dans la maison du cordonnier.
12. Traduction (L'emploi du subjonctif).

Klasa V.

1. Lettre à mon ami sur la rentrée des classes.
2. Changez en questions le récit suivant: „Siège de Paris, par les Normands“.
3. Une promenade à travers Cracovie.
4. Traduction (du polonais en français).
5. Je raconterai le film qui m'a intéressé.
6. La rue pendant un orage.
7. Une brave petite Polonaise.
8. L'histoire de „Boum-Boum“.
9. Racontez comment vous avez passé les vacances de Pâques.
10. Racontez un épisode de votre propre vie.

Klasa VI.

1. Pourquoi les Polonais doivent-ils aimer la France?
2. Les traits caractéristiques du peuple breton.
3. L'analyse esthétique du sonnet „Maris Stella“.
4. Décrivez le paysage au lever du soleil!
5. Traduction (L'emploi des modes).
6. La Provence et le Félibrige.
7. Les sources de l'industrie polonaise.
8. Le rythme dans la vie et dans l'art des vers.
9. Le dialogue entre le soldat et l'écolier. (La fête nationale).
10. Décrivez dans une lettre les moeurs normandes.

Klasa VII a i VII b.

1. Le dialogue entre deux amis qui reviennent des vacances.
2. L'art médiéval.
3. Le régionalisme en France et en Pologne.
4. Le conflit tragique dans „Horace“ de P. Corneille.
5. Les grandes manoeuvres militaires.
6. Les grands personnages comiques dans la littérature française.

Klasa VIII a.

1. Les description de la nature dans la littérature moderne.
2. Le génie de Napoléon I-er.
3. Le Gendre de M. Poirier comme une pièce à thèse.
4. La vie politique de l'Etat moderne.
5. La poésie parnassienne.

3. Język niemiecki.

Klasa IV b.

1. Der Tagelöhner.
2. Das Fällen der Bäume.
3. Die Ankunft Hänsels und Gretels in das Haus der Hexe.

4. Wer arbeitet an meiner Kleidung.
5. Die Elster als Dieb.
6. Der ehrliche Tischler.
7. Der Bau eines Hauses.
8. Simeliberg.
9. Die Vorbereitung auf die Reise.
10. Die Gesundheit und Reichtum.
11. Till Enleuspiegel.
12. Wie verbringe ich meine Ferien.

Klasa V.

1. Der Gemsjäger.
2. Die Kapelle.
3. Die Geschichte eines Tannenbaumes.
4. Der Winter auf dem Lande.
5. Ein Brief an meinen Freund.
6. Die Beschäftigung des Gärtners.
7. Der Wunschring.
8. Die Stephanskirche in Wien.
9. Eine merkwürdige Stadt.
10. Deutschlands Lage und Grenzen.

Klasa VII b.

1. Lebensgeschichte der alten Waschfrau und ihre Charakteristik.
2. Die Verhältnisse in Niederlanden unter Philipp II. (Goethes Egmont).
3. Die Bedeutung des Winters in der Natur.
4. Die Persönlichkeit Egmonts.
5. Dietrichs Zug in seine Heimat.
6. Roland als Ideal des mittelalterlichen Ritters.
7. Die Bedeutung der Kreuzzüge für die Entwicklung der Kultur Europas im Mittelalter.
8. Welche dem Parzival von Gurnemanz erteilte Ratschläge haben bis jetzt ihre Geltung.
9. Der Dichter und Sänger des Mittelalters.
10. Wie nütze ich meine Ferien aus.

Klasa VIII b.

1. Lebensgeschichte der Jungfrau von Orleans bis zu ihrem öffentlichen Auftreten.
2. Johanna als Werkzeug der übernatürlichen Mächte in dem Werke der Befreiung Frankreichs.
3. Charakteristik des Helden eines der gelesenen deutschen Dramen.
4. Iphigenies Lebensziel und Hindernisse in der Verwirklichung ihrer Pläne.

e) Wykaz dobrowolnych prac uczniów i lektur uzupełniających.

1. Język polski.

Klasa I a.

- H. Sienkiewicz: „W pustyni i puszcy“ — Fischer, Schlank, Toczyński, Stroka, Porebski, Grabowski, Kostołowski, Słowakiewicz, Porebski, Węgrzyn, Krzeczowski.
 Młodnicka Wanda: „Trupa Kawalety“... Sarna.

Klasa II a.

- H. Sienkiewicz: „Janko muzykant“ — Michałowski, Koczur;
 „Latarnik“ — Koczur.
 Rodziewiczówna: „Lato leśnych ludzi“ — Siess, „Szary proch“, Koczur.
 Tetmajer: „Ks. Piotr“ — Jarosz, Strzetelski, Nowicki.
 Kraszewski: „Zygmuntowskie czasy“ — Potocki.
 Konopnicka: „Niemczaki“ — Michałowski, „Dymy“ Marczewski.
 H. Sienkiewicz: „Z pamiętników poznańskiego nauczyciela“, Starachowicz.

Klasa III a.

- Chodźko: „Pamiętniki kvestarza“ — Lipczyński.
 Konopnicka: „Dym“, „Niemczaki“ — Ziemia.
 Mayne - Reid: „Przygody chłopca okrętowego“ — Święcicki.
 Mickiewicz: Poezje — Güntner.
 Mickiewicz: „Reduta Ordona“ — Jassem.
 Morawska: „Wilcze gniazdo“ — Smoleński.
 Sienkiewicz: „Jamiol“ — Święcicki.
 Sienkiewicz: „Latarnik“ — Güntner.
 Sienkiewicz: „Hanka“ — Porebski.
 Sierosławski: „Balonem do bieguna“ — Malibo.
 Umiński: „Podróż bez pieniędzy“ — Mroczkowski.
 Umiński: „Synowie puszcy“ — Skrochowski.
 Verne: „Wyspa tajemnicza“ — Beres.
 Chęciński: „Koń Aleksandra Wielkiego“ — Syrzistie.
 Verne: „Straszny wynalazca“ — Pytel.
 Verne: „Straszny wynalazca“ — Smoleński.

Klasa III b.

- H. Sienkiewicz: „W pustyni i puszcy“ — Barański, Krupa, Magiera, Berger, Romański, Stefanko, Holzer, Świerzyński, Tropp, Torba, Barzycki, Szetela, Merklinger, Rybka, Nodzeński, Madej, Nyczek, Krzywdziak, Krakowski, Bielczyk, Kłapa, Wander, Sokulski, Długopolski, Stachurski; „Trylogja“ — Barzycki, Krokay, Holzer, Kucharski, Nyczek, Krakowski, Sokulski, Biernacki, Wander, Stachurski, Hołło, Zięba.

- W. Umiński: „Na falach Atlantyku“ — Bąbka, Krupa, Matyasik.
 Dyński, Klimczak, Tropp, Torba, Szetela, Sokulski, Zięba, Osika, Długopolski, Stachurski.
 Mayd - Reid: „Pobyt w pustyni“ — Berger.
 Przyborowski W.: „Namioty Wezyra“ — Bielczyk.
 Umiński Wł.: „Znojny chleb“ — Biernacki.
 Rodziewiczówna M.: „Dewajtis“ — Długopolski, Romański, Krupa.
 Hoffman: „Czas to pieniądz“ — Dyński, Klimczak.
 Przyborowski St.: „Bercik pod Kockiem“ — Gruszka, Kłapa.
 Przyborowski St.: „Grom maciejowski“ — Hoilo.
 J. Młot: „O Konstytucji 3-go maja“ — Klimczak.
 Kraszewski: „Stara baśń“ — Krakowski, Nyczek, Tropp.
 Sienkiewicz: „Quo vadis“ — Zięba, Kucharski, Krupa, Wander.
 „Krzyżacy“ — Merklinger, Nyczek, Tropp, Stachurski, Torba, Wander, Werndl.
 Zaleska: „Młody wygnaniec“ — Magiera.
 Prus: „Placówka“ — Matyasik.
 Rodziewiczówna M.: „Szary proch“ — Matyasik, Nodzeński.
 Przyborowski W.: „Bitwa pod Grochowem“ — Nodzeński.
 Bodzantowicz: „Boje polskie“ — Nyczek.
 Sienkiewicz: Nowele — Nyczek, Torba, Tropp, Wander.
 Reymont: „Z ziemi chełmskiej“ — Osika.
 Przyborowski W.: „Bitwa pod Raszynem“ — Szpor.
 Kraszewski J. I.: „Bracia Zmartwychwstańcy“ — Szetela.
 Umiński: „Tajemniczy okręt“, „Znojny chleb“, „W puszczach Kanady“ — Syska.
 Przyborowski: „Stach szwoleżer“ — Syska.
 Goszczyński S.: „Król zamczyska“ — Świerzyński.
 Kubala L.: „Szkice historyczne“ — Tropp.
 Anczyk Wł.: „Przygody prawdziwe żeglarzy i podróżników“, Wilamowski.
 Umiński: „Od Warszawy do Ojcowa“ — Stefanko.

Klasa IV a.

- Henryk Sienkiewicz: „Janko muzykant“ — Menschik, Bednarczyk W., Rudolf Borkowski, Just. Babula, Nędza, Radwański, Kirchmayer, Głogoczowski, Zachorowski, Ekier, Swolkień, „Latarnik“ — Kirchmayer, Chmiel, Galas, Nędza, Radwański, Menschik, Bednarczyk W., Rudolf, Borkowski, Głogoczowski; „Bartek zwycięzca“ — Menschik, Borkowski, Kirchmayer; „Hania“ — Bednarczyk W., Kirchmayer, Targowski; „Krzyżacy“ — Borkowski, Krzyworzeka; „Stary sługa“ — Kirchmayer, Borkowski; „Ta trzecia“ — Kirchmayer; „Potop“ — Chmiel, Radwański, Zachorowski,

- Czajka, Krzyworzeka; „Niewola tatarska“ — Sikorski T., Rejman; „Quo vadis“ — Radwański; „Na polu chwały“: Romiszowski; „Za chlebem“ — Bednarczyk A.; „Pan Wołodyjowski“ — Zachorowski; „Przez stepy“ i „Orso“: Radwański; „Komedia z omyłek“ — Kirchmayer.
- Prus: „Grzechy dzieciństwa“ — Kirchmayer, Czajka; „Sieroca dola“ — Just; „Z legend Egiptu“ — Rudolf, Czajka, Targowski, Chmiel; „Antek“ — Sikorski T.
- Rodziewiczówna: „Dewajtis“ — Kirchmayer, Głogoczowski, Sikorski T., Matecki, Bednarczyk W., Nędza; „Szary proch“: Kirchmayer, Swolkiń, Rudolf, Nędza; „Straszny dziadziunio“: Kirchmayer, Głogoczowski, Swolkiń; „Lato leśnych ludzi“: Głogoczowski, Zachorowski; „Ryngrań“ — Radwański, Sikorski T.; „Pożary i zgłiszczą“ — Bednarczyk W.; „Złota dola“ — Sikorski T.
- Konopnicka: „Dym“ — Sikorski T., Bednarczyk W.; „Nasza szkapą“ — Bednarczyk A.; „Niemczaki“ — Bednarczyk W.
- Żeromski: „Echa leśne“ — Kirchmayer.
- Tetmajer: „Ks. Piotr“ — Krzyworzeka.
- Zakrzewska: „Białe róże“, „Dzieci Lwowa“ — Czajka.

Klasa IV b.

- Anczyc Wl. L.: „Tyrteusz“ — Grubenthal, Frankiewicz, Bromowicz, Ruszkiewicz, Madej, Wyżga, Hubicki, Zięba.
- Dickens K.: „Noc wigilijna“ — Henoch, „Dawid Cooperfield“ Beckman.
- Dygasiński: „W puszczy“ — Filek, Klimek, Bromowicz, Bielański J., Bielański G., Wolny; „Wilk, psy i ludzie“ — Filek, Wolny.
- Fredro Aleksander: „P. Geldhab“ — Wróblewski.
- Gliński: „Na posterunku“, „Kowalowa góra“ — Hubicki.
- Gruszecki: „Pruski huzar“ — Lachowicz, Wróblewski, Ruszkiewicz, Lachowicz.
- Gąsiorowski: „Huragan“ — Lachowicz, Klug, Hein, Szostak, Romański, Ramza, Ochalski, G. Bielański, Skowron. „Rok 1909“ — Lachowicz.
- Gomulicki W.: „Grand muszkieter“ — Wolny.
- Korzeniowski J.: „Karpaccy górale“ — Hartman; „Kollokacja“: Frischer, Ramza; „Spekulant“ — Mikulski, Ramza.
- Kraszewski J. I.: „Boleszyce“ — Wróblewski; „Resurrecturis“ Wróblewski; „Lubonie“ — Frischer; „Historja o Janku Korczaku“ — Hartman; „Dziecię starego miasta“ — Filek, Delkowski, Henoch Frischer; „Stara baśń“ — Wróblewski, G. Bielański, Bloch, Delkowski, Klimek, Dym, Frankiewicz, Röhrnschef, Henoch, Skowron, Wilga, Hein, Hartman, Grubenthal, Kopera, Lachowicz, Madej, Mleczek, Lempart, Ochalski, Ramza, Romański, Wyżga; „Chata za wsią“: He-

noch, Romański, Hartman, Grubenthal, Kopera, Kotsch; „Książd Kordecki“ — Henoch, Wróblewski, Wolny, Wilga, Skowron, Lachowicz, Madej; „Sfinks“ — Wolny; „Matka Królów“ — Dydyński; „Królewscy synowie“ — Dydyński; „Morituri“ — Bloch; „Bracia Zmartwychwstańcy“ — Wilga, Kopera; „Infantka“ — Hubicki; „Powrót do gniazda“: Wolny.

Kubala L.: „Szkice historyczne“ — Filek, Röhrnschef; „Bitwa pod Beresteczkiem“ — Romański; „Obleżenie Lwowa“: Zięba.

Lenartowicz T.: „Błogosławiona“ — Hubicki, Zięba; „Wybór poezyj“ — Lupa; „Zachwycenie“ — Pretzel.

Łoziński Wł.: „Oko proroka“ — „Madonna Busowiecka“, Kopera.

Konopnicka M.: „Meir Ezofowicz“ — Hubicki, Dym — Hubicki, Grubenthal, Hein, Hartman, Beckman, Lupa, Ochalski, Pretzel; „Nasza szkapa“ — Frischer, Tyszler, Skowron, Ramza, Hartman, Kopera, Mleczko; „Głupi Franek“: Hein, Kopera; „Banasiowa“ — Hartman; „Wojciech Zapala“, Hartman, Madej; „Nowele wszystkie“ — Ruszkiewicz; „Szary proch“ — Pretzel.

Orzeszkowa El.: „Bene nati“ — Hartman, Wilga, Frischer, Bloch, Beckman; „Anastazja“ — Beckman, Wilga; „Babunia“ — Mleczko.

Pol Wincenty: „Pieśń o ziemi naszej“ — Hein; „Pieśni Janusza“: Klug, Ochalski.

Prus B.: „Placówka“ — Wolny, Mikulski, Beckman, G. Bielański, J. Bielański, Bromowicz, Delkowski, Grubenthal, Frankiewicz, Dym, Dydyński, Röhrnschef, Filek, Henoch, Hubicki, Hartman, Zięba, Skowron, Szostak, Romański, Tyszler, Klug, Kopera, Kotsch, Mleczko, Lempart, Pretzel, Ramza, Wyżga; „Nowele“ — Dydyński, Tyszler, Wilga, Ruszkiewicz, Hubicki, Szostak, Hein, Hartman, Kopera, Madej, Ochalski, Pretzel, Romański, „Faraon“ — Henoch, Ochalski.

Reymont Wł.: „Sprawiedliwie“ — Mikulski; „Przysięga“: Henoch.

Rodziewiczówna M.: „Dewajtis“ — Henoch, Hein, Delkowski, Ruszkiewicz, Romański, Szostak, Wolny, J. Bielański, G. Bielański, Wróblewski, Romański; „Straszny dziadziunio“ — J. Bielański, Wolny, Kopera, Pretzel; „Szary proch“ — Wolny, Klug, Kopera; „Na wyżynach“ — Hein; „Na fali“ — Hein; „Łato leśnych ludzi“ — Hein, Pretzel, Ramza, Klug, Romański, Bloch, Kopera, Kotsch, Ochalski; „Pożary i zgłiszczą“ — Hein, J. Bielański, Pretzel, Kopera.

Rydel L.: „Zaczarowane Koło“ — Henoch.

- Scott - Walter: „Rob - Roy“ — Grubenthal, Beckman, Wróblewski, Pretzel; „Iwanhoe“ — Dydyński; „Ryszard Lwie Serce“ — Hubicki; „Kwintyn Durward“ — Henoch.
- Sienkiewicz H.: „W pustyni i puszcy“ — Wolny, Röhrenschef, Wróblewski, Beckman, G. Bielański, Bromowicz, Bloch, Delkowski, Dydyński, Klimek, Dym, Romański, Grubenthal, Filek, Henoch, Hubicki, Hein, Klug, Kotsch, Mleczo, Lempart, Pretzel, Wyżga; „Nowele“ — Lupa, G. Bielański, Bromowicz, Bloch, Romański, Frankiewicz, Wolny, Frischer, Wróblewski, Tyszler, Ruszkiewicz, Wilga, Henoch, Zięba, Grubenthal, Hubicki, Frischer, Hartman, Klug, Kopera, Lachowicz, Mleczo, Lempart, Ochalski, Pretzel; „Potop“: G. Bielański, Szostak, Wilga, Kotsch, Ochalski, Romański, Ramza, Bloch, Henoch, Hartman, Bromowicz; „Pan Wołodyjowski“ — Romański, Szostak, Kotsch, Ochalski, Ramza, Romański, Bromowicz, Delkowski, Wolny, Hubicki, Klug, Dydyński; „Krzyżacy“ — Romański, Szostak, Wróblewski, Wilga, Henoch, Delkowski, Röhrenschef, Ruszkiewicz, Klug, Kopera, Lempart, Romański; „Quo vadis“ — Hubicki, Wilga; „Na polu chwały“ — Hein, Beckman.
- Szajnocha K.: „Brody Krzyżackie“ — Hartman; „Mściciel“: Frischer.
- Syrokomla L.: „Urodzony J. Dęboróg“ — Röhrenschef, Bielański G., Dydyński, Klimek, Dym, Frankiewicz, Skowron, Mikulski, Henoch, Hubicki, Wilga, Kopera, Kotsch, Madej, Mleczo, Pretzel, Ramza, Zięba; „Szkolne czasy J. Dęboroga“, Wilga — Hubicki, Frischer; „Ułaz“ — Hubicki, Bromowicz, Wróblewski.
- Tetmajer K.: „Na skalnem Podhalu“ — Kopera; „Ks. Piotr“: Kopera.
- Umiński: „W puszczech Kanady“ — Filek; „Synowie puszczy“: Hein.
- Weyssenhof: „W puszczy“ — Henoch.
- Verne: „Wyspa Tajemnicza“ — Wróblewski; „Kurjer carski“: Ochalski.
- Żeromski: „Syzyfowe prace“ — Hubicki, Mikulski, Frischer, Beckman, Wilga, Kopera, Madej, Lempart, Pretzel, Ramza, Romański.

Klasa V.

- Korzeniowski: „Spekulant“ — Bielański, Jaglarz; „Kollokacja“: Jaglarz, Kukliński, Gworek; „Garbaty“ — Senowski, Majer.
- Kraszewski: „Powrót do gniazda“ — Prochyra; „Bezimienna“: Senowski; „Czercha mogiła“ — Majer; „Budnik“ — Prochyra; „Lubonie“ — Gols, Golonka; „Dziecię Starego Miasta“ — Gworek.

Goszczyński: „Król zamczyska“ — Biermański, Jaglarz.
 Gąsiorowski: „Huragan“ — Bochenek, Jaglarz, Kuźnicki.
 Kraszewski: „Waligóra“ — Jaglarz.
 Zabłocki: „Fireyk w zalotach“ — Jaglarz, Kolankowski.
 Fredro: „Śluby panieńskie“ — Kukliński.
 Prus: „Anielka“ — Pilch, Jaglarz; „Lalka“ — Jaglarz, Gols;
 „Dusze w niewoli“ — Jaglarz, Gworek; „Dzieci“: Gworek.
 Goszczyński: „Oda“ i „Straszny strzelec“ — Jaglarz.
 Reymont: „Sprawiedliwie“ — Jaglarz.
 Rodziewiczówna: „Dewajtis“ — Bochenek.
 Sienkiewicz: „Stary sługa“ — Merenda.
 Szekspir: „Lir“ — Jaglarz.
 Żeromski: „Walgierz“ i „Mogila“ — Gworek.

Klasa VI.

Fredro: „Pan Geldhab“, „Damy i Huzary“ — Borowiczka; „Pan Jowiński“ — Truszkowski.
 Górnicki: „Dworzanin“ — Dryszkiewicz.
 Goszczyński: „Król zamczyska“ — Lubieński.
 Kaczkowski: „Annuncjata“ — Iwanicki.
 Karpiński: „Sielanki“ — Kirchmayer, Radwański, Süsskind,
 Kochanowski: „Fraszki“ — Lubieński; „Szachy“ — Süsskind;
 „Satyr“, „Zgoda“ — Nowak.
 Kochowski: „Psalmodyja“ — Oliwa, Pazur.
 Konarski: „Pisma polityczne“ (wybór) — Pazur, Radwański.
 Korzeniowski: „Spekulant“ — Süsskind, Szura, Welanyk; „Wędrówki oryginała“ — Iżycki, Welanyk.
 Krasicki: „Bajki i Przypowieści“ — Borowiczka, Kretschmer, Radwański; „Myszeis“ — Lubieński, Rakiewicz, Süsskind, Welanyk; „Pan Podstoli“ — Süsskind, Welanyk.
 Kraszewski: „Dwie królowe“ — Iwanicki; „Budnik“ — Borowiczka, Radwański, Sawicki, Skąpski; „Brühl“ — Skąpski;
 „Chata za wsią“ — Bogatyński.
 Modrzewski: „O naprawie Rzeczypospolitej“ — Welanyk.
 Naruszewicz: „Satyra“ — Machnicki.
 Orzeszkowa: „Pamiętnik Wacławy“ — Borowiczka, Welanyk;
 „Anastazja“ — Welanyk; „Niziny“ — Pągowski.
 Prus: „Dusze w niewoli“ — Iwanicki, Lukomski; „Pałac i ruderą“ — Welanyk.
 Reymont: „Przed świtem“ — Radwański; „Bunt“ — Welanyk.
 Rodziewiczówna: „Dewajtis“: Kretschmer, Lubieński, Radwański, Skąpski, Süsskind, Welanyk; „Szary Proch“ — Kirchmayer, Süsskind; „Magnat“ — Skąpski, Szura.
 Sieroszewski: „Beniowski“ — Lubieński, Radwański, Szura;
 „Ocean“ — Welanyk.
 X. Skarga: „Kazania sejmowe“ — Dryszkiewicz.

- Słowacki: „Mindowe“ — Iwanicki, Pazur; „Marja Stuart“: Iwanicki, Epstein, Pazur; „Mazepa“ — Czyżowski, Iwanicki, Kirchmayer, Süsskind.
 Sofokles: „Król Edyp“ — Łubieński, Rakiewicz, Skąpski; „Edyp w Kolonie“ — Łukomski.
 Szekspir: „Król Lir“ — Łubieński; „Hamlet“, „Romeo i Julja“ — Epstein.
 Szymonowicz: „Sielanki“ — Bross, Łubieński, Monne, Pazur.
 Trembecki: „Zofjówka“ — Bross, Szura.
 Weyssenhof: „Puszcza“ — Janecki, Skrochowski.
 Zabłocki: „Sarmantyzm“ — Bross, Janecki, Kretschmer, Nycz; „Zabobonnik“ — Daniewski, Łubieński, Oliwa, Pilecki, Szura, Welanyk.
 Żeromski: „Mogiła“ — Radwański, Szura.

Klasa VII a.

- Brodziński: „O narodowości Polaków“ — Czyżowski.
 Byron: „Powieści poetyckie“ — Ehrenpreis.
 Czartoryski: „Bard Polski“ — Barta.
 Fredro: „Damy i Huzary“ — Rouppert; „Gwałtu“ — Rouppert; „Zrzedność i Przekora“, „Cudzoziemczyzna“ — Arzt; Kowarzyk; „Wielki człowiek“, „Dwie Bliźny“ — Zubezewski.
 Goszczyński: „Król zameczyska“ — Cybulski, Sulikowski.
 Kallenbach: „A. Mickiewicz“ — Czyżowski, Woźniakiewicz.
 Karpiński: „Poezje“ — Jaśkiewicz.
 Kleiner: „Juljusz Słowacki I.“ — Arzt, Baziuk.
 Kopernik: „Pisma“ (wybór) — Arzt.
 Korzeniowski: „Emeryt“ — Goyski; „Spekulant“ — Sulikowski, Zubezewski; „Wędrowki oryg.“ — Balcer.
 Kraszewski: „Chata za wsią“ — Zubezewski.
 Małcki: „Słowacki I. i II.“ — Krzanowski.
 Mościcki: „Wilno i Warszawa“ — Krzanowski; „Ze świata filareckiego“ — Fischer.
 Niemcewicz: „Jan z Tęczy“: Stanowski; „Śpiewy historyczne“: Rouppert.
 Prus: „Dusze w niewoli“ — Jaśkiewicz, Liptak; „Emancypantki“: Balcer, Piątkowski, Stanowski, Zubezewski; „Faraon“: Balcer, Liptak, Petecki, Piątkowski, Prochyra, Szczurkowski.
 Reymont: „Komedjantki“ — Süsskind, Szczurkowski; „Fermenty“: Barta; „Ziemia Obiecana“: Stanowski, Wachtel; „Ave Patria“ — Stanowski.
 Sewer: „Nafta“ — Halawa.
 Siemieński: „Obóz klasyków“ — Baziuk.
 Słowacki: „Powieści poetyckie“ — Jasiewicz, Jaśkiewicz, Mojmir; „Mindowe“: Goyski; „Marja Stuart“: Arzt; „Mazepa“: Arzt, Goyski.
 Szekspir: „Dramaty i komedje (11)“ — Ehrenpreis.

Tetmajer: „Zawisza Czarny“ — Woźniakiewicz.
 Tretiak: „Młodość Mickiewicza“ — Krzanowski.
 Trembecki: „Zofjówka“ — Petecki.
 Ujejski: „A. Malczewski“ — Liptak.
 Weyssenhoff: „Puszcza“: Wachtel, Woźniakiewicz; „Gromada“:
 Jaśkiewicz.
 Wyspiański: „Kazimierz Wielki“, „Sędziowie“ — Arzt.
 Żeromski: „Mogila“ — Fischer, Jaśkiewicz, Piątkowski; „Ludzie
 Bezdomni“ — Jaśkiewicz, Kowarzyk; „Wierna Rzeka“:
 Fischer, Süsskind.

Klasa VII b.

Aischylos: „Prometeusz skowany“ — Frankiewicz, Hejduk,
 Lerch, Szczyrbak.
 Asnyk A.: „Nad głębiami“ — Szpilczyński; Wybór liryk: Hejduk.
 Bałucki M.: „Grube ryby“ — Szpilczyński.
 Baumfeld A.: — „Towiański i towianizm“ — Gawlikowski.
 Breton: „Powieść w XVIII wieku“ — Szpilczyński.
 Brodziński: „Wspomnienia mojej młodości“ — Kępiński, Świe-
 rzyński; „O klasyczności i romantyczności“ — Szpilczyński,
 Nowotny, Doroz, Ellnain, Gawlikowski, Górecki, Greszczuk,
 Hejduk, Kanfer, Kępiński, Kisielewski.
 Byron: „Korsarz“ — Nowotny, Frankiewicz, Kłodziński, Fuchs,
 Grottger, Kanfer, Kleczewski, Gąsior, Lieber, Dzielski,
 Frankiewicz, Gawlikowski, Grzeszczuk, Lax.
 Chmielowski P.: „Estetyka Mickiewicza“ — Gawlikowski; Ko-
 biety Mickiewicza, Słowackiego i Kraszewskiego — Tyran.
 Choiński I.: „Gasnące słońca“ — Szpilczyński.
 Chrzanowski J.: „O pieśni: Jeszcze Polska“ — Szpilczyński,
 Górecki; „Chleb macierzysty Ody do młodości“ — Lieber,
 „Aleks. Fredro“ — Sumiński.
 Dante Al.: „Boska Komedja“ — Szpilczyński, Frankiewicz,
 Kępiński.
 Domeyko: „Filareci i Filomaci“ — Dadak.
 Goethe J. W.: „Faust“ cz. I. — Nowotny, Grünberg, Hejduk,
 Kanfer, Korzelik; „Cierpienia młodego Wertera“ — Lieber,
 Wadler; „Egmont“ — Borkowski, Bałabuszyński, Doroz,
 Ellnain, Lax, Lerch.
 Goszczyński S.: „Zamek Kaniowski“ — Lax, Szpilczyński, Bała-
 buszyński, Fuchs, Christ, Doroz; „Król zameczyska“ — Szpil-
 czyński, Górecki, Nowotny, Sumiński, Doroz, Gawlikowski,
 „Sobótka“ — Szpilczyński, Doroz, Greszczuk.
 Fredro Al.: „Cudzoziemszczyzna“ — Szpilczyński, Doroz.
 „Zemsta“ — Szpilczyński; „Pan Geldhab“ — Szpilczyński,
 Nowotny, Lieber, Bałabuszyński, Gawlikowski, Dadak;
 „Odludki i poeta“, „Zręczność i przekora“ — Szpilczyński.

- Kallenbach J. A.: „Adam Mickiewicz“ t. I. i II. — Szpilczyński, Nowotny, Bałabuszyński, Dzielski, Doroz, Ellnain, Frankiewicz, Gawlikowski, Grottger, Grünberg, Hejduk, Horowitz, Idzik, Kanfer, Kępiński, Peace, Mohr, Węglarski, Wadler, Tyran, Trębacz, Ster, Świerzyński.
- Kleiner J.: „Juliusz Słowacki“ — Szpilczyński.
- Korzeniowski J.: „Koloakcja“ — Winzer, Walenta.
- Konopnicka M.: „Adam Mickiewicz, jego życie“ — Liszka.
- Kraszewski J. I.: „Tulacze“ — Szpilczyński; „Budnik“: Szwa-bowicz.
- Libelt: „O miłości ojczyzny“ — Hejduk.
- Łoziński: „Życie Polski w dawnych wiekach“ — Szpilczyński, Kępiński, Walenta.
- Mazurkiewicz J.: „Andrzej Towiański“ — Dadak, Idzik, Kleczewski.
- Mickiewicz A.: Kursa literatury słowiańskiej — Szpilczyński, Kępiński; „O krytykach i recenzentach warsz.“ — Nowotny, Lerch, Borkowski, Bałabuszyński, Ellnain, Liszka, Mohr, Wadler; „Konfederaci barscy“ — Ellnain, Górecki; „Jakób Jasiński“ — Ellnain; „Nieznane pisma“ — Węglarski; „Żywilla i karylla“ — Górecki, Kleczewski, Liszka; „Bajki“ — Greszczuk, Walenta; Wszystkie dzieła — Hejduk; Poezje tom I., II., III. i IV. — Idzik: Bajki i drobne wiersze: Kisielewski, Kwinta, Kleczewski, Peace.
- Mickiewicz Wł.: „Pamiętniki“ tom I. i II.
- Molière: „Skąpiec“ — Szpilczyński, Borkowski, Christ, Dadak, Grünberg, Hejduk, Horowitz, Kanfer.
- Mościcki H.: „Promieniści, Filareci, Filomaci“ — Dadak, Peace.
- Niemcewicz J. M.: „Bajki“ — Szpilczyński; „Lejbe i Siora“: Sumiński.
- Odyniec: „Listy z podróży“ — Sumiński, Korzelik, Ellnain, Grünberg.
- Osendowski A.: „W leśnej i ludzkiej krainie“ — Hejduk.
- Orkan Wł.: „Przez kraj zwierząt, bogów i ludzi“ — Hejduk; „Drzewiej“ — Frankiewicz, Lenk, Winzer.
- Orzeszkowa Fl.: „Nad Niemnem“ — Szpilczyński, Wadler, Świerzyński.
- Pol Wincenty: „Wybór poezyj“ — Frankiewicz.
- Prus Bol.: „Lalka“ — Szpilczyński, Borkowski, Korzelik, Hejduk, Idzik, Kleczewski; „Faraon“ — Borkowski, Bałabuszyński, Horowitz, Frankiewicz; „Emancypantki“ — Fuchs; „Placówka“ — Greszczuk, Horowitz, Idzik, Tyran.
- Reymont Wł.: „Insurekcja“ — Nowotny; „Chłopi“ — Dadak, Frankiewicz, Grottger, Grünberg, Hejduk; „Z ziemi chełmskiej“ — Fuchs, Gawlikowski; „Rok 1794“ — Fuchs; „Ziemia obiecana“ — Grottger.

- Rodziewiczówna M.: „Dewajtis“ — Gawlikowski, Górecki, Ster, Hejduk, Kleczewski, Trębacz.
- Rydel L.: „Zaczarowane Koło“ — Horowitz.
- Rzewuski H.: „Listopad“ — Szpileczyński, Lieber, Dadak, Frankiewicz, Grottger, Kisielewski, Lerch; „Pamiętniki Soplicy“ — Sumiński.
- Sienkiewicz: „Rodzina Połanieckich“, „Bez dogmatu“: Hejduk.
- Schiller Fr.: „Don Carlos“ — Grünberg; „Marja Stuart“: Winzer.
- Śniadecki: „O pismach klasycznych i romantycznych“ — Ellnain.
- Słowacki: „Książę niezłomny“ — Walenta; Poezje — Szpileczyński; „Listy do matki“ — Nowotny, Sumiński, Kanfer, Peace, Kleczewski, Lenk; „Beatrix Cenci“ — Nowotny; „Mazepa“ — Nowotny, Dzielski, Grottger; „W Szwajcarii“ — Bałabuszyński; „Horsztyński“ — Bałabuszyński, Kanfer, Walenta; „Powieści poetyczne“ — Dzielski, Christ, Doroz, Ellnain, Grottger, Hejduk, Idzik; „Ks. Marek“ — Dadak, Frankiewicz, Grottger, Kanfer; „Sen srebrny Salomei“: Grottger; „Złota czaszka“ — Hejduk; „Wszystkie dzieła Słowackiego“ — Kepiński.
- Sofokles: „Król Edyp“ — Christ, Fuchs; „Antygona“ Węglarski.
- Ks. Smolikowski: „Stosunek Mickiewicza do Zmartwychwstańców“ — Dzielski, Trębacz; „Hamlet“ — Lieber, Horowitz, Kanfer, Korzelik, Paecce.
- Szekspir W.: „Kupiec wenecki“ — Szpileczyński, Bałabuszyński, Fuchs, Lax; „Makbet“ — Liszka, Nowotny, Lieber, Lax, Sumiński; „Otello“ — Liszka, Gawlikowski, Kanfer; „Wiele hałasu o nic“; „Sen nocy letniej“ — Nowotny, Bałabuszyński, Dadak, Ellnain; „Komedje“ — Klodziński; „Król Lear“ — Borkowski; „Kordjan“ — Dadak, Doroz; „J. Cezar“ — Frankiewicz, Fuchs, Kleczewski.
- Tarnowski St.: „O Panu Tadeuszu“ — Horowitz, Idzik.
- Tasso: „Jerozolima wyzwolona“ — Szpileczyński, Nowotny.
- Trietiak J.: „Młodość Mickiewicza“ — Sumiński, Ster, „Adam Mickiewicz w Wilnie i Kownie“ — Gawlikowski, Hejduk, Korzelik, Węglarski.
- Thomas: „Literatura chrześcijańska“ — Szpileczyński.
- Vergili: „Eneida“ — Szpileczyński, Nowotny.
- Weyssenhof: „Sprawa Dołęgi“ — Sumiński; „Puszcza“ — Hejduk.
- Witkiewicz: „Mickiewicz, jako kolorysta“ — Kisielewski, Kleczewski.
- Windakiewicz: „Prolegomena do Pana Tadeusza“ — Lieber; „Wyzwolenie“ — Lenk.
- Wyspiański: „Wesele“ — Nowotny, Dadak, Doroz, Grünberg, Kanfer, Górecki, Hejduk; „Legenda“ — Nowotny, Horowitz; „Akropolis“ — Nowotny, Frankiewicz, Grünberg, Hejduk, Lenk; „Sędziowie“ — Kanfer.

- Zaleski J. B.: „Dumy i Dumki“ — Szpilczyński, Dzielski, Doroz, Sira; Wybór poezyj — Frankiewicz, Horowitz, Węglarski.
 Zgliński: „Humor w Panu Tadeuszu“ — Lieber.
 Żeromski St.: „Ludzie bezdomni“ — Szpilczyński, Hejduk, Świerzyński; „Popioły“ — Borkowski, Fuchs, Grottger; „Duma o hetmanie“ — Dzielski; „Wierna rzeka“ — Dadak, Fuchs, Grottger, Grünberg, Kwinta, Winzer, Szczyrbak.
 Żeleński: „Szkice do literatury francuskiej“ — Nowotny.
 „Sto lat myśli polskiej“, t. I., II. i III. — Grottger, Świerzyński; „Corneille - Cyd — Szpilczyński, Nowotny, Lieber, Dadak, Doroz, Frankiewicz, Górecki, Greszczuk, Horowitz, Lenk.
 Ibsen: „Upiory“ — Dzielski.

Referaty Klasy VII b.

- Szpilczyński: „O liberalizmie i obskurantyzmie“, „Humor w literaturze polskiej“.
 Lieber D.: „Stosunek Mickiewicza do Maryli“, „Odzwierciedlenie się życia Mickiewicza w Panu Tadeuszu“, „Kordjan, a Dziadów“ część III.
 Dadak J.: „Mickiewicz a Puszkina“.
 Frankiewicz: „Walka klasyków z romantykami“, „Jak rozumiał Mickiewicz „Pieśni Wajdeloty“.
 Grottger: „Tomasz Zan“, „Pan Tadeusz a Herman i Dorota“, „Andrzej Towiański“.
 Idzik: „O Towiańskim“.
 Lerch: „Bard polski“ — Ad. Czartoryskiego; „Naukowa działalność J. Śniadeckiego“.
 Kwinta: „Mickiewicz i Schiller“, „Geneza Pana Tadeusza“, „Poeci ukraińscy“.
 Szwabowicz: „Religijność i humor w Panu Tadeuszu“, „O Jacku Malczewskim“.
 Stopyra: „Przyroda w Panu Tadeuszu“.
 Semkowicz: „Czy Konrad Wallenrod jest postacią historyczną?“ „Towianizm a Mickiewicz“.
 Pustelnik: „Zdania i uwagi z dzieł J. Böhma, A. Ślązaka i S. Martina w tłumaczeniu Mickiewicza“.

Klasa VIII a.

- Asnyk: „Liryki“ — Bojarski, Bolland.
 Chmielowski: „Kraszewski“ — Gdowski.
 Klaczko: „Wieczory florenckie“ — Bzowski.
 Kleiner: „Słowacki I.“ — Bojarski, Borowski, Bzowski, Jarosz, Sadowski; „Słowacki III.“ — Zięcik.
 Konopnicka: „Pan Balcer“ — Bojarski, Bzowski, Gall.
 Krasiński: „Trzy myśli Ligenzy“ — Bzowski, Mięslowicz.

- Lempicki: „Renesans, oświecenie, romantyzm“ — Gundelach, Horain.
- Matuszewski: „Słowacki i nowa sztuka“ — Borowski.
- Prus: „Od upadku do odrodzenia“ — Bojarski; „Faraon“ — Bojarski, Borowski, Bzowski, Gall, Głodkiewicz; „Emancypantki“ — Bojarski, Dyakowski.
- Reymont: „Komedjantki“ — Gundelach, Gdowski, Herski, Stojowski; „Fermenty“ — Gdowski, Stojowski, Woźniakiewicz; „Chłopi“ — Bzowski, Stojowski, Woźniakiewicz; „Rok 1794“ — Kiersten; „Ziemia Obiecana“ — Sadowski, Stojowski.
- Rydel: „Zaczarowane Koło“ — Bzowski, Filipkiewicz.
- Sienkiewicz: „Bez dogmatu“ — Bzowski, Gall, Gdowski, Woźniakiewicz; „Rodzina Połanieckich“ — Dyakowski, Gdowski, Wysocki; „Wirry“ — Bzowski.
- Sieroszewski: „Beniowski“ — Bniński; „Ocean“ — Bniński, Borowski.
- Słowacki: „Ksiądz Marek“ — Bolland, Gall, Gundelach, Filipkiewicz; „Sen srebrny Salomei“ — Bzowski, Gall, Woźniakiewicz; „Genesis z Ducha“ — Bojarski, Filipkiewicz.
- Windakiewicz: „Prolegomena do Pana Tadeusza“ — Kiersten.
- Wyspiański: „Meleager“ — Horain, Piątkowski; „Wyzwolenie“: Filipkiewicz, Jankowski; „Akropolis“ — Bojarski, Gdowski, Malinowski; „Noc Listopadowa“ — Borowski, Bzowski, Horain; „Legjon“ — Filipkiewicz; „Kazimierz Wielki“: Kiersten; „Sędziowie“ — Horain, Piątkowski.
- Żeromski: „Popioły“ — Borowski, Bzowski.

Klasa VIII b.

Uczniowie klasy VIII b. załączyli do podań maturyecznych obszernie spisy przeczytanych dzieł autorów polskich i zagranicznych w okresie od IV — VIII klasy. Poniżej Dyrekcja podaje spis autorów dzieł, które znaczniejsza ilość uczniów klasy VIII b. przeczytała w ciągu roku szkolnego 1927/28. Ze względu na brak miejsca opuszcza się nazwiska uczniów.

- Aischylos: „Prometeusz skowany“; „Persowie“.
- Arystofanes: „Ptaki“; „Chmury“.
- Asnyk A.: „Nad głębiami“; „Wybór liryk“.
- Bałucki M.: „Grube ryby“.
- Brodziński K.: „O klasyczności i romantyczności“.
- Brzozowski: „O Stefanie Żeromskim“.
- Byron: „Giaur“, „Korsarz“, „Pożegnanie Czajd - Harolda“, „Obleżenie Koryntu“, „Wieżień Chillonu“, „Mazepa“.
- Le Bon: „Psychologia tłumu“.
- Balicki A. E.: „Zygmunt Krasiński“.
- Baumfeld: „Towiański i Towianizm“.

- Calderon: „Książę niezłomny“, „Uwielbienie Krzyża“, „Lekarz swego honoru“.
- Cerwantes: „Don Kichot“.
- Chrzanowski I.: „Chleb macierzysty Ody do młodości“.
- Chlebowski B.: „Rozwój kultury polskiej“, „Juliusz Słowacki“.
- Chrzanowski I.: „O Komedjach Fredry“.
- Chmielowski P.: „Kobiety Mickiewicza, Słowackiego, Krasińskiego“, „Adam Mickiewicz, St. Wyspiański“.
- Corneille: „Cyd“.
- Chodźko: „Pamiętniki Kwestarza“.
- Chateaubriand: „Atala“, „René“.
- Chrzanowski I.: „J. Słowacki“, „Grób Agamemnona“, „Mój testament“.
- Chmielowski P.: „Józef Korzeniowski“, „Pan Tadeusz“, „J. I. Kraszewski“.
- Dante Al.: „Boska Komedia“.
- Dygasiński: „Gody życia“ — Nowele.
- Drogoszewski: „O Syrokomli“.
- Eurypides: „Medea“ — „Elektra“.
- Flach J. Dr.: „Byron, życie i dzieła“.
- Fredro Al.: „Pan Geldhab“, „Śluby panieńskie“, „P. Jowialski“, „Ciotunia“, „Dożywocie“, „Damy i huzary“, „Zrzędnosc i przekora“, „Wielki człowiek do małych interesów“, „Gwałtu, co się dzieje“, „Nocleg w Apeninach“.
- Farrere: „Nowi ludzie“.
- Goszczyński S.: „Zamek Kaniowski“, „Anna z Nadbrzeża“, „Król zamczyska“, Oda „Straszny strzelec“.
- Goethe J. W.: „Egmont“, „Ifigenja w Taurydzie“, „Herman i Dorota“, „Faust“, część I., „Cierpienia młodego Wertera“.
- Górski: „Monsalvat“.
- Grabowski: „Juliusz Słowacki“.
- Grillparzer: „Matka rodu“.
- Gostomski: Arcydział poezji polskiej „Pan Tadeusz“ — Poezje.
- Horacy: Poezje.
- Hahn: „Szkice o Słowackim“.
- Hoesick F.: „O Słowackim, Krasińskim i Mickiewiczu“, „Miłość w życiu Krasińskiego“, „Chopin“, „Sienkiewicz i Stanisław Wyspiański“.
- Ibsen H.: „Wróg ludu“, „Upiory“, „Mały Eyolf“, — „W Dniu Zmartwychwstania“.
- Janik Mich. Dr.: „J. Słowacki, próba syntezy“.
- Jachimecki Dr.: „Dzieje muzyki polskiej“.
- Jellenta C.: „Norwid, szkic syntezy“.
- Krasiński Z.: „Władysław Herman i dwór jego“, „Pan trzech pagórków“, „Grób rodziny Reichstałów“, „Agay-han“, „Pokusa“, „Wanda“.
- Kasprowicz J.: „Chrystus“, — Poezje.

- Korzeniowski J.: „Spekulant“, „Kollokacja“, „Karpaccy górale“, „Mnich“.
- Kraszewski I. J.: „Chata za wsią“, „Hrabina Cosel“, „Stara baśń“, „Powrót do gniazda“, „Rzym za Nerona“, „Poeta i świat“.
- Kallenbach J.: „Adam Mickiewicz“, „Młodość Z. Krasińskiego“.
- Krasiński: „Pisma“ — 2 tomy; „Niedokończony poemat“, Listy.
- Kleiner: „Juljusz Słowacki“.
- Konopnicka: „Adam Mickiewicz“, „Pan Balzer w Brazylii“.
- Kridl M.: „Antagonizm wieszczów“.
- Kotarbiński J.: „Stanisław Wyspiański“.
- Klinger: „Rysunek i malarstwo“.
- Kwiatkowski: „Literatura indyjska“.
- Lelewel Joachim: „Nowosilców w Wilnie“.
- Lessing: „Laokoon“, „Natan mędrzec“, „Minna v. Barnhelm“.
- Łoziński: „Życie polskie w danych wiekach“.
- Morawski K.: „Walka o język“.
- Mościcki H.: „Wilno i Warszawa w Dziadach A. Mickiewicza“, „Promieniści“.
- Małecki A.: „Juljusz Słowacki“.
- Matuszewski I.: „Słowacki i jego sztuka“.
- Mazanowski: „Stosunek i wzajemne sądy Mickiewicza, Słowackiego i Krasińskiego“.
- Molier: „Skapiec“, „Świętoszek“.
- Mickiewicz: „O Nieboskiej Komedji Krasińskiego“ (z kurs. lit. słowiańskiej).
- Mochnański M.: „O literaturze XIX wieku“.
- Norwid C.: Poezje.
- Orzeszkowa: „Nad Niemnem“, „Argonauci“, „Eli Makower“.
- Opieński H.: „Chopin“, „Historja muzyki polskiej“.
- Pol W.: „Mohort“.
- Prus: „Anielka“, „Placówka“, „Emancypantki“, „Lalka“, Faraon.
- Platon: „Obrona Sokratesa“.
- Orkan Wł.: „Komornicy“, „Drzewiej“.
- Rostand: „Cyrano de Bergerac“.
- Reymont Wł.: „Chłopi“, „Komedjantka“, „Fermenty“, „Ave patria“, „Rok 1794“.
- Rydel L.: „Zaczarowane Koło“.
- Rzewuski H.: „Listopad“.
- Romanowski M.: „Dziewczę z Sącza“.
- Rodziewiczówna M.: „Szary proch“, „Dewajtis“, „Straszny dziadunio“, „Czahary“.
- Słowacki J.: „Balladyna“, „Horsztyński“, „Marja Stuart“, „Książę Niezłomny“, „Mazepa“, Powieści poetyczne; „Złota czaszka“, „Beatrix Cenci“, „Sen srebrny Salomei“, „Romeo i Julja“, Listy, „Genesis“, „Król Duch“, „Książdz Marek“.

Szekspir W.: „Hamlet“, „Juljusz Cezar“, „Sen nocy letniej“, „Burza“, „Król Lear“, „Antonjusz i Kleopatra“, „Otello“.
 Schiller Fr.: „Marja Stuart“, „Intryga i miłość“, „Dziewica Orleańska“.
 Sewer - Maciejowski: „Nafta“.
 Sienkiewicz H.: „Quo vadis“, „Rodzina Polanieckich“, „Bez dogmatu“, „Nowele“, „Wiry“.
 Śliwiński: „Lelewel o Mochneckim“, „M. Mochnecki“.
 Szykowski: „Literatura Polski współczesnej“.
 Sinko T.: „Hellenizm Słowackiego“.
 Staff L.: „Sny o potędze“, „Skarb“.
 Sofokles: „Król Edyp“, „Antygona“.
 Syrokomla: „Margier“.
 Sieroszewski: „Beniowski“.
 Tarnowski: „Pan Tadeusz“, „Komedje hr. Fredry“.
 Tretiak: „Młodość Mickiewicza“.
 Tetmajer K.: „Na skalnem Podhalu“.
 Wojciechowski: „Henryk Sienkiewicz“.
 Weyssenhof: „Sprawa Dołęgi“.
 Wyspiański: „Wesele“, „Wyzwolenie“, „Warszawianka“, „Akropolis“, „Legenda“, „Noc listopadowa“.
 Zaleski J. B.: „Czajki“, „Dumki“.
 Żeromski St.: „Ludzie bezdomni“, „Przedwiośnie“, „Uroda życia“, „Wierna rzeka“, „Echa leśne“, „Wyzwolenie“, „Popioły“, „Syzyfowe prace“.
 Wasilewski: „Na dworze króla Stasia“.
 Witkiewicz: „Na przełęcz“; „Mickiewicz jako kolorysta“.
 Żmichowska: „Poganka“.

2. Język łaciński.

Klasa V.

Nepos: Atticus: Alber, Biermański, Golonka, Gols, Güntner, Jaglarz, Kleszczyński, Kukliński, Kolankowski, Kuśnierz, Kuźnicki, Majewski, Majer, Merenda, Niemczyk, Prochyra, Tomaszewski, Wimmer.
 Thrasybulus: Biermański.
 Caesar: Wyjątki z IV-tej księgi: Bielański, Bochenek, Jaglarz, Kleszczyński, Kukliński, Kolankowski, Prochyra, Wolek.
 Curtius Rufus: Aleksander w Persepolis: Biermański.

Klasa VI.

P. Ovidius Naso (wyjątki): Bogatyński (wierszy 1530), Boguszewski (372), Borowiczka (440), Czyżowski (1487), Dryszkiewicz (339), Epstein (3650), Gawroński (36), Iwanicki (60), Jakesch (178), Jaworski (36), Kirchmayer (415), Kisielewski (285), Kretschmer (263), Łakomski (539), Łubień-

ski (3650), Móll (192), Nowak (151), Pazur (346), Pagowski (64), Prugar (82), Przyłęcki (36), Radwański (3650), Rakiewicz (108), Rękiewicz (170), Sawicki (121), Skap-ski (1216), Skowroński (203), Süsskind (3650), Szura (3650), Truszkowski (621), Welanyk (3650).

Albius Tibullus: Epstein (316), Truszkowski (22).

Sextus Propertius: Epstein (314), Sawicki (130), Süsskind (314), Truszkowski (26).

P. Vergilius Maro, Ecloga I.: Truszkowski (83).

Fedrus: Truszkowski (75).

T. Livii Ab urbe condita (wyjątki): Boguszewski (rozdziałów 8), Daniewski (6), Gawroński (4), Iwanicki (6), Janecki (3), Jaworski (2), Krzeczunowicz (11), Łakomski (1), Lubień-ski (31), Móll (6), Nowak (3), Pazur (19), Potocki (6), Pru-gar (2), Przyłęcki (1), Radwański (21), Rakiewicz (1), Rękiewicz (6), Sawicki (1), Siedlecki (3), Skrochowski (12), Szura (9), Truszkowski (3), Welanyk (25).

M. Tullius Cicero, Epistulae: Truszkowski (listy 5).

Cornelius Nepos, Atticus: Truszkowski (r. 4).

Długosz: „Bitwa lignicka“, „Charakterystyka Kazimierza Wiel-kiego“ — Truszkowski.

Z średniowiecznej poezji polskiej — Epistula ad domicellam: Truszkowski.

Klasa VII a.

Cicero: Oratio pro Murena (wyjątki): Arzt, Baziuk.

Cicero: De imperio Cn. Pompei (wyjątki): Woźniakiewicz.

Cicero: Oratio IV. in Antonium: Międzyński.

Sallustius: Bellum Iugurthinum (wyjątki): Czyżowski, Ehren-preis, Fischer, Goyski, Jaśkiewicz, Krzanowski, Mikułowski, Mojmir, Petecki, Piątkowski, Süsskind, Wachtel, Weissglas.

Vergilius: Bucolica: Fischer, Czyżowski, Goyski, Jasiewicz, Kowarzyk, Międzyński, Piątkowski, Stanowski, Sulikowski, Süsskind.

Vergilius: Georgica (wyjątki): Cybulski, Fischer, Goyski, Mią-czyński, Mikułowski, Petecki.

Vergilius: Aeneis (I. II): Baziuk, Strzetelski, (I. IV): Piątkowski, Woźniakiewicz.

Klasa VII b.

C. Sallustii Crispi — Bellum Iugurthinum: Borkowski (r. 5), Christ (2), Doroz (60), Dzielski (34), Ellnain (13), Fuchs (23 r), Gawlikowski (4), Górecki (10), Grünberg (11), Idzik (50), Kępiński (4), Kleczewski (19), Liszka (5), Mohr (8), Nowotny (13), Pałasz (18), Pustelnik (9), Sto-pyra (11), Szwabowicz (5), Świerzyński (21), Trębacz (28).

- M. Tullii Ciceronis — Pro Murena — Fuchs (par 14), Horowitz (66), Kępiński (73), Kłodziński (5), Lax (3), Lieber (80), Nowotny (9), Wadler (65).
- De imperio Gn. Pompei: Korzelik (67), Szpilczyński (c), Węglarski (19).
- Pro Archia poeta — Świerzyński (19).
- In C. Catilinam oratio II.: Kwinta (4), Semkowicz (5), Węglarski (11).
- In Qu. Caecilium divinatio: Lerch (5), Szpilczyński (c.).
- In M. Antonium or. IV. — Tyran (10).
- P. Vergilii Maronis:
 Catalepton: Dadak, Pustelnik.
 Georgicon: Dadak (w. 159), Doroz (48), Ellnain (154), Fuchs (376), Górecki (90), Hejduk (42), Kwinta (48), Lax (48), Lerch (42), Liszka (48), Pałasz (112), Pustelnik (159), Szpilczyński (159), Walenta (112).
- Aeneis — Grottgier (II. 300), Grünberg (V), Kanfer (II. 76), Lenk (IV.), Lerch (II. 66), Pustelnik (II. 70), Sumiński (II. 39), Świerzyński (II.).
- Eclogae — Dadak (4, 5, 9), Doroz (4), Ellnain (4, 9), Fuchs (4, 5, 9), Gawlikowski (4), Górecki (5), Grünberg (5), Kisielewski (4), Kleczewski (4), Lax (4), Pałasz (4, 5), Pustelnik (4, 5, 9), Ster (4), Stopyra (4, 5), Szpilczyński (4, 5, 9), Węglarski (4).
- Qu. Horatii Flacci Carminum — Lenk (8).

Klasa VIII a.

- Horatius: Carmina, Epodon I., Sermones (nieczytane w klasie):
 Bniński, Bojarski, Bolland, Borowski, Burczyk, Bzowski, Dyakowski, Filipkiewicz, Gall, Gdowski, Głodkiewicz, Gundelach, Herski, Horain, Jankowski, Jarosz, Kierstyn, Konieczny, Piątkowski, Pszon, Rudkowski, Sadowski, Skąpski, Szczurkowski, Stojowski, Woźniakiewicz, Wysocki, Zięcik.
- Cicero: Laelius de amicitia (wyjątki według wyd. Szczepańskiego): Bniński, Bojarski, Bolland, Borowski, Dyakowski, Gall, Gdowski, Głodkiewicz, Gundelach, Herski, Horain, Jankowski, Jarosz, Kierstyn, Konieczny, Malinowski, Mięso-wicz, Piątkowski, Pszon, Rajtar, Rudkowski, Skąpski, Szczurkowski, Stasiniewicz, Woźniakiewicz, Zięcik.
- Cicero: Cato Maior de senectute (wyjątki z wyd. Szczepańskiego): Filipkiewicz, Gdowski, Gundelach, Horain, Kierstyn, Pszon, Rajtar, Rudkowski, Sadowski, Woźniakiewicz, Zięcik.
- Cicero: Do officiis I. III. § 35 — 60: Jarosz, Burczyk.
- Cicero: Tusculanae disputationes, wyjątki z ks. I.: Malinowski, Zięcik, Rajtar.

Cicero: De divinatione (wyjątki): Malinowski.
 Cicero: De imperio Cn. Pompei: Bzowski, Stojowski.
 Livius: Ab urbe condita l. XXI 1 — 15: Piątkowski.

Klasa VIII b.

M. Tulli Ciceronis.

Pro Archia poëta — Bohdanowicz (paragrafów 5), Glazer (całość), Konarski (c.), Mroczkowski Kaz. (17), Rażny (c.), Wajdowicz (c.), Wątopek (c.).

De imperio Gn. Pompei: Czyż (c.), Glazer (c.), Kirschner (16), Kisielewski (c.), Rażny (71), Rozwadowski (63), Tobiasz (50 par.), Wałęga (50), Wielgus (28).

Pro Milone: Glazer (c.), Golonka (94), Kowalewski (c.), Lewin (całość), Majewicz (c.).

Pro Murena: Glazer (c.).

In C. Catilinam: Czyż (II., III.), Gottlieb (III.), Kisielewski (II., III.), Rychwicki (II. p. 10), Tobiasz (III p.).

In Qu. Caecilium divinatio: Glazer (c.).

In M. Antonium or. IV.: Glazer (c.).

De oratore: Rażny (12).

Cato maior de senectute: Cuber (20), Glazer (c.), Górski (5), Krzyżanowski (12), Kwiatkowski (c.), Litawski (6), Majewicz (c.), Michalski (62), Niżyński (c.), Porzeczkowski (50), Silberbach (14), Skocz (27), Sobieraj (24), Tobiasz (13).

Laelius de amicitia: Chudzikiewicz (7), Cuber (10), Górski (68), Jarosz (22), Kopera (8), Mazur (5), Michalski (40), Niżyński (c.), Porzeczkowski (51), Sobieraj (50), Wątopek (12).

De officiis: Chudzikiewicz (12), Cuber (11), Glazer (138), Heitner (16), Kisielewski (38), Konarski (34), Kopera (20), Kowalewski (13), Kwiatkowski (22), Lewin (30), Mroczkowski Kaz. (19), Niżyński (26), Pretzel (26), Silberbach (7), Śliwa (4), Wątopek (44).

Tusculanarum disputationum — Chudzikiewicz (37), Kopera (8), Mazur (75), Mroczkowski Kaz. (19), Niżyński (54).

De re publica: Zagórski (13).

T. Livii Ab urbe condita l. XXII.: Chudzikiewicz (rozdziałów 15), Mroczkowski P. (całość), Warczewski (c.).

C. Sallustii Crispi — Bellum Iugurthinum: Czyż (r. 13), Rażny (8), Wolf (11).

C. Iulii Caesaris Commentarii de bello Gallico: Litawski (r. 3), Silberbach (11).

Cornelii Taciti — Annales: Litawski (r. 2), Niżyński (34), Germania — Mroczkowski P. (22), Skocz (12).

Qu. Horatii Flacii — Sermonum: Cuber (2), Litawski (1), Pretzel (1), Skocz (1).

Epodon — Rozwadowski (4).

Carminum — Rozwadowski (3).

P. Vergilii Maronis - Aeneidos I. X. — Rażny.
 Jan Kochanowski — Oda IV. — Glazer.
 Mac. Kaz. Sarbiewski. Oda II. 10, Epod. XV. — Glazer.
 Stanisław Konarski: Ode posthuma — Glazer.

3. Język francuski.

Klasa III a.

Perrault: „Le petit chaperon rouge“ — Jassem, Ordyński, Beres;
 „Le chat botté“ — Beres; „Ali Babe et les 40 voleurs“.
 Ctesse de Ségur: „Mémoires d'un âne“ — Haydukiewicz,
 Jassem.
 „Le général Dourakin“ — Oszacki, Haydukiewicz.
 Charles Bigot: „Pour la patrie“ — Mroczkowski.
 Berger: „La pluie“ — Lipczyński.
 Hamelin: „Le joueur de flute“ — Oszacki.
 Guyan: „L'union dans la famille“ — Gibiński.
 A. Daudet: „La mort du petit dauphin“ — Smoleński.
 A. France: „Les pains noirs“ — Oszacki.
 Juranville: „Les bases du Japin“ — Sirsistje.
 Dahl: „Le Princesse de Givre“ — Czyżewicz.
 Chateaubriand (poésie) „Le montagnardémigré“.
 Béranger J. P. (poésie) „Les adieux de M. Stuart“ — Smoleński.
 Levoisin: „Le cheval du baron de Crac“ — Schweiger.
 A. Daudet: „Le chèvre de Mr. Séguin“ — Oszacki.
 „Bicot président de club“ — Oszacki, Smoleński, Lipczyński,
 Haydukiewicz.
 „Bécassine au pays basque“ — Mroczkowski.
 „Les cent métiers de Bécassine“ — Sirsistje.
 „Bécassine mobilisée“ — Haydukiewicz.
 „Le rêve de Bécassine“ — Gibiński.
 „L'auberge de l'ange gardien“, Ctesse de Ségur — Grabowski.
 „Les contes de 1001 nuits“ — Smoleński.
 „La fille du bûcheron“ — Skrochowski.
 „Le loup et le biquet“ — Jassem.
 „Les deux amis“ Bailly — Święcicki.
 „Le Père Noël Nouthier — Porębski.
 „Ralph aux bains de mer“ — Beres.
 „La maison des ours“ — Łukowicz.
 „Giroflée, Girofle“ — Mazurkiewicz.
 „A quoi jouons - nous“? — Passakas.

Klasa IV a.

A. Daudet: „La Belle Nivernaise“ — Jaworski.
 A. Daudet: „Le Secret du maître Cornille“ — Śliwiński.
 A. Daudet: „La dernière classe“ — Głogoczowski, Uruski.
 A. Daudet: „La mort du Dauphin“ — Galas.

- A. Daudet: „Le Curé de Cucugnan“ — Uruski.
 A. Daudet: „La chèvre de M. Sugéin“ — Zgorzelski.
 V. et P. Margueritte: Poum — Menschik.
 Comtesse de Ségur — Les Mémoires d'un âne — Schütz.
 A. France: „Les Pains noirs“ — Romiszowski.
 A. France: „Abeille“ — Pachoński.
 A. France: „Un malentendu“ — Sikorski T.
 A. France: „Le Jongleur de Notre - Dame“ — Bogatyński.
 C. Bruno: „Les Enfants de Marcel“ — Żaba.
 C. Bruno: „Francinet“ — Rudolf.
 Jeanne Maisnet: „La Petite Princesse“ — Kellner.
 Gérard d'Houville: „Proprette et Cochonnet“ — Bednarczyk A.
 R. Stevenson: „Une Flèche noire“ — W. Bednarczyk.
 Louis Desnyers: „Les Mésaventures de Jean Paul Choppart“ —
 Menschik.
 D. Defoë: „Robinson Crusoë“ — Jaworski.
 M. Cervantes: „Don Quichotte de la Manche“ — Targowski,
 Kirchmayer.
 A. Dumas: „Trois mousquetaires“ (wydanie szkolne) — Kirch-
 mayer.
 Andersen: „La petite fille et les allumettes“ — Borkowski.
 M. Farney: „Les vies de la mi — carême“ — Zachorowski.
 M. Farney: „Les Fêtes“ — Krzyżanowski, Kisielewski.
 M. Farney: „Le voyage dans le pays mystérieux“ — Klimala.
 M. Farney: „Le pari du carnaval“ — Krzyżanowski.
 J. B. Géau: „Le petit mathématicien“ — Śliwiński.
 Mlle Giraldon: „L'Oncle Estève“ — Rejman.
 Nelson: „L'Aventure merveilleuse d'Alice“ — Chmiel.
 F. Larioux: „L'Oncle Lacroustille“ — Głogoczewski.
 Germaine Girad: „Les livres“ — Zachorowski.
 Charles Guyon: „Un bienfait n'est jamais perdu“ — Winzer.
 Blanche Vals: „Les distractions d'un savant“ — Małecki.
 Comtesse de Lucy: „Histoire d'une pièce d'or“ — Chmiel.
 Ch. Guyon: „Au pays du Négus“ — Radwański.
 E. de Boifleurat: „Force inconnue“ — Swolkień.
 E. Souvestre: „La lettre de recommandation“ — Galas.
 Marie Lion: „Pour sauver la reine“ — B. Kellner.
 Livres roses: „Le beau cheval de service“ — Zgorzelski.
 Livres roses: „Une nation héroïque“ — Koczur.
 Livres roses: „Le Savoyard et son ami“ — Borkowski.
 Livres roses: „La haine du fakir“ — Kisielewski.
 Livres roses: „Histoire de Jean et de Marie“ — Pachel.
 Livres roses: „L'été de Saint Martin“ — Czajka.
 Ch. Perrault: „La Barbe - Bleue“ — Bobula.

Klasa V.

- A. Daudet: „Le Belle Nivernaise“ — Wimmer, Redyk.

- A. Daudet: „Tartarin de Taraseon“ — Jaglarz, Przedrzymirski, Kuźnicki, Gols.
 A. Daudet: „L'enfant espion“ (Contes du lundi) — Kukliński, Targowski.
 R. Bazin: „Le grenadier de le Belle Neuvième“ — Jaglarz.
 P. Loti: „Le Matelot“ — Bochenek.
 M. Picard: „Les oeufs de Pâques“ — Sokołowski.
 Lichtenberger: „Le petit Trott“ — Przedrzymirski.
 A. France: „Le jongleur de Notre-Dame“ — Kukliński.
 A. France: „Le petit soldat de plomb“ — Żeleński.
 J. Swift: „Le voyage de Gulliver“ — Żeleński.
 P. Mérimée: „Le prise de le redoute“ — Kleszczyński.
 J. de le Brète: „Mon oncle et mon curé“ — Fabris.
 Chatelain: „Jeanne d'Arc“ — Bielański.
 A. Daudet: „Le petit Chose“ (fragments) — Bochenek.
 Fr. Coppée (poésie): „Pêcheur à la ligne“ — Przedrzymirski.
 Jules Claretie: „Le Drapeau“ — Bochenek.
 Sevestre: „Boule de neige“ — Gols.
 „Les 1001 nuits“ — Sokołowski.
 O. Feuillet: „Polichinelle“ — Kuźnicki.
 Girardin: „La disparition du grand Krause“ — Jaglarz.
 V. Hugo: „Les deux abandonnés“ — Rouppert.
 A. Daudet: „Lettres de mon moulin“ — Żeleński.
 Laurie: „Le capitaine Trafalgar“ — Wimmer.
 X. de Maistrè: „La jeune Sibérienne“ — Przedrzymirski.
 A. Daudet: „Robert et Edmond“ — Bochenek.
 Dutot: „Courage de femme“ — Kukliński.
 Nelson: „Don Quichotte“ — Tomaszewski.

Klasa VI.

- Nicolette Hennique: „Jean-Baptiste Oudry“ — Łakomski.
 H. Robert: „Le maréchal Foch“ — Skapski, Łakomski, Borowiczka.
 A. Doria: „Héros obscurs“ — Łubieński.
 P. Loti: „Pêcheur d'Islande“ — Szura, Süsskind, Łubieński.
 A. Daudet: „La belle Nivernaise“ — Truszkowski, Mól, Potocki, Welanyk, Kretschmer, Pazur, Jakesch, Radwański.
 A. Daudet: „Tartarin de Tarascon“ — Łubieński.
 A. Daudet: „Le petit Chose“ — Epstein, Radwański.
 A. Daudet: „Le siège de Berlin“ — Kisielewski, Radwański, Truszkowski, Łubieński.
 A. Daudet: „Les Contes du lundi“ — Machnicki, Sawicki.
 A. Daudet: „Le porte-drapeau“ — Nowak, Kretschmer, Łubieński, Sawicki.
 A. Daudet: „La mort du Dauphin“ — Radwański, Kretschmer, Łubieński.

- A. Daudet: „La chèvre de M. Seguin“ — Süsskind, Radwański, Łubieński.
- A. Daudet: „L'année terrible“ — Epstein.
- A. Daudet: „La dernière classe“ — Łubieński.
- Amadée Achard: „Récits d'un soldat“ — Radwański.
- H. Malin: „Un Collégien de Paris en 1870“ — Epstein, Mól, Truszkowski, Kirchmaeyr.
- E. Labiche: „La Grammaire“ — Borowiczka, Skrochowski.
- E. Labiche: „Le voyage de M. Perrichon“ — Monné, Rakiewicz, Daniewski.
- E. Labiche: „Les petits oiseaux“ — Iwanicki.
- F. Coppée: „La grève des forgerons“ — Bross.
- F. Coppée: „Le louis d'or“ — Radwański, Łubieński.
- F. Coppée: „Le morceau de pain“ — Łubieński.
- Erkman-Chatrian: „Histoire d'un conscrit de 1813“ — Süsskind.
- Jules Romain: „Knock ou le triomphe de la médecine“ — Szura.
- L. Halevy: „L'Abbé Constantin“ — Machnicki.
- Bazante: „Jeanne d'Arc“ — Machnicki.
- A. France: „Le jongleur de Notre-Dame“ — Boguszewski, Pazur, Welanyk, Radwański, Łubieński.
- A. France: „Les pains noirs“ — Welanyk, Pazur, Łubieński.
- A. France: „L'histoire“ — Truszkowski, Łubieński.
- M-me d'Aulnoy: „Les Contes des fées“ — Pagowski.
- X. de Maistre: „La jeune Sibérienne“ — Bross, Szura, Bogatyński, Iwanicki, Łakomski, Truszkowski, Pazur, Łubieński, Pagowski.
- A. Theuriet: „Les pêches“ — Nowak, Łubieński.
- A. Theuriet: „Les sapins“ — Nowak.
- A. Theuriet: „La pipe“ — Nowak, Łubieński.
- A. Theuriet: „Conte de Pâques“ — Truszkowski, Welanyk, Łubieński.
- A. Lichtenberger: „Les Contes de Minnie“ — Epstein.
- A. Lichtenberger: „Mon petit Trott“ — Truszkowski.
- P. Mérimée: „La vision de Charles XI“ — Łubieński.
- P. Mérimée: „L'Enlèvement de la redoute“ — Nowak.
- P. Mérimée: „Matéo Falcone“ — Nowak, Łubieński.
- P. Mérimée: „Lokis“ — Szura.
- B. de Saint-Pierre: „Paul et Virginie“ — Czyżowski.
- Guy de Maupassant: „Le parapluie“, „A cheval“, „Walter Schnaffs“ — Łubieński, Pazur, Mól, Truszkowski, Welanyk.
- P. et V. Margueritte: „Poum“ — Rakiewicz, Borowiczka, Łubieński.
- P. Margueritte: „L'enfant de mer“ — Łubieński.
- E. Zola: „L'Inondation“ — Welanyk, Szura, Łubieński.
- E. Zola: „Le grand Michu“ — Welanyk, Łubieński.
- B. de Marbot: „Mémoires du général“ — Radwański, Łubieński.

- Saint-Hilaire: „La fille du braconnier“ — Radwański, Jarecki, Welanyk.
- M. Léna: „Le jongleur de Notre-Dame“ — Radwański, Skąpski.
- Jacques Normand: „Courage d'une femme“ — Radwański, Łubieński.
- H. Margall: „En pleine vie“ — Łakomski, Truszkowski, Kisielewski, Łubieński.
- Gilliard: „Le tragique destin de Nicolas II.“ — Sawicki.
- G. Farnay: „Le rêve de mon enfance“ — Oliwa, Truszkowski, Radwański.
- G. Farnay: „Le vieux livre de prix“ — Oliwa, Truszkowski.
- G. Farnay: „Le Cendrion“ — Janecki.
- G. Farnay: „Un enfant de génie“ — J. Dryszkiewicz.
- L. Sondet: „Les aventures de deux négrillons“ — Oliwa, Rakiewicz, Łubieński.
- H. Marchand: „Les vacances de Prosper“ — Jaworski.
- Jeanne Mainet: „La petite princesse“ — Borowiczka, Łubieński.
- W. Hugo: „Jean Valjean“ — Sawicki.
- J. Lemaître: „La chapelle blanche“ — Machnicki.
- A. Laurie: „Mémoires d'un Collégien“ — Kirchmayer.
- Aimard: „Les rôdeurs de la frontière“ — Łubieński.
- P. Hellin: „Les mystères de l'Egypte“ — Dryszkiewicz.
- G. Ohnet: „Le chant du cygne“ — Janecki.
- E. Rostand: „Cyrano de Bergerac“ — Czyżowski.
- E. Rostand: „L'Aiglon“ — Czyżowski.
- A. Chatelain: „Vieux amis“ — Iwanicki.
- Le Sage: „Gil Blas“ — Welanyk, Szura.
- A. de Vigny: „Chatterton“ — Łubieński.
- P. Maël: „La Marmotte“ — Łubieński.
- P. Corneille: „Le Cid“ — Welanyk, Czyżowski.
- P. Corneille: „Horace“ — Czyżowski.
- J. Racine: „Andromaque“ — Welanyk.
- J. Racine: „Athalie“ — Czyżowski.
- J. Molière: „L'Avare“ — Welanyk.
- J. Molière: „Le Médecin malgré lui“ — Szura.
- H. de Balzac: „Le Colonel Chabert“ — Czyżowski.

Klasa VII a i VII b.

- „La Chanson de Roland“ — Szpilczyński, Petecki, Stanowski.
- M. et G. Huisman: „Contes et légendes du moyen-âge“ — Szpilczyński.
- A. Mansuy: „Le Monde Slave et les Classiques français“ — Szpilczyński.
- E. Lavis: „Récits de l'histoire de France“ — Sulikowski.
- P. Corneille: „Le Cid“ — Weissglas, Mikułowski, Ehrenpreis, Mojmir, Rouppert, Fischer.
- P. Corneille: „Polyeucte“ — Miączyński.

- J. Molière: „L'Avare“ — Goyski, Petecki, Stanowski, Baziuk, Fischer, Mojmir.
- J. Molière: „L'Ecole des femmes“ — Czyżowski, Ehrenpreis.
- J. Molière: „Les Femmes savantes“ — Piątkowski, Baziuk, Fischer, Weissglas, Ehrenpreis.
- J. Molière: „Les Précieuses ridicules“ — Arct, Woźniakiewicz, Strzetelski, Krzanowski, Bielański, Miączyński, Baziuk, Weissglas, Ehrenpreis.
- J. Molière: „Le Bourgeois genithomme“ — Szczurkowski, Rouppert, Arct.
- J. Molière: „Le Misanthrope“ — Lieber, Krzanowski.
- J. Molière: „L'école des maris“ — Ehrenpreis.
- J. Molière: „L'amour médecin“ — Ehrenpreis.
- J. Molière: „Don Juan“ — Ehrenpreis.
- J. Molière: „Le Marige forcé“ — Ehrenpreis.
- J. Molière: „Les Fâcheux“ — Ehrenpreis.
- J. Molière: „Tartufe“ — Wachtel.
- J. Racine: „Andromaque“ — Piątkowski, Miączyński, Pustelnik, Balcer, Ehrenpreis, Szpilczyński.
- J. Racine: „Phèdre“ — Fischer, Ehrenpreis.
- J. Racine: „Britannicus“ — Ehrenpreis.
- J. Racine: „Les Plaideurs“ — Ehrenpreis.
- J. Racine: „Athalie“ — Goyski, Ehrenpreis.
- Boileau: „L'Art poétique“ — Arct.
- Boileau: „Les Satires“ — Arct.
- B. Pascal: „Pensées“ — Süsskind.
- La Bruyère: „Les Caractères“ — Szpilczyński.
- J. Bossuet: „Oraisons funèbres“ — Arct.
- Rochefoucauld: „Maximes“ — Szpilczyński.
- Saint-Simont: „Mémoires“ — Czyżowski, Arct.
- Fr. Regnard: „Le Joueur“ — Ehrenpreis, Lieber.
- Fr. Regnard: „Le Légataire universel“ — Ehrenpreis.
- Le Sage: „Histoire de Gil Blas“ — Górecki, Czyżowski.
- Marivaux: „Le Jeu de l'amour et du hasard“ — Cybulsk, Arct, Sulikowski.
- Marivaux: „Les Fausses Confidences“ — Szczurkowski.
- M. Sedaine: „Le Philosophe sans le savoir“ — Baziuk, Cybulski, Strzetelski, Ehrenpreis, Woźniakiewicz.
- Voltaire: „Zaïre“ — Weissglas.
- Voltaire: „La vie privée du roi de Prusse“ — Bielański.
- Beaumarchais: „Le Barbier de Séville“ — Czyżowski, Arct.
- Beaumarchais: „Le Mariage de Figaro“ — Czyżowski, Arct.
- E. Thomas: „La Littérature chrétienne“ — Szpilczyński.
- G. Geffroy: „Corot“ — Szpilczyński.
- Le Breton: „Le Roman au XVII siècle“ — Szpilczyński.
- V. Hugo: „Ruy Blas“ — Czyżowski, Ehrenpreis.
- P. Mérimée: „Nouvelles“ — Czyżowski, Bielański.

- A. de Musset: „La Nuit Vénitienne“ — Bielański.
 A. de Musset: „Il ne faut jurer de rien, Barberine“ — Arct.
 H. de Balzac: „Eugénie Grandet“ — Czyżowski.
 E. Rostand: „Cyrano de Bergerac“ — Ruppert, Goyski, Fischer.
 E. Rostand: „L'Aiglon“ — Mikułowski, Arct.
 Paul de Nivoix: „Les Marchands de gloire“ — Arct.
 Cl. Vautel: „Mon curé chez les riches“ — Mikułowski.

Klasa VIII a.

- Louis Réau: „Histoire de l'expansion de l'art français moderne“ — Dyakowski.
 R. Doumic: „Histoire de la Littérature française“ — Wysocki.
 Jules Marsan: „Théâtre d'hier et d'aujourd'hui“ — Bojarski.
 Jaques Bainville: „Histoire de France“ — Wysocki.
 M. Duclaux: „Victor Hugo“ — Bolland.
 Ch. Moreau-Vauthier: „Napoléon“ — Konieczny, Sadowski.
 Fr. R. de Chateaubriand: „Atala, René“ — Bzowski, Bniński, Wysocki.
 Fr. R. de Chateaubriand: „Mémoires d'outre tombe“, Bzowski.
 B. Constant: „Adolphe“ — Borowski.
 V. Hugo: „Hernani“ — Bzowski, Wysocki, Rudkowski, Horain.
 V. Hugo: „Notre-Dame de Paris“ — Bzowski, Woźniakiewicz.
 A. de Vigny: „Servitude et grandeur militaires“ — Bzowski, Borowski.
 A. de Vigny: „Chatterton“ — Wysocki, Bzowski.
 A. de Musset: „La confession d'un enfant du siècle“ — Malinowski, Bzowski, Borowski.
 A. de Musset: „Un caprice de Mariane-Gundelach“.
 A. de Musset: „Il faut qu'une porte soit ouverte ou fermée“ — Filipkiewicz.
 A. de Musset: „On ne badine pas avec l'amour“ — Gdowski, Gundelach.
 G. Sand: „La petite Fadette“ — Sadowski, Bzowski, Stojowski, Borowski.
 Stendhal: „Le Rouge et le Noir“ — Sadowski, Borowski, Horain, Bzowski.
 Stendhal: „La Chartreuse de Parme“ — Borowski.
 H. de Balzac: „Eugénie Grandet“ — Horain.
 E. Fromentin: „Dominique“ — Gall.
 Plaisant: „Chopin“ — Jarosz, Burczyk.
 E. Rostand: „Cyrano de Bergerac“ — Bolland, Malinowski, Bzowski.
 E. Rostand: „L'Aiglon“ — Bzowski.
 A. Daudet: „Le Petit Chose“ — Przon.

- A. Daudet: „Tartarin de Tarascon“ — Woźniakiewicz, Rudkowski.
 A. Daudet: „Tartarin sur les Alpes“ — Bzowski.
 A. Daudet: „Numa Roumestan“ — Borowski.
 A. Daudet: „Contes du lundi“ — Bzowski.
 P. Loti: „Le Fântome d'Orient“ — Gundelach, Woźniakiewicz.
 P. Loti: „Figures et Choses qui passent“ — Herski, Bzowski.
 P. Loti: „Pêcheur d'Islande“ — Bzowski.
 C. Farrère: „La Bataille“ — Borowski.
 C. Farrère: „Quatorze histoires de soldats“ — Gall.
 C. Farrère: „Histoires de très près ou de très loin“ — Horain.
 M. Materlinck: „La vie intérieure“ — Jankowski.
 H. Bordeaux: „Les Captifs délivrés“ — Sadowski.
 R. Dorgelès: „Les croix de bois“ — Sadowski.
 H. Becque: „Le Corbeaux“ — Horain.
 Fr. de Curel: „La Comédie du génie“ — Sadowski.
 P. Béranger: „Chansons“ — Siedlecki.
 Ténélon: „Les aventures de Télémaque“ — Wysocki.
 Fr. Regnard: „Le Joueur“ — Bzowski.
 J. Molière: „Le Médecin malgré lui“ — Jankowski.
 J. Molière: „Le Misanthrope“ — Borowski, Skąpski.
 J. Racine: „Les Plaideurs“ — Bzowski.
 Le Sage: „Gil Blas“ — Horain.

4. Język niemiecki.

Klasa V.

- Hauff: „Kalif Storch“ — Alber, Wolek.
 Hauff: „Abgehauene Hand“ — Biermański, Lewandowski.
 Hauff: „Gespenserschiff“ — Wolek.
 Smid: „Blumenkörbchen“ — Biermański, Lewandowski.
 Smid: „Gottfried der kleine Einsiedler“ — Wolek.
 Smid: „Heinrich v. Eichenfeld“ — Kolankowski.
 Smid: „Schneewittchen“ — Gulkowski.

Klasa VII b.

- Lessing: „Minna von Barnhelm“ — Dadak, Grottger, Fuchs, Korzelik, Lachs, Lerch, Paszyński, Ster, Stopyra, Szwabowicz, Wadler, Węglarski.
 Lessing: „Emilia Galotti“ — Borkowski, Sumiński, Szczyrbak.
 Goethe: „Faust“ I. cz. — Horowitz, Lachs, Dadak, Sumiński.
 Goethe: „Hermann u. Dorothea“ — Grottger, Fuchs, Horowitz, Kanfer, Mohr, Peace.
 Schiller: „Maria Stuart“ — Hejduk, Fuchs, Kępiński, Palasz, Semkowicz, Szczyrbak, Winzer.
 Schiller: „Kabale und Liebe“ — Grünberg, Węglarski, Kanfer.
 Schiller: „Räuber“ — Fuchs, Hejduk.

Kellermann: „Ingeborge“ — Kępiński.
 Kellermann: „Das Tunell“ — Kępiński.
 Hebbel: „Maria Magdalena“ — Kępiński.

Klasa VIII b.

Lessing: „Minna v. Barnhelm“ — Kirschner, Heitner, Tobiasz, Pretzel, Gottlieb.
 Lessing: „Emilia Galotti“ — Kopera, Kwiatkowski, Rozwadowski, Wałęga, Gottlieb, Krzyżanowski.
 Lessing: „Natan der Weise“ — Kirschner, Kopera, Niżyński, Pretzel, Wajdowicz, Gottlieb, Litawski, Lewin, Krzyżanowski, Warczewski.
 Gothe: „Hermann u. Dorothea“ — Gottlieb, Kirschner, Kopera, Silberbach, Mroczkowski P., Rozwadowski, Górski, Golonka, Kowalewski, Krzyżanowski, Mroczkowski K., Pretzel, Tobiasz, Wątopek, Rażny.
 Goethe: „Faust“, I. cz. — Krzyżanowski, Heitner.
 Goethe: „Wilhelm Meisters Lehrjahre“ — Niżyński, Wałęga.
 Goethe: „Stella“ — Niżyński.
 Schiller: „Braut von Messina“ — Cuber, Kopera, Krzyżanowski, Pretzel, Warczewski.
 Schiller: „Don Carlos“ — Gottlieb, Kirschner, Pretzel, Heitner, Lewin, Wątopek.
 Schiller: „Kabale und Liebe“ — Kirschner, Pretzel, Warczewski, Wątopek, Gottlieb, Lewin.
 Schiller: „Die Verschwörung Fieskos“ — Kirschner, Pretzel, Kopera, Warczewski, Lewin, Krzyżanowski, Wałęga, Heitner, Cuber.
 Schiller: „Die Räuber“ — Kirschner, Pretzel, Kopera, Gottlieb, Rozwadowski.
 Schiller: „Wilhelm Tell“ — Kopera, Pretzel, Krzyżanowski, Wajdowicz, Golonka, Bohdanowicz, Konarski, Mazur, Rozwadowski.
 Schiller: „Maria Stuart“ — Wałęga, Gottlieb, Bohdanowicz, Rozwadowski, Warczewski.
 Schiller: „Wallenstein“ — Cuber, Lewin.
 Körner: „Zriny“ — Cuber, Kopera, Silberbach, Krzyżanowski, Mroczkowski K.
 Sudermann: „Die Heimat“ — Cuber.
 Grillparzer: „Die Ahnfrau“ — Gottlieb, Konarski, Wałęga, Wątopek, Kopera, Skocz.
 Shakespeare: „König Lear“ — Cuber, Kirschner, Pretzel, Kopera, Wątopek.
 Shakespeare: „Hamlet“ — Gottlieb, Kirschner, Kopera, Lewin, Warczewski.
 Shakespeare: „Macbet“ — Gottlieb, Pretzel, Warczewski.

- Shakespeare: „Romeo und Julia“ — Kirschner, Kopera, Lewin, Pretzel, Warczewski, Niżyński.
 Shakespeare: „Julius Caesar“ — Kopera, Niżyński, Krzyżanowski.
 Shakespeare: „Otello“ — Kirschner, Kopera, Lewin, Pretzel, Litawski.
 Shakespeare: „Koriolan“ — Kopera, Niżyński.
 Shakespeare: „Kaufmann von Venedig“ — Pretzel.
 Hebbel: „Agnes Bernauer“ — Silberbach.
 Schönherz: „Glaube und Heimat“ — Wątarek.
 Sudermann: „Frau Sorge“ — Silberbach.
 Ibsen: „Der Volksfeind“ — Wątarek.
 Ibsen: „Die Wildente“ — Kirschner.
 Anzengruber: „Der Fleck auf der Ehre“ — Cuber.

5. Historia.

Klasa V.

- Witold Kamieniecki: „Geneza państwa litewskiego“ — Wolek.
 Feliks Koneczny: „Dzieje administracji w Polsce“ — Kolanowski.
 Stanisław Kutrzeba: „Historja ustroju Polski“, cz. II: Litwa — W. Biermański.
 Karol Szajnocha: „Jadwiga i Jagiello“ — Jaglarz.

Klasa VI.

- Długosz: „Bitwa grunwaldzka“ — Truszkowski.
 W. Sobieski: „Trybun ludu szlacheckiego“ — Radwański.
 W. Sobieski: „Hetman żałobny“ — Łubieński.
 K. Szajnocha: „Odrodzenie Polski za W. Łokietka“ — Radwański.
 K. Szajnocha: „Barbara Radziwiłłówna“ — Łubieński.
 S. Askenazy: „Ks. Józef Poniatowski“ — Łubieński.
 Feltman: „Wojna północna“ — Szura.
 Dr L. Kubala: „Szkice historyczne“, tom I. i II. — Welanyk.
 Dr L. Kubala: „Bitwa pod Beresteczkiem“ — Truszkowski.
 S. Askenazy: „Gdańsk a Polska“ — Pazur.

Klasa VII a.

- Askenazy: „Gdańsk a Polska“ — Arct Zbigniew.
 Askenazy: „Polska — Rosja od 1815—1830“ — Fischer.
 Askenazy: „Łukasieński“, tom I. i II. — Weissglas.
 Askenazy: „Ks. Józef Poniatowski“ — Międzyński.
 Kutrzeba: „Polska Odrodzona“ — Fischer.
 Kutrzeba: „Z za kulis sprawy polskiej w czasie wielkiej wojny“ — Woźniakiewicz.
 Oppman: „Rok 1830 i 1831“ — Stanowski.

- Oppman: „Na San Domingo“ — Mikułowski.
 Sokołowski: „Dzieje powstania 1830—1831“ — Michalik.
 Gembarzewski: „Wojna polsko-rosyjska“ — Michalik.
 Grabiec: „Powstanie styczniowe“ — Prochyra.
 „Pamiętniki ks. de Segur 1812 r.“ — Prochyra.
 Józef Musiałek: „Rok 1914“ — Mikułowski.
 Łoziński: „Galicja pod zaborem austriackim“ (1846) — Sulikowski.
 „Pamiętniki Mierosławskiego“ — Baziuk.
 Mościcki: „Powstanie kościuszkowskie na Litwie“ — Ehrenpreis.
 Chrzanowski: „Opisanie bitwy grochowskiej“ — Ehrenpreis.
 Kłodziński: „W sprawie przywilejów niesławskich“ — Krzanowski.
 Gollenhoffer: „Polityczna strona działalności Maurycego Mochackiego“ — Krzanowski.
 Zajaczek: „Powstanie kościuszkowskie“ — Miączyński.
 A. Śliwiński: „Powstanie listopadowe“ — Piątkowski.
 F. Koneczny: „Tadeusz Kościuszko“ — Piątkowski.

6. F i z y k a.

Klasa VII a i VII b.

- Bruner-Tolloczko: „Chemja“, t. I. i II., przerobili: Szczyrbak, Kępiński; tylko t. I.: Piątkowski, t. II.: Lieber; poszczególne rozdziały przerobili: Fuchs, Greszczuk, Grottger, Korzelik, Palasz, Stopyra, Świerzyński, Szwabowicz.
 Kpt. Zieliński: „Lampy katodowe“ — Szpilczyński, Walenta.
 Hollemann: „Chemja organiczna“ — Piątkowski.
 Rüst: „Grundlehren d. Chemie“ — Kowarzyk.
 Appel u. La Cour: „Physik“ — Szczyrbak.
 Arrhenius: „Lehrbuch d. kosm. Physik“ — Szczyrbak.
 Grätz: „Kurzer Abriss d. Elektr.“ — Węglarski.
 Jeżewski: „Radio-telegrafia i telefonja“ — Semkowicz.
 Poincaré: „La physique moderne“ — Czyżowski.

Klasa VIII a i VIII b.

- Ernst: „Planety i warunki życia na nich“ — Horain.
 Rybczyński: „Zbiór zadań z fizyki“ — Borowski, Koneczny.
 Referaty z różnych działów elektrotechniki przedłożyli: Litawski, Konarski, Pretzel.

f) Spis nabytych w roku sprawozdawczym pomocy naukowych.

W bieżącym roku szkolnym Dyrekcja starała się przede wszystkim o wyposażenie zbiorów naukowych.

I tak pracownia fizyczna wzbogaciła się o 56 różnych przy-

borów i sprzętów. I tak w bieżącym roku zakupiono: 10 dynamometrów za 205 zł; 10 sztuk wag sprężynowych za 280 zł; 1 areometer za 3.50 zł; 10 parowniczek porcelanowych za 20 zł; 15 dmuchawek za 30 zł; 4 galwanoskopy za 100 zł; 1 stolik do elektrostatyki na szklanych nóżkach za 20 zł; zbiornik na wodę za 80 zł; aparat radiowy złożony z 10 części za 831 zł. Łącznie wydano na zakupno nowych przyrządów 1525.30 zł. Ponadto naprawiono dość znacznym kosztem uszkodzone przedmioty. Dział fizyczny wykazuje 679 pozycji inwentarza.

Pracownia biologiczna otrzymała 8 mikroskopów Zeissa za kwotę 4369 zł; oprócz tego zakupiono dwa wiwarja za 267 zł; cztery akwarja za 614.30 zł; terrarium za 55 zł; miedniczkę na hodowlę raczków za 12.40 zł; 4 tacki preparacyjne za 48 zł i kilka drobniejszych sprzętów. Łącznie wydano na pracownię w b. r. szk. 5428.60 zł. Wzbogacił się również dział zoologiczny przez nabycie okazów: *Astur palumbarius*, *Pernis apivorus*, *Bubeo vulgaris*, *Archibubeo lagapus*, *Ulula aluco*, *Athena noctua*, *Gecinus viridis*, *Erinaceus europeus* i okazu Czarnego bociana. Okazy te nabyto za kwotę 207 zł. Inwentarz pracowni biologicznej wykazuje 78 pozycji, a dział okazów zoologicznych 264.

Do gabinetu geograficznego sprawiono 14 map i 3 plany za łączną kwotę 533 zł; dział ten liczy obecnie 293 pozycji inwentarzowych.

Gabinet archeologiczny otrzymał zbiór obrazów Furtwänglera-Urlichsa: „Denkmäler griechischer und römischer Skulptur“ za cenę 290 zł. Ponadto większą część wewnętrznej dotacji użyto na oprawę stniejących obrazów i fotografii. Inwentarz wykazuje 70 pozycji.

Kwotę 1817.50 zł użyto na zakupno obrazów służących do nauki języka polskiego, historii i geografii. Dział ten wykazuje obecnie 53 pozycji w 151 egzemplarzach.

Do biblioteki nauczycielskiej zakupiono wszystkie podręczniki używane w zakładzie za łączną kwotę 368.10 zł. W bieżącym roku zbiór wzbogacił się o 73 dzieła w tyluż tomach. Obecnie liczy zatem biblioteka 599 dzieł w 1034 tomach.

Biblioteka uczniów rozpada się na trzy działy: a) polski, b) niemiecki, c) francuski. Do biblioteki polskiej zakupiono w okresie sprawozdawczym 218 dzieł w 317 tomach za łączną kwotę 1340.37 zł. Dział ten liczy zatem obecnie 1721 dzieł w 2018 tomach. b) Dział francuski wzbogacił się o 200 dzieł w 266 tomach tak, że obecnie liczy 484 dzieł w 655 tomach. W bieżącym roku zakupiono książek za 1146.72 zł. c) Dział niemiecki nabył 28 dzieł w 33 tomach za 191.15 zł. Liczy zatem obecne 529 dzieł w 858 tomach.

Nie zaniedbywano też kompletowania przyborów do gier i zabaw. Zakupiono ich w bieżącym roku za łączną kwotę

1336.35 zł. I tak zakupiono 15 par łyżew, 8 par nart (komplet). Komplet do gry w hockeya; sztucerek „Mauser“ dla hufca. Poza tem uzupełniono garnitur pilek do tennisa; sprawiono przybory potrzebne do wystąpienia młodzieży w pięcioboju i t. p. Liczba ogólna przyrządów wykazuje pozycyę inwentarza 106.

Ogółem na pomoce naukowe wydano w b. r. szkolnym kwotę 14.184 zł 9 gr.

g) Wykaz lekcyj pokazowych i referatów naukowych.

W bieżącym roku szkolnym odbyły się w Zakładzie cztery lekcje pokazowe. Dwie z nich były poświęcone wyłącznie Gronu tutejszego Zakładu, dwie przeprowadzono przed znacznie szerszem gronem słuchaczy. Jedno posiedzenie poświęcono omówieniu metod nauczania języka łacińskiego w typie humanistycznym na podstawie publikacji Ministerstwa W. R. i O. P.

1) Dnia 5 grudnia 1927 r. przeprowadził Prof. Józef Piasecki lekcję z języka polskiego, poświęconą omówieniu „Potopu“ w klasie V. Celem jej było przedstawić słuchaczom jeden z możliwych sposobów prowadzenia lekcji, poświęconej omawianiu domowej obowiązkowej lektury uczniów. Nie chodziło w niej tyle o skontrolowanie wiedzy młodzieży, co o nauczanie jej, jak czytać należy; o nastawienie uwagi na to, o co w takiej obszernej lekturze chodzi przede wszystkim, t. j. na rozumne i uważne czytanie.

Obok tego celu formalnego uwydatnił się również w lekcji i cel materalny. Spróbowano mianowicie wydobyć na jaw to, co tkwiło na dnie duszy czytelnika po przeczytaniu powieści; co nieuświadomiono, uświadomić; w chaosie najróżnorodniejszych wrażeń wprowadzić ład i porządek i utrwalić w pamięci rzeczy istotne.

Podczas lekcji starano się uwzględnić wszystkie — o ile to było rzeczą możliwą — władze psychiczne, a więc: pamięć, inteligencję, wyobrażnię, uczucie, zmysł spostrzegawczy i intuicję.

Omówieniu lekcji poświęcono jedno posiedzenie Komisji naukowej, na którym podniesiono, iż nauczyciel wywiązał się bez zarzutu z zadania, jakie sobie postawił i zgodzono się, iż można w ten sposób traktować na lekcjach szkolnych obowiązkową domową lekturę uczniów.

2) W dniach 2 i 3 lutego 1928 r. odbył się w Krakowie Zjazd Geografów, na którym rozważano teorytyczne postulaty nowoczesnych metod nauczania geografii w szkołach średnich. Ich ilustracją było kilka lekcji, przeprowadzonych przez nauczycieli szkół średnich krakowskich. Jedną przedstawił P. Juliusz Stanoch, nauczyciel tutejszego Zakładu, w kl. I b. Celem jej było zapoznanie uczniów z topografią okolic Krakowa przy pomocy atlasu województwa krakowskiego i przy użyciu pia-

skownicy. Lekcja wykazała użyteczność tego przyrządu, stanowiącego jedną z najniezbędniejszych pomocy naukowych, zwłaszcza przy nauczaniu tego przedmiotu w niższych klasach gimnazjum.

Lekcję tę zaszczylicili swą obecnością Panowie Wizytatorzy: Dr Jan Jakóbiec, Władysław Wierzbicki, Bzowski, jakoteż kilku Dyrektorów państw. szkół średnich krakowskich. Audytorjum stanowiło 120 nauczycieli geografii.

3) Dnia 13 lutego b. r. Prof. Kazimierz Fijoł zademonstrował w kl. VIII a lekcję fizyki na temat: „Siła elektromotoryczna indukcji“.

Po wprowadzeniu uczniów w zagadnienie indukcji elektromagnetycznej i krytycznem rozpatrzeniu dotychczas poznanych zjawisk w poszczególnych działach — uzasadniono potrzebę nowych odkryć, które po długich poszukiwaniach poczynił Faraday w r. 1831. W dalszym ciągu przy pomocy stosownie dobranych doświadczeń, dokonanych przy współudziale uczniów, klasa doszła do wykrycia warunków, w jakich powstaje siła elektromotoryczna, określiła kierunek tej siły, a nawet jej wielkość. Jeden z uczniów, na podstawie poczynionych obserwacji, wypowiedział wzór na siłę elektromotoryczną, którego uzasadnienie ma stanowić zadanie następnej lekcji.

W dyskusji z naciskiem podkreślono metodyczne obmyślenie i przeprowadzenie lekcji.

4) W dniach od 26 do 31 marca b. r. zorganizowało Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego kurs polonistyczny dla nauczycieli szkół średnich ogólno-kształcących, w program którego obok całego szeregu wykładów teoretycznych, wygłoszonych przez Profesorów Uniwersytetu Jagiellońskiego i Profesorów krakowskich szkół średnich, weszły również t. zw. lekcje pokazowe, mające zaznajomić uczestników kursu w praktyce z najnowszymi zdobyczami z dziedziny dydaktyki przedmiotu.

W naszym Zakładzie lekcję taką przeprowadził Prof. Józef Piasecki z uczniami klasy V. Lekcja, pojęta jako próba analizy estetycznej obrazu dwóch stawów z VIII. ks. „Pana Tadeusza“, miała uświadomić uczniom składniki piękna tej części utworu, a przez to uczynić pełniejszym i głębszym jego przeżycie. Lekcję zbudowano według następującego planu: Cz. I.: Powtórzenie najogólniejszych rezultatów dotychczasowej analizy obrazów przyrody w „Panu Tadeuszu“, według punktów: a) rola krajobrazów w utworze; b) stosunek autora do przyrody; c) cechy charakterystyczne Mickiewicza, jako malarza przyrody. Cz. II.: 1) Głośne odczytanie obrazu dwóch stawów. 2) Analiza: a) uprzytomnienie sobie środków artystycznych; b) powiązanie szczegółów w artystyczną całość; c) najogólniejszy i najprostszy plan obrazu; d) związanie krajobrazu z fabułą; e) plastyka

całości. — Powtórzenie osiągniętych wyników. Cz. III.: Powtórne głośne odczytanie.

W lekcji wzięli udział wszyscy Panowie Wizytatorzy Kuratorjum z Panem Naczelnikiem Feliksem Przyjemskim na czele i wszyscy uczestnicy kursu. Po lekcji odbyła się walna dyskusja, tocząca się około problemu estetycznych rozbiórów w szkole średniej.

Jedno posiedzenie Komisji naukowej (16 marca 1928 r.) poświęcono omówieniu publikacji Ministerstwa W. R. i O. P., p. t. „Filologia klasyczna“. Wskazówki metodyczne. Na podstawie gruntownego referatu Prof. Jakóba Plezi wywiązała się ożywiona dyskusja, w której zwrócono przedewszystkiem uwagę na zbyt obszerny materiał naukowy i na nierównomierne jego rozłożenie. Roztrząśnięto bardzo gruntownie problem lektury autorów polsko-lacińskich i kwestję nauczania gramatyki języka polskiego, stanowiącej nieodzowny warunek należytych postępów przy nauce początków języka łacińskiego. Podniesiono również, że zaczynanie nauki języka w 14 roku życia dziecka, a więc w wieku najniebezpieczniejszym i przełomowym, i to metodą skoncentrowaną, gdy pamięć i wogóle władze umysłowe są osłabione i przyćmione, może nie doprowadzić do należytych wyników.

V. WYCHOWANIE.

Wychowanie w bieżącym roku szkolnym — podobnie zresztą jak lat poprzednich — starało się zatoczyć jak najszersze kręgi, aby dać młodzieży sposobność rozwijania samodzielnego swych zdolności w umiłowanych przez siebie kierunkach. Czuwano jednak nad tem, aby rozszerzenie platformy wychowawczej nie odbyło się ze szkodą pogłębiania pracy, a zatem nie przyzwyczajało uczniów do powierzchowności i lekkomyślnego podejmowania się obowiązków.

Praca Grona, podjęta w tym kierunku, zmierzała przede wszystkim do ugruntowania religijnych i moralnych pojęć wśród młodzieży, do pogłębienia uczuć narodowych i zaprawiania powolnego młodych do życia obywatelskiego; starano się zaspokoić potrzeby intelektualne i estetyczne młodzieży przez stwarzanie Kółek naukowych i estetycznych, dbano usilnie o równomierny rozwój sił fizycznych. Główną troską jednak wszystkich wychowawców było stworzenie w Zakładzie atmosfery pogodnej, pełnej życzliwości, aby młodzież czuła się w nim jak u siebie w domu.

Przechodząc obecnie do skreślenia pracy wychowawczej w różnych dziedzinach życia szkolnego, zacząć od wychowania moralnego.

a) *Wychowanie moralne.*

Jakkolwiek o wychowanie moralne troszczyli się równomiernie wszyscy bez wyjątku członkowie tutejszego Grona nauczycielskiego, to jednak siłą rzeczy spoczywało ono w rękach głównie ks. Prefekta Dr Józefa Rychlickiego. On nie tylko troszczył się o pogłębienie uczuć religijno-moralnych na swych lekcjach szkolnych i przez wygłaszanie odpowiednich nauk w niedziele i święta, lecz również o rozbudzenie żywej wiary wśród swych wychowanków, wychodząc z założenia, iż tylko silna i ugruntowana wiara w wieku młodzieńczym da człowiekowi moc rozbudzenia w sobie stałych i niewzruszalnych zasad moralnych. Wobec tego powołał do życia Sodalicję Marjańską i niestrudzenie osobiście nią kierował. Życie w tej organizacji najlepiej scharakteryzuje podane sprawozdanie.

Sprawozdanie z działalności Sodalicii Marjańskiej V.

za czas od 1. IX. 1927 do 12. VI. 1928.

Sodalicja Marjańska V., założona w Państw. Gimn. IV. pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia N. Marji Panny i św. Stanisława Kostki, licząca 6 lat swego istnienia, kontynuowała w roku szk. 1927/28 swą ożywioną działalność pod przewodnictwem sod. prezesa Adama Woźniakiewicza.

Walne Zgromadzenie, odbyte dnia 28. I. 1928 r., zakończyło piąty rok sodalicyjny, wybierając na rok szósty prezesem sod. Tad. Woźniakiewicza.

W okresie sprawozdawczym odbyło się ogółem 42 zebrań, z czego na Sodalicję Wyższą przypada 9, na Sodalicję Niższą 15; Zebrań Wydziału odbyło się 6; Sekcji Eucharystycznej 7; Kółka Apologetycznego 5.

Zebrania Sodalicii Wyższej zagajał ks. Prefekt; wygłoszono zaś na nich następujące referaty: „Ofiary rewolucji francuskiej w chwale błogosławionych“ — sod. Szwabowicz, VII b; „Chryścjanizm a doba dzisiejsza“ — sod. Siedlecki, VIII a; „Religia w życiu człowieka“ — sod. Jaśkiewicz, VII a; „Wpływ religii na moralność“ — sod. Rajtar, VIII a; „Sodalicja Akademicka“ — p. Preis; „Życie korporacyjne“ — sod. Petecki, VII a; „Y. M. C. A. a Szkoła“ — sod. Czyżowski Zygm., VII a; „Katolicyzm a nasze odrodzenie narodowe“ — sod. Siedlecki, VIII a; „Alkoholizm a charakter“ — sod. Stanowski, VII a.

Zebrania Sodalicii Niższej zagajał również ks. Prefekt; wygłoszono na nich następujące referaty: „W domku Nazareńskim“ — sod. Skoczowski, V; „O Przemienieniu Pańskim“ — sod. Senowski, V; „O czei ku N. Marji P.“ — sod. Biermański, V; „Mędrcy ze Wschodu“ — sod. Kolankowski, V; „N. Marja P. — Królowa Świata“ — sod. Senowski, V; „Ofiarowanie w świątyni“ — sod. Alber, V; „Śmierć Zbawiciela“ — sod. Wolek, V;

„40-dniowy pobyt P. Jezusa na puszczy“ — sod. Senowski, V;
 „Od Zmartwychwstania do Wniebowstąpienia“ — kand. Menschick, IV a; „Pan Jezus wzorem w walce z pokusami“ — kan. Jaworski, IV a.

Na zebraniach Sekcji Eucharystycznej, zagajanych przez ks. Prefekta, wygłoszono referaty: „O potrzebie kształcenia naszych serc na wzór Najśw. Serca P. Jezusa“ — sod. Wimmer, V; „Komunja świętokradzka“ — sod. Kleszczyński, V; „Dlaczego mam kochać P. Jezusa“ — sod. Kukliński, V; „O dziękczynieniu po Komunii św.“ — sod. Machnicki, VI; „P. Jezus zelżywościami nasycony w Najśw. Sakramencie“ — sod. Kisielewski Zdz., VI; „Święta Eucharystja — Stół Pański“ — sod. Jaglarz, V; „Serce Jezusa — ideałem miłości“ — sod. Trembach, VII b.

Referaty na zebraniach Kółka Apologetycznego były następujące: „Cud w świetle nauki Kościoła Katolickiego“ — sod. Bojarski, VIII a; „Spirytyzm“ — sod. Wachtel, VII a; „Hypnotyzm“ — sod. Warzewski, VIII b; „Inkwizycja“ — sod. Mojmir, VII a; „Potop w świetle nauki“ — sod. Świerzyński, VII b.

Co miesiąc odprowadzał ks. Prefekt nabożeństwo połączone z nauką, a także urządził dwie adoracje N. Sakramentu w kaplicy sodalicyjnej.

Uroczystości odbyło się cztery, a to: 1) Przyjęcie do Sodalicii 20 kandydatów dnia 8. XII. 1927; 2) Akademia ku czci N. Poczęcia dnia 8. XII. 1927; 3) Oplatek sodalicii dnia 22. I. 1927; 4) Pożegnanie sodalisów-maturzystów 6. V. 1928.

W Akademii wzięli udział Rodzice uczniów, Grono nauczycielskie i wychowankowie Zakładu. Na program złożyły się następujące produkcje: 1) „Bogurodzica“ — Chór; 2) Słowo wstępne — sod. Adam Woźniakiewicz; 3) Offenbach: „Musette“, Szubert: „Moment musical“ — odegrał na skrzypcach P. Jan Zajac; 4) Kaz. Gołba: „Ku czci Króla wieków“ — deklamacja Józef Krzyżanowski; 5) B. Godard: „Kolysanka“, St. Lipski: „Hej siewacze“ — odśpiewała JWP. Marja Chmielowa; 6) Grieg: „Śmierć Azy“, „Kominek zgasł“ — odegrał na pile sod. Adam Kleczewski; 7) Szopski: „Hasło“, Beethoven: „Kantata“ — chór; 8) Liszt: „Walse-Improntu“, Rachwaninoff: „Preludie“ — odegrał na fortepianie sod. J. Ekier; 9) „Ave Maria“ — deklamacja sod. Jerzy Senowski; 10) Diaz: Aria z op. „Benvenuto“, Niewiadomski: „Powrót“ — odśpiewał JWP. K. Petecki (baryton); 11) Davidoff: „Romans Sans-paroles“, Popper: „Gavotte“ — odegrał na violonczeli Mikulski; 12) Beethoven: „O Sanctissima“, Schweitzer: „Sancta“ — Chór.

Stan liczebny Sodalicii przedstawia się nader korzystnie. Dnia 8 grudnia 1927 było sodalisów 99, kandydatów 48, aspirantów 43, razem 190 członków.

Biblioteka sodalicyjna, posiadająca 385 tomów, powiększyła się w ciągu b. r. szk. o tomów 48.

Stan kasowy wykazuje dochodu 554.90 zł., z czego na wkładki członków przypada 439.90 zł, rozchód zaś wynosi 542.10 zł.

Sodalicja, prócz zwykłego miesięcznika „Pod znakiem Marii“, prenumerowała jeszcze miesięcznik „Sodalis“ i „Pro Christo“, dostarczając swym członkom zdrowej i zajmującej lektury na czasie.

b) Wychowanie narodowo-obywatelskie.

1. Gminy klasowe.

Wychowanie obywatelskie starano się przeprowadzić przy pomocy różnych organizacyj uczniowskich, a przede wszystkim przez zakładanie i prowadzenie gmin klasowych. Istniały one bez różnicy we wszystkich klasach, choć nie wszystkie odznaczały się jednakową ruchliwością. Na wyszczególnienie zasługują zespoły klas: II a, II b, III b, IV b, V, VI, VII a.

I tak gmina klasy II a odbywała posiedzenie raz na tydzień pod przewodnictwem wójta Kiersztyna w obecności wychowawczyni. Jakkolwiek zakres jej działania był szczupły — to jednak zaznaczyła swój dodatni wpływ, o ile chodzi o wygląd zewnętrzny klasy i zachowanie się uczniów podczas przerw.

Gmina klasy II b, oprócz prowadzenia pogadanek, zbierała się w miesiącach zimowych trzy razy tygodniowo w godzinach popołudniowych na gry i zabawy; zorganizowano biblioteczkę klasową, zwiedzono kilka warsztatów przemysłowych, wystawę książki w Muzeum Przemysłowem i halę maszyn w budującej się Akademii Górniczej. W maju gmina zorganizowała wycieczkę do Tyńca, Grodziska i Skawiny, skąd wrócono koleją. Wychowawca miał dwa odczyty z obrazami świetlnymi: 1) Paryż i południowa Francja“, „Wyprawa gen. Nobile z Rzymu na Alaskę“.

Podobną wycieczkę, jak klasa poprzednia, odbyły jeszcze klasy III a, IV a i IV b.

Gmina kl. III b podzielona była na kilka sekcji, których zadaniem było: zdobienie sali, urządzenie wycieczek, zwiedzanie zabytków. Sekcja oświatowa założyła bibliotekę szkolną, z której uczniowie bardzo chętnie korzystali. W bibliotece znajduje się już kilkadziesiąt książek, a z opłat za ich wypożyczanie zakupuje się nowe dziełka. Klasa odbyła parę wycieczek; jedną z nich w porze zimowej na saneczkach na Bielany, drugą do Czerny. Prócz tego członkowie gminy zwiedzali wspólnie zabytki i muzea Krakowa. Tak zwiedzono muzeum Czapskich, muzeum etnograficzne i Wawel.

Gmina klasy IV b pełniła swe czynności na podstawie statutu, uchwalonego w roku poprzednim. Myślą przewodnią było uspołecznienie członków gminy przez wyrobienie w nich poczucia współzależności społecznej, niesienie wzajemnej po-

mocy, oraz zrozumienie wykonywania praw gminnych. W myśl tych zasad uczniowie mieli oddane sądy w sporach pomiędzy sobą, jakoteż pilnowanie porządku w klasie. Posiedzenia gminy odbywały się co dwa tygodnie w obecności Opiekuna klasy. Na posiedzeniach odczytywano protokół i kronikę gminy. Protokolantami byli: Klug, Schneid, Filek, Chudzikiewicz i Klimek. Kronikę pisali: Lewicki, Beiersdorf, Chudzikiewicz, Bieliński, Dydyński, Lempart i Porębski. Na posiedzeniach omawiano sprawy dotyczące się całości klasy, oraz poszczególnych sekcji. Wygłaszano też referaty: Dym: „O oszczędności“, poczem nastąpiło zawiązanie klasowej kasy oszczędności, a Ochalski mówił o „Marynarce polskiej“. Fundusze czerpała gmina z uchwalonych podatków w kwocie 10 groszy miesięcznie i z kar porządkowych, nakładanych przez wójta. Dochody wyniosły 54 zł 13 gr, rozchody 49 zł 8 gr, pozostaje z dniem 12 czerwca b. r. w kasie 5 zł 5 gr.

Na terenie gminy działały sekcje:

1) Pomocy koleżeńskej. Pomocy w nauce potrzebującym kolegom udzielali: Bloch i Wolny języka niemieckiego; Ochalski i Oświęcimski języka polskiego; Dydyński i Kotsch przyrody; Ruszkiewicz geografji; Oświęcimski, Porębski i Ruszkiewicz historii. Z pomocy korzystało uczniów 15.

2) Komisja zdobienia klasy, złożona z uczniów: Kamińskiego, Lachowicza, Ochalskiego i Wróblewskiego, zajęła się przyozdobieniem klasy i czuwała nad jej wyglądem.

3) Klasowa Kasa oszczędności powstała założona uchwałą gminy 15 grudnia 1927 r. i oparta na osobnym statucie, miała 37 członków. Kasę prowadził początkowo Dym, a następnie Kopera. Wkłady wyniosły od dnia 1 czerwca b. r. 218 zł 57 gr. Najwyższa wkładka wynosi 59 zł 5 gr, najniższa 2 gr.

4) Biblioteka klasowa, prowadzona starannie przez Chudzikiewicza, posiada 78 książek, z czego dokupiono 11, a 5 przybyło z darów: Schneid podarował 3 książki, Bloch 1, Chudzikiewicz 1. Z biblioteki korzystało 33 uczniów, wypożyczonych książek wypada na jednego 6. Dochód biblioteki wynosi 41 zł 19 gr, który obrócono na zakup i oprawę książek.

Zarząd gminy stanowili w I. półroczu: Porębski Janusz wójt, Wolny Jerzy podwójci, Hartmann Willibald skarbnik, Wróblewski Zbigniew gospodarz, Hein, Klimek i Frischer radni. W półroczu II.: Romański Zbigniew wójt, Karbowski Władysław podwójci, Hein Eugenjusz skarbnik, Kamiński, a następnie Ochalski gospodarz, Klimek, Oświęcimski i Wolny radni.

Gmina kl. V. zorganizowaniem swem przypomina do pewnego stopnia gminę klasy poprzedniej. Prace jednak nie szły w tak różnorodnych kierunkach. Z uznaniem podnieść wypada, iż gmina z drobnych składek dąży do uzyskania funduszu, którym zadysponuje po złożeniu egzaminu dojrzałości. Dla kolegów

zorganizował wydział kilka wieczorów rozrywkowych, podczas których zabawiano się grą w ping-ponga i szachy.

Klasa VI. tworzyła gminę szkolną im. św. Jana Kantego, zorganizowaną jeszcze w klasie pierwszej. Pięcioletnie więc doświadczenie w samorządzie gminnym musiało z natury rzeczy wpłynąć na sprawność agend gminnych. Jak w poprzednich pięciu latach, tak i w tym roku wszelkie poczynania gminy spotykały się stale ze szczerze życzliwą i niezawodną pomocą moralną i materialną Koła Przyjaciół Gminy. Dzięki tej opiece mogła gmina wystąpić z szeregiem imprez, jakie przechodziłyby jej własne siły. Do takich udatnych imprez należała np. uroczystość św. Mikołaja, jaką urządzono dla młodszego rodzeństwa i znajomych, albo tradycyjną majówkę do Ojcowa. Większym wysiłkiem był także remont inwentarza klasowego, przeprowadzony podczas feryj wielkanocnych. Wolna od troski materialnej, mogła gmina skierować swoją inicjatywę w kierunku pogłębienia wzajemnych stosunków koleżeńskich, podniesienia poziomu intelektualnego, a przedewszystkiem wydatnej i skutecznej samopomocy. Wyrazem tej ostatniej były lekcje zbiorowe z poszczególnych przedmiotów, na których więcej zaawansowani dzielili się chętnie i bezinteresownie swoim dorobkiem duchowym ze słabszymi, wyrównując ich braki, a temsamem ułatwiając im przejście do klasy następnej. Wyrazem tej zbożnej działalności jest bilans ostateczny z postępów w nauce, gdzie w tak przeludnionej klasie, zaledwie w dwóch wypadkach nie udało się uzyskać promocji do klasy następnej.

Klasa VII a zorganizowana od kilku lat w Gminę szkolną im. Bolesława Chrobrego, rządziła się według statutu gminnego samodzielnie w pewnym zakresie pod opieką wychowawcy.

Gminą kierowała Rada gminna, a spory koleżeńskie załatwiał Sąd koleżeński. Wydatki gminne opędzała Rada z kasy gminnej, na którą składały się stałe opłaty miesięczne i kary administracyjne.

Walnych zebrań było 4, a posiedzenia Rady odbywały się co 2 tygodnie, we wtorki po lekcji V., na których omawiano sprawy administracyjne, naukowe i towarzyskie.

Z inicjatywy Rady zawiązała się Samopomoc naukowa, wzięto udział w przedstawieniu Balladyny Słowackiego w Teatrze miejskim, współpracowano w urządzaniu wieczorku ku czci H. Sienkiewicza.

2. Składki na cele ogólne.

Aby wyrobić w młodzieży zmysł ofiarności publicznej, przeprowadzono w zakładzie składki na cele publiczne o charakterze narodowym i społecznym za zezwoleniem Kuratorjum Okręgu szkolnego Krakowskiego.

I tak na odezwe Komitetu Odbudowy Kościoła Marjackiego w Krakowie, Dyrekcja na podstawie zezwolenia Kuratorjum z 29-go lutego 1928 r. L. 0282, zarządziła zbiórkę wśród młodzieży, która przyniosła 320 zł. Akcję z ramienia Dyrekcji prowadził Ks. Dr Józef Rychlicki. Na Jego też ręce Komitet nadesłał podziękowanie następującej treści:

„Komitet odnowienia Kościoła Najśw. Marii Panny w Krakowie poczuwa się do milego obowiązku wyrażenia słów gorącej podziękacji Dyrekcji Gimnazjum im. H. Sienkiewicza, Księdzu Katechecie, Gronu nauczycielskiemu, oraz młodzieży szkolnej za zebranie i przesłanie 320 zł. na rzecz odnowienia tej najwspanialszej gotyckiej świątyni na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej. Hojny ten dar świadczy najwymowniej o gorących uczuciach religijnych i narodowych, ożywiających naszą młodzież i jej zacnych wychowawców. Dlatego, dziękując serdecznie Księdzu Katechecie za tak gorliwe zajęcie się sprawą odnowienia Kościoła Marjackiego, łączymy uprzejmie prośbę o zakomunikowanie treści niniejszego listu Szanownej Dyrekcji, Gronu nauczycielskiemu, oraz uczniom Gimnazjum, którym wszystkim przesyłamy gorące i serdeczne „Bóg zapłać!“

Dnia 2-go i 3-go maja b. r. odbyła się zbiórka na dar narodowy — za zezwoleniem Kuratorjum z 16-go lutego b. r. L. O. 338. Przyniosła ona wśród młodzieży kwotę 71 złotych, którą przesłano Zarządowi Towarzystwa Szkoły Ludowej.

Dnia 4-go maja b. r. nadeszło Kuratorjum rozporządzenie pod L. II. — 4567, w którym, uznając działalność Towarzystwa Kolonij wakacyjnych dla uczniów szkół średnich w Krakowie za godną poparcia, poleciło Dyrekcji gorąco, zorganizowanie zbiórki, zwanej „Tygodniem na Porębę“ w czasie od 6-go do 13-go maja b. r.

Wynik zbiórki przedstawia się następująco:

1. Kl. I a.	złożyła za pośrednictwem p. wychowawcy	12 zł 50 gr
„ I b.	„ „ „	72 „ 20 „
„ II a.	„ „ „	33 „ — „
„ II b.	„ „ „	13 „ 94 „
„ III a.	„ „ „	27 „ 50 „
„ III b.	„ „ „	32 „ 90 „
„ IV a.	„ „ „	49 „ — „
„ IV b.	„ „ „	63 „ 62 „
„ V	„ „ „	25 „ 35 „
„ VI	„ „ „	103 „ — „
„ VII a.	„ „ „	30 „ — „
„ VII b.	„ „ „	85 „ — „
„ VIII a.	„ „ „	57 „ — „
„ VIII b.	„ „ „	137 „ 23 „
		742 zł 24 gr

Z przeniesienia . 742 zł 24 gr

2. Wpisowe P. T. grona naucz. do „Tow. Kol.“	
za r. 1928 — gotówką do 15 czerwca	82 zł — gr
3. P. Klem. Zagórski wpis na r. 1928	6 „ — „
P. Altendorfova „ „ „ „	6 „ — „
P. Józ Litawski, datek	50 „ — „
	Razem 886 zł 24 gr

U w a g a: Wydział „Towarzystwa Kolonji wakacyjnej dla uczniów gimnazjów m. Krakowa“ przyjął do swej kolonji w Porębie Wielkiej 32 uczniów na wakacje r. 1928, uwzględniając w pełni opinię „Rady Pedagogicznej“, Dyrekcji Zakładu i lekarza szkolnego.

3. Kółko Ligi Obrony Powietrznej Państwa.

Przed trzema laty zrodziła się poraz pierwszy myśl wśród młodzieży naszego Zakładu zawiązania Koła Ligi Obrony Po-

wietrznej Państwa. Zwrócono się do Prof. Mieczysława Kupczyńskiego z prośbą o objęcie opieki nad tą świeżą organizacją. Prof. Kupczyński, zgodziwszy się na to, całą swą duszę oddał

młodej organizacji i doprowadzi do tego, że obecnie Koło Ligi O. P. P. naszego Zakładu znane jest wszystkim, którym sprawa rozwoju lotnictwa polskiego leży na sercu.

W bieżącym roku szkolnym Koło pod każdym względem rozwijało się pomyślnie i stanowi najsilniejszą organizację, ponieważ liczy 450 członków.

Zarząd dążył usilnie do spopularyzowania idei lotnictwa narodowego i w tym celu urządzał odczyty, pogadanki, zorganizował sekcję modelarską, wycieczkę na lotnisko wojskowe w Rakowicach i loty pasażerskie dla swych członków.

W czasie „Tygodnia Lotniczego“ od 19 — 26 marca b. r. rozrzucono 1.000 ulotek, zorganizowano akcję werbunkową na członków i uproszono kapitana Dra Halewskiego o wygłoszenie odczytu p. t. „Znaczenie lotnictwa dla Państwa“.

Sekcja modelarstwa, zorganizowana przez Koło, najwięcej może przyczyniła się do wyrobienia Kołu pewnego znaczenia na terenie województwa Krakowskiego. Jej bowiem członkowie dwa razy stawali do konkursu, odnosząc pełne sukcesy. I tak w pierwszym konkursie, urządzonym przez Wojewódzki Komitet, dwie pierwsze nagrody zdobyli członkowie: Kowarzyk i Głod-

kiewicz. W drugim, zorganizowanym przez Miejski Komitet L. O. P. P. i przez Aeroklub Akademicki, 5 nagród zdobyli członkowie tutejszego Koła. Samo Koło otrzymało nagrodę wędrowną „Puchar” — jako najlepiej zorganizowane.

Nagrody otrzymali następujący członkowie:

I. nagrodę za najlepszy czas w klasie III. „puchar srebrny“ (Głodkiewicz Mieczysław VIII a).

I. nagrodę za najlepszą odległość (Kowarzyk VII a).

I. nagroda: plakiet honorowy A. A. i dyplom za najlepszy wynik, osiągnięty modelem rekordowym (Kowarzyk W. VII a).

I. nagrodę: plakietą honorową A. A. i dyplom za najlepszy wynik, osiągnięty w klasie II., modeli z podwoziami (Kowarzyk).

III. nagrodę: plakietą A. A. (Głodkiewicz M. VIII a).

Wynik ten ma dla Koła tem większe znaczenie, że na starcie stanęło ośm Kół szkolnych, reprezentujących najlepszych modelarzy Okręgu szkolnego Krakowskiego.

Uroczyste rozdanie nagród, odbyło się w odpowiednio przystrójonej sali rysunkowej naszego zakładu. Na uroczystość tę (20. grudnia i 19. maja) przybyli przedstawiciele Wojewódzkiego i Miejskiego Komitetu L. O. P. P., przedstawiciele wojskowości i Kuratorjum w osobie Pana Wizytatora Dra Jana Jakóbca.

Wśród dźwięków orkiestry gimnazjalnej, a po przemówieniu dyrektora Zakładu i przedstawicieli Komitetu L. O. P. P., wręczono zwycięzcom nagrody. Imieniem kolegów podziękował zebranych gościom i przedstawicielom władz za łaskawe zaszczytowanie swą obecnością Koła jego prezes: Jasiewicz Jan.

Przy tej sposobności Dyrekcja składa podziękowanie panu Cierniakowi, który bezinteresownie przez cały rok szkolny pracował w sekcji modelarstwa w charakterze instruktora.

Koło posiada własną bibliotekę, liczącą obecnie 158 dzieł.

Skład zarządu Koła: Jasiewicz Jan, prezes (klasa VII a), Kowarzyk W., wice-prezes (kl. VII a), Walenta Stan., sekretarz (klasa VII a), Wyrobek K., przewodniczący S. M. L., Górecki, bibliotekarz (kl. VII b).

4. Uroczystości szkolne.

Do wyrobienia i podniesienia uczuć narodowych, obok wielu innych środków, służą w pierwszym rzędzie uroczystości, poświęcone czy to ważniejszym wypadkom dziejowym, czy też wielkim i świetlanym postaciom naszego narodu.

W bieżącym roku szkolnym Zakład nasz obok kilku pomniejszych obchodów — święcił uroczyście trzy rocznice narodowe i dzień patrona Zakładu.

Dnia 11. listopada, jako w dzień święta odzyskania Niepodległości, młodzież Zakładu wraz z całym Gronem nauczycielskiem uczestniczyła w nabożeństwie, celebrowanem przez Ks. Prefekta Zakładu. Po wysłuchaniu Mszy św. i odśpiewaniu hymnu narodowego, powrócono do Zakładu. Do młodzieży klasy I — III, zebranej w sali kl. IV b., przemówił p. Prof. J. Stanoch. Klasy starsze zgromadziły się w odświetlonej przybranej sali rysunkowej i oddały hold przez poranek wszystkim bohaterom, którzy dążyli i przyczynili się do odzyskania Niepodległości naszej Ojczyzny. Na poranek złożyły się: a) deklamacje uczniów Senowskiego (z klasy V.), który oddał wiersz Marii Konopnickiej: „Na polach Grochowa“ i Krzyżanowskiego, deklamującego wiersz Pietrzyckiego: „Polsko! zjawiałaś się nam błyskawicą!“; b) produkcje chóru i orkiestry symfonicznej; c) przemówienie Dyrektora Zakładu. Orkiestra dęta witała i żegnała uczestników uroczystości marszami.

Dzień 17. stycznia poświęcono Patronowi Zakładu. Młodzież ze sztandarem i orkiestrą wzięła udział w nabożeństwie. Wieczorem odbył się uroczysty wieczór ku czci wiekopomnego autora w Teatrze Nowości z następującym programem: 1) Słowo wstępne: I. Woźniakiewicz (kl. VII a); 2) chór wykonał kantatę M. Świerzyńskiego; 3) Ćmikiewicz (I a) deklamacja: „Czy ci najmilszy“; 4) Ekier (kl. IV.) solo fortepjanowe; 5) Krzyżanowski (VIII b) deklamacja „Po Grunwaldzie“; 6) Wapiennik solo skrzypce; 7) Senowski (kl. V) deklamacja „Latarnik“;

8) Mikulski (kl. III a) solo na wiolonczeli. Na zakończenie Kółko dramatyczne odegrało kodemję: „Zagłoba swatem“. Podczas antraktów przygrywała orkiestra symfoniczna.

Kierownictwo całym wieczorkiem spoczywało w rękach Ks. Prof. Machety. Pomagali mu panowie: Kupeczyński, Michoński, Świerzyński. Stronę techniczną wziął na siebie Prezes Komitetu Rodzicielskiego p. radca Skąpski i sekretarz p. Bronisław Bochenek.

Całość wypadła bardzo składnie i miłe po sobie zostawiła wrażenie.

Dzień imienin p. Marszałka Józefa Piłsudskiego obchodził Zakład nabożeństwem i porankiem, na którym mowę okolicznościową wygłosił do młodzieży p. Prof. J. Stanoch. Nadto delegacja wraz ze sztandarami wzięła udział w Akademii, urządzonej dla młodzieży szkolnej w Starym Teatrze.

W przeddzień Konstytucji 3-go maja, odbył się na dwóch ostatnich lekcjach uroczysty poranek. Po odśpiewaniu pieśni okolicznościowej, popisie orkiestry symfonicznej i deklamacji ucznia Senowskiego (kl. V.) wiersza Gałuszki „Przysięgał błądy Król“, przemówił w gorących słowach do młodzieży p. Prof. Władysław Koch. Dnia 3-go maja cały Zakład wziął udział w Mszy polowej na Błoniach krakowskich.

Na tem miejscu niech mi wolno będzie podziękować tym członkom Grona nauczycielskiego, którzy brali czynny udział we wspomnianych uroczystościach, a przede wszystkim Ks. Prof. Wł. Machecie i p. Kupeczyńskiemu, za przygotowywanie młodzieży do występów. Tej ostatniej zaś za chętne ofiarowanie swych zdolności i czasu dla Zakładu.

c) Wychowanie naukowe.

Rozumiejąc doniosłość samodzielnej pracy młodzieży nad swem wykształceniem, Grono nauczycielskie dokładało wszelkich starań, aby ułatwić wychowankom tę pracę. A jeżeli w znacznej części to mu się powiodło, to jest to zasługą również Komitetu Rodzicielskiego, który nie szczędził funduszków i na ten dział pracy szkolnej.

Na czoło zrzesseń młodzieży, wysunęła się przede wszystkim

1. Czytelnia.

Komitet Rodzicielski prenumerował dla niej w bieżącym roku następujące czasopisma: Iskry, Tygodnik Ilustrowany, Tęcza, Przegląd Powszechny, Harcerz, Język Polski, Rzeczy Piękne, Ziemia, Morze, Przyroda i Technika, Antena Polska, Mechanik, Stadjon, Przegląd Sportowy, Sport wodny, Młody Lotnik, Polski Przegląd Fotograficzny, Wiadomości Statystyczne, L'Illustration, La Jeunesse illustrée, Gartenlaube itd. Czytelnia

była otwarta od 18. października 1927 r. do końca kwietnia 1928 r. dla uczniów klasy V. i VI. we wtorki, a dla uczniów klasy VII. i VIII. w piątki o godz. 5 — 7 popoł. w sali Rady Pedagogicznej.

Korzystało z Czytelni przeciętnie 20 do 30 uczniów. Najchętniej czytano czasopisma ilustrowane, sportowe i techniczne. Dyżurnymi byli delegaci klas, a opiekunem Ks. Prof. Macheta Wl.

Prowadził On również dział polski biblioteki uczniów.

Wypożyczano książki od godz. 11.50 do godz. 1.30, w poniedziałki uczniom kl. IV b, VIII b, III a, I b; we środy uczniom kl. II a, IV a, VIII a, V, II b; a w soboty uczniom kl. VII b, I a, VII a, VI i II b.

Udział uczniów i ruch książek w r. szk. 1927/28 ilustruje następująca tablica:

Klasa	Liczba uczniów wypożyczających	Liczba dzieł wypożyczonych	Liczba tomów wypożyczonych
I a	34	346	346
I b	34	257	257
II a	33	419	419
II b	28	293	293
III a	27	245	248
III b	35	354	359
IV a	38	259	280
IV b	40	341	352
V	26	291	316
VI	44	374	395
VII a	37	489	527
VII b	32	191	210
VIII a	33	383	446
VIII b	28	229	247
Razem	469	4471	4695

2. Kółko literackie kl.: VI, VII a i VIII a

liczyło 32 członków. Posiedzenia odbywały się pod kierunkiem Ks. Prof. Wł. Machety co dwa tygodnie w poniedziałki, na których czytano wspólnie wyjątki z dzieł naukowych i wygłaszano referaty, połączone z dyskusją.

Referaty wygłosili następujący członkowie:

Horain (kl. VIII a): Renesans w świetle dzieła Lempickiego, p. t.: „Renesans, oświecenie i romantyzm“.

Arzt (kl. VII a): Mikołaj Kopernik i jego stosunki na polu astronomji.

Konieczny (kl. VIII a): Pozytywizm po 1863 roku.

Bojarski (kl. VIII a): Asnyk jako liryk.

Jaśkiewicz (kl. VII a): Filomaci i filareci.

Fischer (kl. VII a): Tomasz Zan w świetle pamiętników.

Barta (kl. VII a): Bard Polski Czartoryskiego.

Süsskind (VI): Szachy Kochanowskiego i Warcaby Mickiewicza.

Stanowski (kl. VII a): T. Czacki.

Strzetelski (kl. VII a): Chopin i jego twórczość.

Bojański (kl. VIII a): Ideale Prusa.

Gundelach (kl. VIII a): Romantyzm według Chrzanowskiego, a Lempickiego.

Czyżowski (kl. VI): Rozwój języka polskiego w XIII — XV w. według Brücknera: Dzieje języka polskiego.

Woźniakiewicz T. (kl. VII a): Cyprjan Norwid.

Woźniakiewicz A. (kl. VIII a): Powieść Reymonta.

Baziuk (kl. VII a): Mochnacki jako historyk i krytyk literacki.

Halawa (kl. VII a): Wpływ Byrona na Mickiewicza i poetów ukraińskich.

Piątkowski (kl. VII a): Pieśń ludowa.

3. Kółko filologiczne.

Kółko filologiczne skupiało uczniów klasy VIII b (9), klasy VII b (4) i kl. VI (12), razem 25.

Prezesem Kółka był Krzyżanowski Józef (VIII b), zastępcą Szpileczyński Stanisław (VII b), sekretarzem Kirschner Edgar (kl. VIII b) i Süsskind Jakób (VI); — od 26-go marca b. r. prezesem Süsskind Jakób, sekretarzem Radwański Władysław (klasa VI).

Na zebraniach, których było 20, czytano utwory klasyczne w przekładach i wygłaszano referaty. Przeczytano: Eurypidesa Medeę, Arystofanesa Chmury, Plauta Braci, Platona Obronę Sokratesa, oraz po łacinie wyjątki z Długosza.

Wygłoszono następujące referaty:

Plastyka grecka (obrazy świetlne): Krzyżanowski Józef (VIII b).

Architektura grecka (obrazy świetlne): Szwabowicz Wł. (VII b).

Rzym starożytny (rekonstrukcje, obrazy świetlne) — Litawski Odon (VIII b).

Religia rzymska — Edgar Kirschner (VIII b).

Rozwój tragedji greckiej — Pretzel Oskar (VIII b).

Eurypides i jego tragedje — Kirschner Edgar (VIII b).

Rozwój komedji greckiej — Lewin Ludwik (VIII b).

Chmury Arystofanesa — Süsskind Jakób (VI).

Rozwój komedji rzymskiej — Süsskind Jakób (VI).

Bracia Plauta — Radwański Władysław (VI).

Filozofja grecka — Lewin Ludwik (VIII b).

Przeciętna frekwencja wynosiła 17.

Opiekunem Kółka był Prof. Plezia Jakób.

4. Kółko miłośników przyrody.

Zapoczątkowaną szczęśliwie w roku ubiegłym odruchową samoobronę przed nieuniknionym analfabetyzmem przyrodnictwem, zwłaszcza w dominującym typie gimnazjum, kontynuowano w całej pełni. Pomimo stosowania dość ścisłej selekcji liczyło Kółko kilkudziesięciu zdecydowanych miłośników przyrody. Ośrodkiem działalności była klasa szósta, a sekundowała jej wcale wydatnie klasa czwarta A., zarówno frekwencją, jak i prelegentami.

Referaty ilustrowane przeźrocami i fotografjami, spotykały się z żywym zainteresowaniem, wyrazem czego była rzeczowa dyskusja nad każdym z nich.

Jak zwykle uwzględniano przedewszystkiem zagadnienia z zakresu przyrody ojczystej i jej ochrony, co przy pocieszącym rozpędzie wycieczkowym stanowiło pożądany substrat do odnośnych obserwacji, a zarazem skuteczny środek profilaktyczny przeciw ewentualnym zakusom dewastacji przyrody.

Skład zarządu Kółka był następujący:

J. Süsskind — przewodniczący;

K. Pazur — sekretarz;

J. Dryszkiewicz — skarbnik.

Delegatem klasy IV a wybrano: A. Bogatyńskiego.

Kuratorem Kółka był Prof. Dr J. Momot.

5. Kółko fizyczne.

Kółko fizyczne, którego opiekunem był Prof. K. Fijoł, liczyło 20 członków, uczniów klas VII i VIII. Przewodniczył w pierwszym półroczu Zagórski (VIII b), w drugim Stanowski (klasa VII a). Zebrania Kółka odbywały się z reguły co tydzień, w soboty. Na zebraniach wygłaszano referaty, poparte ilustracjami, przeźrocami, bądź przyrządami, budowanymi przez członków lub należącymi do zbiorów Zakładu.

Referaty wygłosili następujący uczniowie:

Szczyrbak: Ziemia i księżyc. Gwiazdy stałe, podwójne i potrójne. Słońce, jego budowa i zaćmienia. Energia słońca.
 Zagórski: Fale Herzta. Motory elektryczne.
 Stanowski: Chrom i jego związki. Analiza miareczkowa.
 Piątkowski: Białka. Skrobia i cukier. Tłuszcze.
 Kirschner: Centralne ogrzewanie.
 Kowarzyk: Alizaryna.
 Szpilczyński: Lampa katodowa dwuelektrodowa.

Staraniem Kółka odbyły się wycieczki: do państw. fabryki związków azotowych w Chorzowie, do fabryki szkła i przedzalni w Zawierciu, do nowej centrali telefonicznej i telegraficznej pocztowej w Krakowie.

Dla uczniów różnych klas urządzano wieczorami audycje radiowe, a wobec wszystkich uczniów klas wyższych aparatem Olszewskiego skroplono powietrze i badano jego własności.

Powyżej zamieszczona rycina przedstawia członków Kółka wraz z opiekunem prof. K. Fijołem.

d) Wychowanie estetyczne.

W ciągu bieżącego roku szkolnego Grono nauczycielskie wraz z Dyrekcją zakładu i Komitetem Rodzicielskim dążyło usilnie do wyrabiania smaku estetycznego i poczucia piękna

wśród młodzieży. Starano się przede wszystkim o utrzymanie całego budynku w czystości i o tego rodzaju przystrojenie ścian jego i wnętrza, aby na każdym wchodzącym miłe sprawiał wrażenie. W tym celu okna klatki schodowej i balustradę schodów przyozdobiono puszkami z kwiatami; puszczone nadto pięć zwieszających się koszów. Ściany przyozdobiono obrazami, przedstawiającymi zabytki architektoniczne głównych miast Polski. Nadto każda sala szkolna była dekorowana przez uczniów, lecz pod okiem opiekunów klasowych.

O ile chodzi o piękno w malarstwie i sztukach plastycznych, to zajmował się nim Prof. M. Dąbrowski, pod którego kierownictwem młodzież zwiedzała miasto, obfitujące w pomniki architektury, zbiory muzealne i wystawy sztuk pięknych.

Prócz tego zakład posiadał organizację, mającą nie tylko budzić smak estetyczny, ale równocześnie zaprawiać młodzież w deklamacji, śpiewie i muzyce. Przychodziło mu to tem łatwiej, że w gronie uczniów posiada kilku zamilowanych i pełnych talentu muzyków. Oni to pociągali za sobą innych. Wprost zaś nieocenione oddał usługi kolegom Tadeusz Pileski, uczeń klasy VI., który nie tylko przewodniczył orkiestrze dętej, ale samodzielnie przez cały rok szkolny ćwiczył zespół orkiestry symfonicznej.

Jak za lat ubiegłych, tak i w bieżącym roku szkolnym zakład prowadził naukę skrzypiec, (nauki udzielał Prof. Sem. naucz. męskiego Fr. Konior), jednakże frekwencja w bieżącym roku szkolnym znacznie osłabła.

Z organizacji na czoło wysuwa się:

1. Orkiestra dęta.

Koszt utrzymania orkiestry wziął na siebie Komitet Rodzicielski, opłacając nauczyciela muzyki i łóżąc na kupno i naprawę instrumentów. Orkiestra posiada ich 52, w tem 3 nowe, zakupione w bieżącym roku szkolnym.

Próby odbywały się trzy razy tygodniowo w poniedziałki, piątki i soboty, pod dwie godziny pod kierunkiem znanego kapelmistrza p. Jana Tessarczyka.

Opiekunem orkiestry był Prof. Mieczysław Kupczyński, który opiekował się nią z wielką troskliwością. Orkiestra zrobiła dwie wycieczki, jedną do Wrzesowic we wrześniu 1927 r., zaproszona przez JWP. Janostwo Bielańskich, za co na tem miejscu wyraża Dyrekcja najserdeczniejsze podziękowanie za nadzwyczaj gościnne i serdeczne przyjęcie, oraz z inicjatywy p. Prof. Kupczyńskiego do Czerny.

Za Jego też staraniem wykonano załączoną wspólną fotografię orkiestry.

Orkiestra brała czynny udział we wszystkich szkolnych uroczystościach i capstrzykach, jak również grała w parku sportowym „Cracovii“, podczas rozgrywek między-szkolnych, które odbyły się w miesiącu wrześniu i czerwcu. Występowała również na chórze kościoła św. Anny, grając pieśni nabożne. W bieżącym roku szkolnym miała podwójną obsadę: starszą, której przewodniczył Tadeusz Pileski, uczeń kl. VI., złożoną z 41 uczniów oraz młodszą, niejako uzupełniającą, złożoną z 14 uczniów.

Członkowie:

Klasa IV a: Bogatyński Antoni, Gina Jerzy, Chmiel Miłosz, Koczur Julian, Zgorzelski Józef.

Klasa V: Mayer Teodor, Mroczkowski Zbigniew, Niemczyk Wojciech, Senowski Jerzy, Skoczowski Marjan, Turek Kazimierz.

Klasa VI: Bogatyński Marjan, Boguszewski Bohdan, Epstein Marjan, Pileski Tadeusz (dyrygent), Skrochowski Kazimierz, Wyrobek Kazimierz.

Klasa VII a: Balcer Zbigniew, Baziuk Jarosław, Cybulski Stefan, Ehrenpreis Wiktor, Fischer Karol, Fryc Tadeusz, Jan Jasiewicz, Kowarzyk Wendelin, Mikułowski-Pomorski Tadeusz, Ostrowski Witold, Petecki Jan, Prochyra Tadeusz, Stanisławski Jerzy, Süsskind Henryk.

Klasa VIII b: Bohdanowicz Jan, Zagórski Kazimierz.

Do obsady uzupełniającej należeli uczniowie:

Klasa IV a: Czajka Bronisław, Rejman Stefan.

Klasa IV b: Lempart Czesław, Ochalski Jan, Röhrnschef Tadeusz, Wyżga Jerzy.

Klasa V: Fabris Arrigo, Kuźnicki Stanisław.

Klasa VI: Czyżowski Artur, Krzczunowicz Zbigniew, Bol. Monné, Mól Emil, Skąpski Jan, Süsskind Jakób.

2. Orkiestra symfoniczna.

Prócz orkiestry dętej posiada zakład orkiestrę symfoniczną, biorącą udział we wszystkich wieczorkach i uroczystościach szkolnych.

Dyrygentem jej był Tadeusz Pileski, uczeń klasy VI.

Należeli do niej uczniowie:

Klasa IV b: Mikulski Józef.

Klasa V: Fabris Arrigo, Kleszczyński Ignacy, Senowski Jerzy, Turek Kazimierz.

Klasa VII b: Kłodziński Zygmunt, Lax Henryk, Lieber D., Walenta Stanisław.

Klasa VII a: Ehrenpreis Wiktor, Jaśkiewicz Julian, Tadeusz Prochyra.

Klasa VIII b: Wątopek Kazimierz.

Wyćwiczono w roku bieżącym następujące utwory:

Kujawiak — K. Łada.

Tańce Węgierskie — Brahms.

Serenada — Trzcieniecki.

Deux polonaises anciennes — Brzeziński.

Walc: Boston — Ernst Arnold.

L'amour pour l'amour — A. Karasiński.

Wjazd do Santiago — Charakterstück — Jos. Dobes, op. 25.

Picador - Marsz — Max Oscheid, op. 172.

Wiarusy — Polonez — M. Fall.

3. Chór gimnazjalny.

Oprócz śpiewu obowiązkowego odbywały się dwa razy w tygodniu próby chóru we środy i soboty po jednej godzinie popołudniu.

W ciągu roku przerobiono: pieśni przygodne, żałobne, koledy, pieśni Wielkopostne i pieśni do Matki Boskiej. Z pieśni świeckich przerobiono pieśni na uroczyste poranki, wieczorki i na inne okolicznościowe uroczystości.

Używano następujących podręczników: „Zbiór pieśni polskich na chór męski“ Galla, „Lutnia“ Maszyńskiego, „Rybalt“ Maszyńskiego i „Echo Polskie“ Surzyńskiego. Do pieśni kościelnych przysługiwało się „Zbiorem pieśni“ T. Flaszy.

Oprócz występów w murach Zakładu i na nabożeństwach szkolnych śpiewał chór na specjalne zaproszenia w kościele OO. Pijarów, OO. Jezuitów na Wesolej i w kościele Marjackim. Opiekunem chóru był Prof. Władysław Mikstein.

4. Kółko dramatyczne.

Młodzież klasy VIII., która już od trzech lat zajmowała się czynnie działalnością na polu sztuki scenicznej, i w tym roku szkolnym wykazała — może nie tak ożywioną, jak zwykle, lecz owocną pracę. Poraz pierwszy wystąpiła ona w tym roku na deskach Teatru im. J. Słowackiego, gdzie z wielkim powodzeniem odegrała komedję Al. Fredry p. t.: „Pan Geldhab“. Sztukę reżyserował art. dram. p. Kustowski.

Koło odegrało także na wieczorze, urządzonym ku czci H. Sienkiewicza w Teatrze „Nowości“ komedję H. Sienkiewicza p. t. „Zagłoba swatem“. Sztukę reżyserował art. dram. Senowski.

Z uczniów, którzy bardziej odznaczyli się w grze, należą: L. Lewin, J. Jankowski, J. Krzyżanowski, E. Kirschner, Wład. Gundelach, J. Rajtar i. i. — Do pomyślnych rezultatów Koła przyczyniły się pp.: Podobińska, Gundelachówna, W. Kotschowa i Świątkiewiczówna.

Zaznaczyć należy, że kilku członków Koła, którzy zdali egzamin dojrzałości, idzie do Szkoły Dramatycznej.

Opiekunem był Prof. Michoński.

e) *Wychowanie fizyczne.*

Na całokształt wychowania fizycznego w zakładzie składały się metodyczne lekcje gimnastyki szwedzkiej, system Linga, gry i zabawy ruchowe, lekka atletyka, sporty i wycieczki.

Systematyczne ćwiczenia odbywały się częściowo na wielkiej sali „Sokoła“ w ilości 18 godzin tygodniowo w porze rannej, częściowo w godzinach popołudniowych (10 godzin), w sali gimnastycznej państwowego gimnazjum VIII im. A. Witkowskiego w Krakowie. Koszta opłaty za wynajmowanie sali „Sokoła“ pokryło K. O. S. K. w stosunku 12:7, resztę Komitet Rodzicielski. Ćwiczenia międzylekcyjne były wielce korzystne dla zdrowia młodzieży; stanowiły z jednej strony rozrywkę, z drugiej pozwalały odetchnąć świeżym powietrzem w ciągu 2 klm. spaceru tam i z powrotem.

Od metodycznych rannych ćwiczeń cielesnych byli zwolnieni przez lekarza szkolnego uczniowie, cierpiący na niedomagania serca i inne cięższe wady organiczne, od popołudniowych zaś dojeżdżający i zdalsza dochodzący. We wszystkich wątpliwych razach wychowawca porozumiewał się z lekarzem szkolnym tak, że w żadnym wypadku zdrowie młodzieży w ciągu roku szkolnego nie było na szwank narażone.

Obowiązkowe gry i zabawy ruchowe uprawiano zależnie od pogody i pory roku zawsze na świeżym powietrzu, głównie w jesieni i w lecie. Prócz całego szeregu zabaw i gier bieżnych, rzutnych i skocznych, ćwiczone dłoniówkę i koszykówkę, które to gry największem cieszyły się powodzeniem. Starsi i silniejsi uprawiali lekką atletykę: rzuty dyskiem, oszczepem, skoki wdal i wzwyż, tudzież biegi. Z pomiędzy sportów letnich najwięcej zwolenników miało kolarstwo i tenis, z zimowych saneczkarstwo (młodszy niemal wszyscy) i łyżwiarstwo. W szkole istniała wypożyczalnia nart (27 par) i łyżew (49 par), z którego to inwentarza uczniowie bez żadnych opłat korzystali.

Ważną niezwykle rolę w wychowaniu fizycznym odgrywały wycieczki, urządzone w bliższe i dalsze okolice Krakowa. Wycieczki te miały charakter już to krajoznawczy, już to rozrywkowy. Nauczyciel wychowania fizycznego odbył z klasą VII b dwudniową wycieczkę do Babiej Góry, z której uczniowie wielki zasób wrażeń i miłe mimo przebytych trudów wspomnienie wynieśli; nadto z klasą II a jednodniową do Czerny.

Nie zapomniano także o jednej z najważniejszych gałęzi wychowania cielesnego, mianowicie o pływaniu. Jednakże ta dziedzina ze względu na uciążliwe i niedogodne warunki nie mogła być jeszcze w całej pełni i rozpiętości wyzyskana.

Prócz ćwiczeń, uprawianych w poszczególnych klasach, stosowano również rozgrywki i mecze międzyklasowe i przyjacielskie z drużynami innych gimnazjów, jak I., III., przyw. im.

St. Jaworskiego, szkołą ekonomiczno-handlową. Jak corocznie, tak i w roku ubiegłym wziął udział nasz zakład w zawodach międzyszkolnych, urządzanych przez K. O. S. K. W rozgrywkach tenisowych zdobył zakład pierwsze miejsce, w pływaniu trzecie.

Pomimo trudności, z jakimi zakład porać się musi, mianowicie brak własnej sali, boiska w pobliżu, stan wychowania fizycznego młodzieży podnosi się, a zainteresowanie i pociąg ku ćwiczeniom cielesnym, dzięki usilnym zabiegom Dyrekcji z każdym dniem stają się zwłaszcza wśród młodszego pokolenia widoczne.

Prócz tego na terenie Zakładu działało

1. Koło sportowe.

Opiekunem jego był Prof. Ludwik Leszko, prezesem Jan Jasiewicz (VII a). Wydział ukonstytuował się na Walnem zebraniu w październiku 1927 r. Żywą działalność rozwinęła przede wszystkim Sekcja narciarska, która urządziła kurs narciarski w Zakopanem, przy wydatnem poparciu Komitetu Rodzicielskiego i Dyrekcji Zakładu, oraz wycieczkę w Tatry. Prócz tego członkowie Sekcji odbywali ćwiczenia i wycieczki w okolicę.

Sekcja łyżwiarska odbywała ćwiczenia w jeździe szybkiej i figurowej, nadto rozgrywała zawody hokejowe z kilku drużynami szkolnymi.

Sekcja tenisowa i szermiercza wykazywały również żywą działalność.

Sekcja wioślarska zorganizowała drużynę, która odbywała ćwiczenia na przystani „Koła Wioślarskiego Młodzieży szkolnej w Krakowie“ pod opieką Prof. Leszki.

Członków liczyło Koło Sportowe zgórą 120.

2. Harcerstwo.

W czasie wakacyj 1927 było 50 uczniów na obozach harcerskich, a mianowicie w obozie drużyny IV w Nowosiólkach ad Iwanie Puste, brało udział uczniów 17, w obozie drużyny V w Bereźcach było 25 uczniów. Obozy te urządzone były na kresach wschodnich, trwały po 28 dni z kosztem 80 złotych na uczestnika. W obozie drużyn VI w Harkłowy było uczniów 6 przez dni 30. Dwóch uczniów brało udział w obozie instruktor-skim.

Na początku roku szkolnego należało do harcerstwa 105 uczniów. Obecnie mimo rozwiązania drużyny XIV dla braku należytego kierownictwa, jest harcerzy 99 zgrupowanych w następujących drużynach: w drużynie I — 12, IV — 33, V — 42, VI — 12.

Harcerze drużyny I tworzyli zastępów 2. Jeden zastęp składa się całkowicie z uczniów IV gimnazjum, drugi jest mieszany.

Zastępy odbyły przeszło 80 zbiórek zastępu, 7 wycieczek (Bolechowice, Pychowice (dwa razy), Bielany (dwa razy), Ojców trzydniowa, Skała Kmity). Jeden zastęp przerobił obozownictwo i samarytanke, drugi przygotował się do 3 stopnia. Poza udziałem w uroczystościach harcerskich, urządziła drużyna wieczornicę harcerską.

Drużynę prowadzi dh. Moroniewicz sł. filozofji. Drużyna IV miała 3 zastępy, które urządziły 100 zbiórek i 18 wycieczek w okolicy Krakowa.

Harcerze przerobili topografię, przygotowali się do stopni harcerskich. Drużyna urządziła zbiórek 20, wycieczek 7 do Szwajcarii krakowskiej.

Drużynę prowadzili dh. Kawecki, słuch. fil. W drużynie V jest zastępów 4, które odbyły 90 zbiórek i 6 wycieczek (Bolechowice (2 razy), Podgórk, Las Wolski, Grodzisko, Sikornik).

Zbiórek drużyny było 25.

Przerobiono na gawędach teoretyczne wiadomości z zakresu harcerstwa, urządzono „Święcone“ i herbatkę.

Drużyna mieści się w gmachu szkolnym. Harcerze drużyny IV tworzyli dwa zastępy, odbyli zbiórek 63, wycieczek 11 po okolicach Krakowa. Dwóch harcerzy zdobyło stopień 2, jeden 3. Zastęp starszych przerobił stopień 2, młodszy pogłębił wiadomości stopnia trzeciego. Szczególnie wprawiano członków do oszczędności i punktualności. Pełnili też harcerze straż przy „Bożych Grobach“.

Opiekę z ramienia szkoły pełnił prof. Jakób Plezia.

3. Hufiec P. W.

Do hufca P. W. zgłosiło się uczniów 46, a mianowicie z klasy VIII — 15, VII — 15, VI — 16.

Zwolniono w ciągu roku 17, pozostało 29, w tem na stopniu I — 15, na II — 14. Zajęcia odbywały się co tygodnia.

Stopień pierwszy przerobił zakres wyszkolenia żołnierza pojedynczego, stopień drugi wyszkolenie drużyny.

Hufiec brał udział w powitaniu Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, w uroczystości ku czci weteranów, w święcie 3 maja i w święcie 20 p. p.

W strzelaniu konkursowem uczestnicy hufca Kwiatkowski Rafał i Kwinta Wincenty otrzymali nagrody w postaci żetonów.

4. Sprawozdanie lekarskie.

Nad zdrowiem młodzieży czuwał lekarz szkoły Dr Adolf Kłesk, który zbadał szczegółowo wszystkich uczniów; w wielu wypadkach w obecności lub na życzenie rodziców nawet po kilka razy, przyczem chorych kierował do odpowiednich poradni względnie klinik. Ponadto lekarz badał kandydatów do orkiestry,

obozów, sportów, kolonij wakacyjnych, wojska i t. p. 64 uczniów uwolnił z gimnastyki z powodu chorób.

W maju wyszczepił przeciwko ospie 98 uczniów.

Lekarz brał udział w konferencjach plenarnych, na których składał okresowe sprawozdania, jakoteż udzielał informacji w sprawach higienicznych.

Ogólny stan zdrowia dzieci był zadawalniający; z chorób zakaźnych notowano 3 szkarlatyny, 1 ospę wietrzną, 1 dyfterję i 7 oder, a wreszcie jedną jaglicę (trachoma).

Lekarz odbywał w klasach pogadanki higieniczne, a w kl. VII A i B wykładał regularnie higienę po jednej godzinie tygodniowo.

Z apteczki szkolnej korzystało 62 uczniów, opatrzone w nagłych wypadkach 26 uczniów.

Do gabinetu lekarskiego zakupiono stółek lekarski, jakoteż bieliznę, leki i opatrunki.

Uczniowie mieli zniżki do kąpieli na mieście, w aptekach, jakoteż u kilku dentyków.

Funkcjonowały następujące poradnie:

1) wewnętrzna, 2) oczna, 3) nerwowa, 4) do leczenia zbożeń mowy.

W klasach są wszędzie umywalki, ręczniki, spluwaczki na stojakach i wycieraczki.

6 uczniów zwolniono wcześniej z powodu braku zdrowia, 2 skierowano do Zakopanego (katar płuc).

Biedni uczniowie korzystali z naświetlań lampą kwarcową w miejskim Urzędzie Zdrowia.

f) Wychowanie gospodarcze.

Wychowaniem gospodarczym kierowali w b. r. szkolnym pan prof. Rudolf Niemiec i ks. Dr Józef Rychlicki. Pierwszy roztaczał opiekę nad kramikiem szkolnym, drugi nad antykwarnią. Oba te przedsiębiorstwa młodzieży rozwijały się pomyślnie, jak świadczą załączone sprawozdania.

Sprawozdanie z kramiku

pozostało towarów z roku poprzedniego za	Zł. 283.—
zakupiono towarów w ciągu roku za	„ 120.—
wartość towarów razem:	Zł. 403.—
zwrócono towarów za	„ 38.—
pozostało	Zł. 365.—
z końcem roku pozostało towarów za	„ 40.—
sprzedano towarów za	Zł. 325.—
osiągnięto za nie gotówką	Zł. 362.—
zysk ze sprzedaży wynosił przeto	Zł. 37.—

Kramikiem kierował uczeń kl. VII a. Juljusz Wachtel.

Sprawozdanie z antykwarni.

Z roku zeszłego zostało	214	książek
W tym roku kupiono	761	„
	Razem 975	„
Sprzedano	676	„
Odrzucono z powodu starego wydania	49	„
	Razem 725	„
Pozostałe jako czysty zysk	250	książek

Przychód :

Sprzedano książki za	1064 zł. 85 gr.
	Razem 1064 zł. 85 gr.

Rozchód :

Kupiono książki za	926 zł. 95 gr.
Splacono zeszłoroczny dług „Pomocy“	133 „ — „
	Razem 1059 zł. 95 gr.
Pozostaje	4 zł. 90 gr.

Pracowali w antykwarni sodalisi z VIII klasy: St. Bolland, J. Janowski, T. Mazur, K. Sadowski i M. Zięcik.

g) Opieka nad młodzieżą.

Młodzież naszego zakładu, pochodząca przeważnie ze sfer inteligencji, znajdowała bardzo troskliwą opiekę już to w domu rodzicielskim, już to na stancjach. Uczniowie zamiejscowi mieszkali w przeważnej mierze u XX. Zmartwychwstańców, Pijarów, lub na stancjach, poleconych przez Dyрекcję zakładu. Grono nauczycielskie nie miało zatem zbyt wielkiego trudu nad roztaczaniem opieki nad młodzieżą w jej życiu pozaszkolnym.

Na 658 uczniów z początkiem roku szkolnego dojeżdżało za ledwie uczniów 23. Liczba ta pod koniec spadła do 18. W myśl uchwały Koła Dyrektorów Zakład roztaczał nad nimi opiekę w ten sposób, że na każdym odcinku kolejowym czuwa nad młodszymi kolegami uczeń starszy, który obowiązany jest chronić ich przed zgorszeniem i zepsuciem.

Jakkolwiek uczniowie naszego Zakładu nie potrzebują zbyt daleko posuniętej pomocy materialnej, to przeciw młodzieży samowolnie, przy pewnej finansowej pomocy ze strony Komitetu Rodzicielskiego (zł. 317.60) zorganizowała wydanie drugich śniadań dla niezamożnej młodzieży. Z pomocy tej przeciętnie korzystało na miesiąc 30—35 uczniów. Przez cały rok szkolny wydano 4.999 śniadań.

Niezamożną młodzieżą opiekowała się również Bratnia Pomoc, którą kierował ks. Dr Józef Rychlicki, wspomagali Rodzice datkami, a Komitet Rodzicielski poważniejszymi subwencjami. Bratnia Pomoc zakupowała ubrania i obuwie, wydawała

błoczki na bezpłatne obiady, wypożyczała podręczniki szkolne i dawała w rzadkich wypadkach wsparcia pieniężne na opłatę stancji, zakupno lekarstw i t. p. Najlepiej akcję zilustruje zestawienie rachunkowe za rok szk. 1927/28.

Dochód.

1) Saldo z roku 1927/8	550 zł 45 gr
2) Składki zebrane przy wpisach uczniów . . .	1773 „ 30 „
3) Zasiłek otrzymany z Komitetu Rodzicielskiego	930 „ — „
4) Dary złożone przez osoby prywatne w kancelarii gimnazjalnej	100 „ — „
5) Datki złożone przez uczniów przy oddawaniu książek wypożyczanych z biblioteki „Pomocy Koleżańskiej“	404 „ 86 „
	3758 zł 71 gr

Rozchód.

1) Na obiady dla uczniów	865 zł 50 gr
2) Na drugie śniadania dla uczniów	317 „ 60 „
3) Zapomogi dla uczniów	175 „ — „
4) Na odzież i ubuwie dla uczniów	1274 „ 20 „
5) Na zakupienie nowych książek do biblioteki „Pomocy Koleżańskiej“	496 „ 30 „
6) Na oprawę książek	415 „ 50 „
7) Pożyczka udzielona uczniowi na wyjazd do Zakopanego	50 „ — „
8) Drobne wydatki	4 „ 70 „
	3598 zł 80 gr

Saldo: 160 zł 81 gr.

VI. KOMITET RODZIELSKI.

Przystępując do sprawozdania z tegorocznej działalności Komitetu Rodzicielskiego na terenie naszego Zakładu, rozpocząć muszą od trzeciego z rzędu posiedzenia nowego Zarządu, odbytego wspólnie z pełną Radą Pedagogiczną, ponieważ wytyczyło ono program pracy na cały okres bieżącego roku szkolnego.

O ile dotychczasowe wysiłki Rodziców w przeważnej mierze dążyły do usunięcia braków, wpływających z pomieszczenia Zakładu i jego niedostatecznego wyposażenia w nowoczesne sprzęty, o tyle w tym roku Zarząd dokładał wszelkich starań, aby dopomóc i ulżyć młodzieży w pracy nad wykształceniem wszechstronnem nie tylko ducha, ale i ciała. Wszystkie bowiem rozporządzalne fundusze postanowiono obracać na cele wychowawcze młodzieży.

Przedewszystkiem wytyczono kierunek pracy, mający zapewnić wychowankom możność pełnego rozwoju intelektualnego, moralnego i etycznego. Wychodząc jednak z założenia, że młodzież może pracować normalnie tylko wtedy, o ile posiada wszystkie odpowiednie po temu warunki, postanowiono spieszyć jej z pomocą materialną tak indywidualną jakoteż i zbiorową.

Nie wyrzeczono się przytem zabiegów, mających wywalczyć lepsze zewnętrzne warunki pracy dla naszej młodzieży i nie spuszczano z oka zagadnień, związanych z zamierzoną reformą ustroju szkolnego.

Ten punkt widzenia Zarządu poparło Walne Zebranie, odbyte 25. września b. r. szkoln., które podziękowawszy wszystkim dotychczasowym członkom Zarządu za niestrudzoną pracę, a zwłaszcza Panu Prezesowi Zygmuntowi Skąpskiemu i Panu Sekretarzowi Bronisławowi Bochenkowi, pożegnało serdecznie ustępujących członków Pana Pelczarskiego i Skwarczyńskiego. Uczczono też pamięć długoletniego skarbnika Komitetu przez powstanie i wspomnienie pośmiertne. Pod koniec bowiem wakacyj rozstał się z życiem ś. p.

RUDOLF STANOWSKI

Inspektor Dyr. P. K. P. i Kierownik działu kontr. dochodów w Krakowie, członek Zarządu i skarbnik Komitetu Rodzicielskiego.

Nieubłagana śmierć zabrała go dnia 23-go sierpnia 1927 r. w Węgierskiej Górze.

W pogrzebie, który odbył się w Krakowie, dnia 25. sierpnia, wzięli udział członkowie Zarządu z Panem Prezesem Skąpskim na czele, Dyrekcja Zakładu wraz z członkami Grona nauczycielskiego i część młodzieży szkolnej.

Cały Zakład złożył hołd pracy i zasługom Zmarłego w dniu 20. września, biorąc gremjalny udział w żałobnem nabożeństwie, odprawionem przez Ks. Dr. J. Rychlickiego w kościele św. Anny.

Cześć Jego pamięci!

Walne Zgromadzenie postanowiło przystąpić do Zrzeszenia Kół Rodzicielskich w Warszawie, a do wszystkich Rodziców

uczniów tutejszego Zakładu wysłać zaproszenie do zapisywania się w poczet członków Komitetu.

Na bieżący rok szkolny zostali wybrani członkami Zarządu: Pan Zygmunt Skąpski — prezesem, Pan Konieczny — zastępcą przewodniczącego, Pan Bochenek — sekretarzem, Pan Wilga — skarbnikiem. Funkcje delegatów klasowych sprawowali Pp: Święciecki (I a), Filek (I b), Dr. Wróblewski (II a), Panek (II b), Mroczkowski (III a), Sokulski (III b), Kirchmayerowa (IV a), Wilga (IV b), Bochenek (V), Marchwicki (VI), Petecki (VII a), Walenta (VII b), Konieczny (VIII a), Litawski (VIII b).

Z ramienia Zakładu wchodzili do Zarządu Dyrektor Dr. Kukliński, Ks. Dr. J. Rychlicki, prefekt i Dr. Jan Momot, delegat Rady Pedagogicznej.

Nowy Zarząd przystąpił z zapałem do pracy i rozpoczął realizować zakreślony program.

Otoczył przedewszystkiem opieką Czytelnię uczniowską, prenumerując dla niej cały szereg czasopism literackich i naukowych, tak polskich jakoteż i zagranicznych.

Popierał wszystkie organizacje uczniowskie, mające na celu estetyczne kształcenie młodzieży. Opłacał bowiem nauczyciela orkiestry dętej, sprawiał dla niej potrzebne instrumenty, opiekował się gorliwie zespołem orkiestry symfonicznej, złożonej z uczniów naszego Zakładu.

Kółko dramatyczne cieszyło się szczególnymi względami Zarządu. Przy jego pomocy mogło dać przedstawienie Pana Goldhaba w miejskim teatrze Juliusza Słowackiego.

Wiele do zawdzięczenia ma Zakład całemu Zarządowi, a zwłaszcza Panu Prezesowi Skąpskiemu i Panu Sekretarzowi Bochenkowi przy urządzaniu wieczorku Sienkiewiczowskiego. Jeżeli bowiem Grono i młodzież starała się o jak najlepsze wykonanie punktów programu, o tyle Zarząd wziął na swoje barki całą stronę techniczną urządzenia wieczorku. Zarząd in corpore brał udział we wszystkich uroczystościach szkolnych. Jego też jest zasługą wyjednanie sali na uroczyste zakończenie roku szkolnego.

W dbałości o estetyczny wygląd budynku Komitet przyozdobił całą klatkę schodową kwiatami.

Duże zasługi położył Zarząd około zdrowia fizycznego młodzieży. Ponieważ statystyka przeprowadzona przez Dyрекcję wykazała, że przeszło 120 uczniów nie może korzystać z urządzeń kąpielowych w domu, przeto Komitet wystarał się o ulgowe bilety w łaźni krakowskiej i odstępował je młodzieży po cenie własnych kosztów, a ubogiej zupełnie bezpłatnie. Łącznie wydano 100 biletów.

Ruch wycieczkowy znalazł pełne zrozumienie w sferach rodzicielskich. Subsydjowano przeto wycieczkę narciarską do Zakopanego kwotą 200 złotych i zapewniono uczestnikom mie-

Sprawozdanie kasowe Komitetu Rodzicielskiego

Przychód.

za czas od 1. września

	Zł.	gr.
1. Saldo z poprzedniego okresu rachunkowego . . .	2,461	34
2. Składki na cele Komitetu:		
z klasy I A Zł. 787:50		
" I B " 1,117:50		
" II A " 1,057:—		
" II B " 761:—		
" III A " 910:—		
" III B " 1,458:50		
" IV " 1,633:50		
" V " 976:50		
" VI A " 991:50		
" VI B " 676:—		
" VII A " 843:—		
" VII B " 609:—		
" VIII A " 454:50		
" VIII B " 466:—	12,741	50
3. Dochód z wieczorku „Trzech Wieszców“		
poz. rozch. 3)	937	06
4. „ z przedstawienia Kółka dramatycznego		
poz. rozch. 3)	100	—
5. „ ze sprzedaży Sprawozdań szkolnych		
poz. rozch. 5)	814	—
6. Dar p. Bylickiego w materiale na ławki szkolne		
wartość	1.665	—
	18.718	90

Komisja rewizyjna:

Dr Bronisław Kuśnierz m. p.

Florjan Mikulski m. p.

Państw. Gimnazjum IV. im. H. Sienkiewicza w Krakowie

1926 do 31. sierpnia 1927 r.

Rozchód.

	Zł.	gr.
1. Za naukę muzyki Zł. 1,440.—		
b) za kupno i naprawę instrum. oraz nuty	675:03	
c) za naukę śpiewu chóralnego	570:—	2,665 03
2. Za czasopisma dla czytelników uczniowskich	379	90
3. Za dotację dla Koła sportowego	20:—	
b) za dotację dla drużyny strzeleckiej	10:20	
c) za dotację dla Koła L. O. P. P.	100:—	
d) za dotację dla Kółka dramat. poz. 4)	133:—	
e) za dotację dla Drużyny harc. IV i V	150:—	
f) za dotację i pto dla Kol. wakacyjnej w Porębie Wielkiej	150:80	
g) za koszty Wieczoru Trzech Wieszców, poz. 3)	740:25	
h) za koszty uroczyst. św. Stan. Kostki	212:—	
i) za koszty wysyłki 2 uczniów z pielgrzymką do Rzymu	144:—	
j) Mgt. za koszty podania o antenę	3:30	
k) za koszty wycieczki sankami uczn.	18:—	
l) za koszty utrzymania jednego ucznia w Bursie	245:—	
l) za lekarstwa dla jednego ucznia	5:59	1,932 19
m) za wydatki na obchód 3-go Maja	47	52
4. Za koszty utrzymania prac. biologicz.	573:—	
b) za szafkę na epidiaskop	46:—	
c) za sprząatanie sali gimnastycznej	127:50	
d) za 56 ławek 2-osob. materiał Zł. 1,665 robociz. „ 2,688	4,353:—	
e) za 16 foteli	400:—	
f) za portjery i karnisze	139:20	
g) za zastłaniacze do okien	68:—	
h) za sukno na mundurki dla niezam. uczni	250:—	
i) za obrazy religijne i napisy	170:—	
j) za roboty kaflarskie	50:—	
k) Elektr. za instalację elektr.	1,441:87	
l) za ramy do ekranu	98:—	
l) za roboty stolarskie	593:—	8,309 77
5. Za 937 kg. cukru	1,296:50	
b) za herbatę	310:29	
c) za mleko, ser, masło	115:50	
d) za 30 garnuszków i 3 saganki	84:70	
e) za mycie garnuszków i pomoc przy wyd. herbaty	405:20	
f) za mycie sal, szczotki, mydło, ściierki	238:99	
g) Gazowni na poczet instalacji	839:10	3,290 28
6. Za kwitariusze kasowe, druki etc.	497:60	
b) za koszty na Zjazd Deleg. Kom. Rodz.	160:—	
c) za druk sprawozdań szkoln. poz. 5)	965:68	
d) za napisanie dyplomów	52:80	1,676 08
7) Saldo na rok następny i w gotówce	266:80	
w 4% pożyczce dolarowej	131:33	398 13
	18,718	90

Kraków, dnia 20 września 1927 r.

Przewodniczący:

Inż. Skąpski m. p.

Za Skarbnik:

Józef Wilga m. p.

szkanie i wikt w Zakładzie św. Zyty. Również wycieczki wiosenne klas znachodziły poparcie w Zarządzie Komitetu. Dla ułatwienia gier na wolnem powietrzu Komitet wynajął kort w Parku Dr Jordana, a na wynajem sali Sokoła przeznaczył kwotę 611 złotych.

Akcja dożywiania rozwinęła się przy poparciu Komitetu bardzo wydatnie. Obok herbaty, którą wydawano w miesiącach zimowych wszystkim bez wyjątku uczniom Zakładu, najubożsi otrzymywali przez cały rok szkolny drugie śniadania, a kilku korzystowało z obiadów, zakupionych przez Komitet.

Komitet nie szczędził również wydatków na sprawienie kilku uczniom ubrań i obuwia.

W związku z rozporządzeniem Ministerstwa W. R. i O. P., wprowadzającym w przyszłym roku szkolnym przymusowy strój do ćwiczeń cielesnych, Komitet już obecnie poczynił starania u firm krakowskich, aby z początkiem roku szkolnego zaopatrzyć młodzież w strój jednolity, porządny, a tańszy niż w sklepach. Zabiega również o zapewnienie młodzieży możności korzystania z natrysków w przyszłym roku szkolnym.

Bardzo gorąco zabiegał Komitet u Władz szkolnych i autonomicznych o budowę gmachu pod gimnazjum. W sprawie tej udała się delegacja Rodziców w osobach Panów Skąpskiego, Dr Wróblewskiego i vice-prezydenta miasta Krakowa Ostrowskiego wraz z Panem Wizytatorem Dr Gądzikiewiczem, dyrektorem Kuklińskim i X. Prof. Dr Rychlickim do JWPanów Kuratora i Naczelnika Wydziału II. i uzyskała zapewnienie, że Kuratorjum sprawę tę poprze, o ile gmina Miasta Krakowa podejmie się budowy. Wobec tego delegacja udała się do Prezydjum miasta, gdzie JWPan vice-prezydent Ostrowski poprowadził delegację do JW Pana Prezydenta Rollego. Prezydjum odniosło się do sprawy bardzo przychylnie, zastrzegając jednak ostateczną decyzję pełnej Radzie. Obecnie prowadzi się akcję o wyznaczenie parceli pod budowę gmachu.

Akcję budowy Bursy gimnazjalnej poparł Komitet, uchwalając wpłacić na ten cel 1000 zł, a temsamem stać się członkiem założycielem Towarzystwa budowy bursy.

Aby temu wszystkiemu podołać, Zarząd odbywał co miesiąc posiedzenie i odbył ich 10.

Do niniejszego sprawozdania dołącza się zestawienie kasowe za rok 1926/27. Sprawozdanie finansowe za rok bieżący ukaże się w sprawozdaniu szkolnem za rok 1928/29.

VII. STATYSTYKA UCZNIÓW W ROKU SZKOLNYM: 1927/28.

KLASA	Ia	Ib	IIa	IIb	IIIa	IIIb	IVa	IVb	Va	Vb	VIa	VIb	VIIa	VIIb	VIIIa	VIIIb	Razem
1. Z końcem r. 1926/7 istniały oddziały:	1	1	1	1	1	1	1	—	1	—	1	1	1	1	1	1	14
2. Przy promowaniu kl. liczyły uczniowie:	39	41	48	47	47	54	50	—	49	—	44	54	37	46	37	41	634
3. Z tego promowano:	35	39	39	40	45	50	43	—	43	—	40	35	33	36	34	38	550
4. Z tego pozostało na II rok:	4	2	9	7	2	4	7	—	6	—	4	19	4	10	3	3	84
W r. 1927/8 klasy liczą oddziałów:	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1	—	1	1	1	1	14
Klasy liczą uczniów:	45	46	41	51	47	52	53	55	52	—	50	—	37	53	33	43	658
W tem promowanych:	—	—	32	42	39	39	44	48	38	—	43	—	37	33	33	35	463
W tem drugorocznych:	—	4	4	7	3	4	4	2	6	—	4	—	—	13	—	7	58
Ze szkół powszechnych:	34	40	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	76
" " średnich:	1	1	4	1	5	9	5	3	7	—	3	—	—	7	—	1	47
Z przygotowania domowego:	10	1	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	14
Klasy liczą rzymsko-katol.:	45	40	39	47	45	47	53	48	52	—	47	—	33	46	33	35	610
" " grecko-katol.:	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2
" " ewang. augsb.:	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2
" " prawost.:	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
" " wyzn. mojżesz.:	—	6	1	4	2	5	—	5	—	—	3	—	4	7	—	6	43
Razem	45	46	41	51	47	52	53	55	52	—	50	—	37	53	33	43	658

KLASA	Ia	Ib	IIa	IIb	IIIa	IIIb	IVa	IVb	Va	Vb	VIa	VIb	VIIa	VIIb	VIIIa	VIIIb	Razem
Urodzonych w r. 1918 kl. liczyły																	
" w r. 1917 "	31	22	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
" w r. 1916 "	13	15	26	20	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	57
" w r. 1915 "	1	6	9	19	29	16	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	76
" w r. 1914 "	—	1	3	10	14	25	33	26	—	—	—	—	—	—	—	—	81
" w r. 1913 "	—	—	—	—	1	7	12	21	28	—	1	—	—	—	—	—	112
" w r. 1912 "	—	—	—	1	1	3	5	7	14	—	26	—	1	—	—	—	70
" w r. 1911 "	—	—	—	—	—	1	1	1	8	—	13	—	29	13	—	—	53
" w r. 1910 "	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	8	—	6	19	23	—	65
" w r. 1909 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	10	8	11	75
" w r. 1908 "	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	9	2	7	31
" w r. 1907 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	6	20
" w r. 1906 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	9
Razem	45	46	41	51	47	52	53	55	52	—	50	—	37	53	33	43	658
Klasy liczą miejscowych.	33	40	33	48	44	41	45	43	38	—	40	—	31	45	27	37	550
" z powiatu . . .	2	3	—	1	2	4	1	—	—	—	1	—	1	—	1	1	16
" z dalszych okolic . . .	5	3	8	2	1	7	7	12	14	—	9	—	5	8	6	5	92
Razem . . .	45	46	41	51	47	52	53	55	52	—	50	—	37	53	33	43	658
Dojeżdżają koleją . . .	2	3	—	1	2	1	1	4	3	—	1	—	1	2	—	2	23
Dzieci: obywateli ziemskich . .	1	—	2	—	3	2	4	3	6	—	8	—	4	2	5	1	41
Włościan i rolników drobnych .	—	1	—	2	—	3	1	1	2	—	—	—	—	1	—	3	14
Urzędników i officialistów rolnych	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	5
Do przeniesienia . . .	1	1	4	2	4	5	5	4	8	—	8	—	5	3	5	5	60

KLASA	Ia	Ib	Ila	IIa	IIb	IIla	IIIb	IVa	IVb	Va	Vb	VIa	VIb	VIIa	VIIb	VIIIa	VIIIb	Razem
Z przeniesienia . . .	1	1	4	2	4	4	5	5	4	8	—	8	—	5	3	5	5	60
Robotników rolnych . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Przemysłowców . . .	2	3	7	2	—	2	1	2	5	4	—	1	—	2	2	2	4	42
Rzemieślników . . .	—	2	1	2	—	—	4	—	5	2	—	—	—	1	1	—	1	20
Urzędników fabrycz. i przemysł.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Robotników fabrycz. i przemysł.	4	1	—	3	—	—	2	2	2	—	—	3	—	—	7	3	1	31
Kupców i przedsiębiorców handl.	1	1	1	—	1	6	—	—	1	—	—	1	—	1	3	1	1	12
Urzędników handl. i bankowych	9	6	1	5	—	—	6	1	8	3	—	1	—	2	2	2	3	53
„kolei poczt. i telegr.	1	8	—	8	—	—	3	1	3	3	—	1	—	2	2	1	3	32
Służby i rob. kolei poczt. i telegr.	1	2	4	3	—	2	4	2	1	2	—	1	—	—	5	1	2	30
Wojskowych stopni oficerskich .	—	1	1	—	—	1	1	—	1	—	—	1	—	—	2	—	1	9
„ „ niższych . . .	7	4	5	3	—	10	1	—	6	5	—	6	—	—	6	3	—	73
Zawody wolne . . .	5	3	8	2	—	5	4	6	—	7	—	10	—	—	3	6	1	64
Profesorów i nauczycieli . . .	8	2	6	10	—	9	3	19	8	7	—	8	—	6	6	5	9	106
Urzędników państwowych . . .	2	—	2	3	—	3	—	4	2	1	—	1	—	1	3	2	1	25
„ „ komunalnych . . .	1	2	—	3	—	—	3	1	2	—	—	2	—	—	1	—	—	15
Służby z urzędów państw. . .	1	2	—	1	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	7
„ „ komunalnych . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Właścicieli nieruchomości i kap.	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Wyrobników . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	5
Dzierżawców . . .	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	63
Innych zawodów . . .	2	—	—	4	—	3	13	6	6	9	—	6	—	3	5	1	—	3
Zupełne sieroty . . .	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Razem . . .	45	46	41	51	47	52	53	55	52	52	—	50	—	37	53	33	43	658

VIII. STATYSTYKA EGZAMINOW DOJRZAŁOŚCI, odbytych w roku sprawozdawczym.

A) W myśl rozporządzenia Kuratorjum Okr. szkol. krak. z 18. kwietnia b. r. L. II.—4111/28. odbył się egzamin dojrzałości w tutejszym Zakładzie przed Komisją, w której skład wchodził następujący członkowie Główna nauczycielskiego: Dr A. Kukliński, dyrektor, jako przewodniczący; Ks. Dr Józef Rychlicki (egz. z rel. kat.); egzaminatorami z języka polskiego byli Ks. Prof. Władysław Macheta dla oddziału A, i Prof. Władysław Koch dla oddziału B; z języka łacińskiego egzaminował w oddziale pierwszym Prof. Rudolf Niemiec, w oddziale drugim Prof. Jakób Plezia; egzaminatorem z języka francuskiego był Dr Stanisław Łukasik, a języka niemieckiego Prof. Stefan Michoński; z historii egzaminował Prof. Dr Adam Matuszek, z matematyki P. Jan Leśniak, z fizyki Prof. Kazimierz Fijoł.

Do egzaminu dojrzałości dopuszczono ogółem 80-ciu abiturjentów.

Egzamin piśmienny odbywał się w dniach 9, 10, 11, 14, 15 i 16 maja.

Egzamin piśmienny z języka polskiego składało uczniów czterech.

Z podyktowanych tematów:

a) Jakie ideały powinna sobie postawić młodzież dzisiejsza w związku z wskrzeszeniem państwa polskiego?

b) Które przestrogi i myśli polityczne XVI i XVIII wieku możnaby zastosować w życiu odrodzonego narodu?

c) Czemu zasłużył sobie Słowacki na hołd całej Polski, złożony w czasie sprowadzenia prochów na Wawel?

Trzech uczniów wybrało temat pierwszy, jeden—temat trzeci.

Wypracowanie z historii pisało 76 abiturjentów. Podyktowano im do wyboru następujące tematy:

a) O jakich doświadczeniach dziejów przedrozbiorowych powinniśmy pamiętać w odrodzonej Polsce.

b) Źródła siły i słabości Polski w faktach historycznych.

c) Przeobrażenia gospodarcze, społeczne i polityczne w XIX wieku.

Temat pierwszy wybrało 35 abiturjentów, temat drugi 24, temat trzeci 17.

Do piśmiennego egzaminu z języka łacińskiego zgłosiło się 63 abiturjentów. Na wypracowanie otrzymali do przetłumaczenia na język polski wyjątek z dzieła Cicerona „De natura deorum” Lib. II. § 98—101 a zatytułowany „Piękność świata”.

Wypracowanie z języka francuskiego pisało dwóch abiturjentów.

Z tematów:

a) Le moyen - âge et la Renaissance. (Comparaison)

b) Les traits caractéristiques du romantisme français.

c) La vie du paysan - polonais au cours de l'année.

Wybrali uczniowie temat drugi i trzeci.

15 abiturjentów zgłosiło się do piśmiennego egzaminu dojrzałości z języka niemieckiego. Z podyktowanych trzech tematów:

a) Charakteristische Merkmale der mittelalterlichen Kultur.

b) Welches Werk der deutschen Literatur gefällt dir am besten und warum?

c) Die Beschäftigung des polnischen Landmanns im Laufe des Jahres.

Temat pierwszy wybrał jeden uczeń, temat drugi wybrało uczniów 12, temat trzeci 2.

Wypracowanie z matematyki pisało 77 abiturjentów. Mieli oni rozwiązać następujące zadania:

a) Dane jest równanie $(m - 2) x^2 - (m - 4) x + m - 3 = 0$. Określić „m“ tak, aby połowa jednego pierwiastka równała się odwrotności drugiego. Rozwiązać równanie w tym szczegółowym wypadku i sprowadzić otrzymany wynik.

b) Z okrętu, płynącego w kierunku południowo-wschodnim, tworzącym kąt 25° z południkiem, spostrzegamy latarnię morską w kierunku północno-wschodnim pod kątem 20° względem południka. Po przepłynięciu 2 km spostrzegamy latarnię wprost na północ. Ile wynosi odległość okrętu od latarni w końcowym punkcie drogi?

Do egzaminu piśmiennego z fizyki zgłosiło się trzech kandydatów. Podyktowano im następujące tematy:

a) Kula wydrążona z aluminium ($s = 2.57$) zanurza się w wodzie do połowy. Jak gruba jest ściana tej kuli, jeżeli promień zewnętrzny wynosi 16 cm?

b) Elektroliza i jej zastosowanie.

Na podstawie wyniku wypracowań piśmiennych wszystkich abiturjentów dopuszczono do egzaminu ustnego, który odbył się w dniach od 22 maja do 1 czerwca włącznie.

Następujący abiturjenci otrzymali świadectwa dojrzałości:

Klasa VIII A.

1. Bojarski Tadeusz Jan	13. Jankowski Jan
2. Bolland Stefan	14. Jarosz Władysław
3. Borowski Adam	15. Kiersztyn Edmund
4. Bzowski Franciszek	16. Konieczny Tadeusz
5. Dyakowski Stanisław	17. Malinowski Władysław
6. Filipkiewicz Roman	18. Mięśowicz Zygmunt
7. Gall Wilhelm	19. Piątkowski Janusz
8. Gdowski Jan	20. Pszon Adam
9. Głodkiewicz Mięczysław	21. Rajtar Jan Kanty
10. Gundelach Włodzimierz	22. Rudkowski Tadeusz
11. Herski Otto	23. Sadowski Kazimierz
12. Horain Witold	24. Siedlecki Andrzej
	25. Skąpski Zygmunt

26. Stasiniewicz Aleksander
 27. Stojowski Henryk
 28. Woźniakiewicz Adam
 29. Wysocki Stanisław
 30. Zięcik Marjan
 31. Ostrowski Jan (pryw.)
- Reprobowano 3 abiturjentów.

Klasa VIII B.

1. Bohdanowicz Jan Kanty
2. Cuber Zygmunt
3. Czyż Paweł
4. Glazer Antoni
5. Golonka Leszek
6. Gottlieb Włodzimierz
7. Górski Adam
8. Heitner Leopold
9. Jarosz Franciszek
10. Kirschner Edgard
11. Kisielewski Kazimierz
12. Konarski Marjan
13. Kopera Jerzy
14. Kowalewski Borys
15. Krzyżanowski Józef
16. Kwiatkowski Rafał
17. Lewin Ludwik

18. Litawski Odo Józef
 19. Majewicz Roman
 20. Mazur Tadeusz
 21. Michalski Marjan
 22. Mroczkowski Kazimierz
 23. Mroczkowski Piotr
 24. Niżyński Marjan
 25. Porzeczkowski Bogusław
 26. Pretzel Oskar
 27. Rozwadowski Jan
 28. Silberbach Roman
 29. Skocz Zbigniew
 30. Sobieraj Kazimierz
 31. Śliwa Kazimierz
 32. Tobiasz Mieczysław
 33. Wajdowicz Zbigniew
 34. Wałęga Franciszek
 35. Warczewski Zdzisław
 36. Wątozek Mieczysław
 37. Wielgus Wojciech
 38. Witaliński Włodzimierz
 39. Wolf Józef
 40. Zagórski Kazimierz
 41. Brochocki Leonard (pryw.)
 42. Dyka Michał (pryw.)
 43. Reczyński Józef (pryw.)
- Reprobowano 3 abiturjentów.

B) W terminie lutowym odbył się uzupełniający egzamin dojrzałości na podstawie zezwoleń Min. W. R. i O. P. i Kuratorium Okr. szk. krak. Egzamin piśmienny odbył się 6. lutego, a ustny pod przewodnictwem Dyrektora Zakładu, a przed Komisją, ustanowioną rozp. Kurator. Okr. szk. krak. z 22. lutego 1926 r. L. II. — 1074/26 w dniach 7, 8, 9, 10, 11 tego miesiąca.

Świadectwo uzupełniającego egzaminu dojrzałości otrzymali:

Dankowicz Mieczysław
 Drucker Arnold
 Dyk Artur
 Hayder Mieczysław
 Janikowski Stanisław
 Jaworski Tadeusz
 Joffe Luba
 Jurczyński Wacław
 Kant Nuchem
 Kögel Emil
 Komitau Alfred
 Konarski Michał

Paszkowski Jerzy
 Pechnik Zdzisław
 Porusiewicz Jan
 Riegelhaupt Mendel
 Rinde Adolf
 Sadowski Władysław
 Silberpfennig Zacharjasz
 Steigbügel Maks
 Śmiałowski Aleksander
 Waksmundzki Stanisław
 Wol Leon

Reprobowano 5 kandydatów.

IX. A. STATYSTYCZNE ZESTAWIENIE WYNIKU KLASYFIKACJI
z końcem roku szkolnego 1927/28.

KLASA	a I	b I	a II	b II	a III	b III	a IV	b IV	A	IA	a IIA	b IIA	a IIIA	b IIIA	Razem
Na początku r. 1927/8 przyjęto . . .	44	45	41	50	47	52	53	55	51	49	37	52	33	43	652
W ciągu roku przybyło . . .	1	1	—	1	—	—	1	—	1	2	—	—	—	—	7
„ „ „ ubyło . . .	4	3	1	4	3	2	3	4	5	3	—	2	—	—	34
Z końcem roku klasy liczyły . . .	41	43	40	47	44	50	51	51	47	48	37	50	33	43	625
Z tego otrzymało:															
Wynik ogólny bardzo dobry . . .	4	4	5	5	7	—	6	4	6	7	7	1	7	4	67
„ „ „ dobry . . .	21	25	20	17	21	21	9	11	13	11	19	16	16	16	236
„ „ „ dostateczny . . .	15	10	14	17	12	16	19	18	18	24	9	22	10	23	227
„ „ „ niedostateczny . . .	—	2	0	6	1	6	9	8	4	2	1	3	—	—	42
do egzaminu popraw. przeznaczono	1	2	1	2	2	5	8	10	5	3	1	7	—	—	47
do egzaminu uzupeł. przeznaczono	—	—	—	—	1	2	—	—	1	1	—	1	—	—	6
Ogółem . . .	41	43	40	57	44	50	51	51	47	48	37	50	33	43	625

IXB. WYKAZ IMIENNY UCZNIÓW zapisanych w r. szk. 1927/8.

KLASA I a.

Uzdolnieni:

Białek Zygmunt	Porebski Jan
Bieżeński Wiktor	Romański Stefan (dyplom.)
Bogatyński Adam	Romiszewski Stanisław
Cyrankiewicz Jerzy	Rzegociński Bolesław
Cmikiwicz Jan (dyplom.)	Sadowski Józef (dyplom.)
Fischer Tadeusz	Sarna Edward
Furówicz Kazimierz	Skórczewski Stanisław
Głębocki Tadeusz	Słowakiewicz Tadeusz
Grabowski Jerzy	Stroka Zdzisław
Halski Zbigniew	Szlank Adam
Kłosiński Bronisław	Święcicki Stanisław
Korta Adam	Toczyński Zygmunt
Kostołowski Antoni	Truszkowski Stanisław (dypl.)
Krzeczowski Adam	Warczewski Witold
Łagowski Bogusław	Warzeszkiewicz Jan
Niziński Stanisław	Waszkiewicz Józef
Niżański Jerzy	Węgrzyn Tadeusz
Olinkiewicz Roman	Wittek Zdzisław
Orliński Jerzy	Zaus Tadeusz
Porebski Jerzy	Zinnal Kazimierz

Wystąpili:

Jaśkiewicz Fryderyk 31. I.	Lewicki Aleksander 2. XII.
Jurczyński Kazimierz 10. V.	Myslakowski Andrzej 31. I.

Do egzaminu poprawczego przeznaczeni:

Stanoch Jan (z przyrody).

KLASA I b.

Uzdolnieni:

Beigert Stanisław	Hojtaś Marcelli
Chmurski Adam	Janas Kazimierz
Cholewicz Zdzisław	Jasiński Mieczysław
Czopek Marjan (dyplom)	Kałamarz Mieczysław
Dutka Zygmunt	Kłapa Mieczysław
Fajto Stanisław	Kłosiński Tadeusz
Filek Andrzej	Kobiałka Tadeusz
Firlit Emil	Kowalówka Mieczysław
Frischer Jan	Lempart Alojzy
Górski Tadeusz	Michalik Andrzej
Haber Teodor	Moor Leon

Oziębło Wojciech
 Pańszczyk Mieczysław
 Pagowski Zbigniew
 Pondel Tadeusz
 Pustelnik Kazimierz
 Rokitka Tadeusz
Rzebik Tadeusz (dyplom)
 Silberbach Wilhelm

Sołtan Stanisław
Steinberg Jerzy (dyplom)
 Ster Włodzimierz
 Strnad Stanisław
 Sydor Eugenjusz
 Twardy Stanisław
Weber Wilhelm (dyplom)
 Żymuła Tadeusz

Wystąpili:

Faber Zygmunt 15. V.
 Procewiat Kazimierz 30. I.

Rogalski Juljusz 31. I.

Do egzaminu poprawczego przeznaczeni:

Machlowski Tadeusz (język pol.) Romowicz Józef (przyroda)

Nieuzdolnieni:

Bąbka Józef

Kalita Mieczysław.

KLASA II a.

Uzdolnieni:

Adamski Eugenjusz
 Chmiel Sławosz
 Chmura Stanisław
 Fedorowicz Karol
 Gawrzyński Mieczysław
 Gołębiowski Stanisław
 Hein Witold
 Heinrich Tadeusz
 Jankowski Jan
 Jarosiński Paweł
 Jarosz Jan
 Juras Jerzy
Kiersztyn Antoni (dyplom)
 Kłosiński Jerzy
 Koczur Rudolf
 Korzeniowski Zygmunt
 Kostecki Zdzisław
 Kowalówka Tadeusz
 Kurkiewicz Jan
 Machnicki Stanisław

Marczewski Jan
Michałowski Zbigniew (dyplom)
 Michoński Stefan
 Modelski Stanisław
 Nowicki Jerzy
 Ożga Roman
 Pagaczewski Stanisław
 Pawlik Bolesław
 Petecki Lesław
 Pliszewski Adam
 Siess Fryderyk
 Sikorski Kazimierz
Silberzweig Karol (dyplom)
 Starachowicz Zygmunt
Strzetelski Zygmunt (dyplom)
 Targowski Andrzej
Wiśniowski Jerzy (dyplom)
 Wróblewski Wincenty
 Zelechowski Jerzy

Wystąpił:

Figiel Jerzy 30. I.

Do egzaminu poprawczego przeznaczeni:

Hryezko Władysław (historja)

KLASA II b.**Uzdolnieni:**

Albiński Tadeusz
Allerhand Jan (dyplom)
Babulski Bogusław (dyplom)
 Bartel Romuald
 Benko Marjan
 Bernal Zbigniew
 Bielczyk Jerzy
 Broder Artur
 Brzeziński Czesław
 Czaplinski Alojzy
 Feix Kurt
 Gierczyński Zbigniew
 Gnojek Adam
 Goczał Marjan
 Gonderek Kazimierz
Goldblatt Karol (dyplom)
 Grabowski Roman
 Jordan Zygmunt
 Kostecki Krzysztof

Krawczyk Adolf
 Nowak Adam
 Ochalski Stanisław
 Panek Juliusz
 Papiński Władysław
 Pietrzyk Adam
 Rachwał Zygmunt
Rothild Jerzy Ryszard (dyplom)
 Rybarski Kazimierz
 Skoczowski Stanisław
 Socha Mieczysław
 Ster Eugenjusz
 Streng Tadeusz
 Stuhr Tadeusz
 Toron Franciszek
 Tor Zygmunt
Wagner Juliusz (dyplom)
 Walenta Zygmunt
 Wróblewski Stefan

Wystąpili:

Brzeziński Tadeusz 4. II.
 Burka Tadeusz 15. II.

Roszkowski Kazimierz 4. II.
 Rudol Marjan 4. II.

Do egzaminu poprawczego przeznaczeni:

Strączek Edward (matem.)

Rusek Tadeusz (matem.)

Nieuzdolnieni:

Dydaś Adam
 Kielman Józef
 Kubicki Paweł

Nanowski Władysław
 Skowron Henryk
 Skrzyński Adam.

KLASA III a.**Uzdolnieni:**

Altendorf Tadeusz
 Babulski Roman
Beres Krzysztof (dyplom)
 Brózda Bronisław
 Czyżewicz Zbigniew
 Dura Karol
Gibiński Kornel (dyplom)
 Gofron Eugenjusz
 Grabowski Zygmunt

Haydukiewicz Leszek (dyplom)
 Hyla Jerzy
Jassem Henryk (dyplom)
 Jaworski Marjan
 Konopka Jan
 Kowalski Władysław Feliks
 Lipczyński Józef
 Litawski Józef Marja
 Łukowicz Jerzy

Malinowski Stanisław	Schwelling Lesław
Malibo Jan	Skopowski Hugo
Mazurkiewicz Lucjan	Skrochowski Jan Kanty
Moeser Bogusław	Smoleński Stanisław (dyplom)
Mroczkowski Przemysław (dyplom)	Sularz Marjan
Ordynski Ryszard	Syrzistie Zbigniew
Oszacki Jan	Śliwiński Kazimierz
Passakas Lesław	Święcicki Antoni (dyplom)
Porebski Kazimierz	Wilczek Andrzej
Pytel Marjan	Wittek Jerzy
Schweiger Stefan	Ziemba Jan

Wystąpili:

Hirschberg Wiktor 17. XII. 1927. Stahl Jan 10. V. 1928.
Schwarz Roman 8. V. 1928.

Do egzaminu poprawczego i uzupełniającego przeznaczeni:

Ahrends Czesław (egz. uzup.) Kramarski Alfred (matem.)
Güntner Tadeusz (geogr.)

Nieuzdolnieni:

Bryliński Jarosław.

KLASA III b.

Uzdolnieni:

Barzycki Konstanty	Rybka Edward
Berger Stanisław	Rydel Kazimierz
Bielczyk Zdzisław	Schudmak Stefan
Biernacki Kwiryn	Słowik Henryk
Daniek Jan	Seffer Jerzy
Dyński Zbigniew	Sokulski Roman
Gruszka Władysław	Stachurski Tadeusz
Holzer Józef	Syska Zbigniew
Kłapa Kazimierz	Szetela Kazimierz
Klimeczak Aleksander	Szpor Zygmunt
Kopta Jan	Świerzyński Adam
Kroka Walery	Torba Marjan
Krzywdziak Stanisław	Tropp Artur
Magiera Franciszek	Uznański Mieczysław
Matyasik Zdzisław	Wander Edward
Merklinger Bolesław	Werndl Zbigniew
Nodzeński Zdzisław	Wilamowski Zbigniew
Nyczek Mieczysław	Ziemba Adam

Wystąpili:

Machinko Eugenjusz 31. I. 1928. Najbor Stanisław 24. IV. 1928.

Do egzaminu poprawczego przeznaczeni:

Barański Zygmunt (j. polski)	Krakowski Adam (egz. uzup.)
Długopolski Władysław (j. niem.)	Krupa Tadeusz (j. niem.)
Gaszczyk Władysław (fizyka)	Piotrowski Andrzej (egz. uzup.)
Hojło Karol (fizyka)	Romański Tadeusz (fizyka)

Nieuzdolnieni:

Babka Jan	Madaj Józef
Dziurkowski Eugenjusz	Osika Józef
Kucharski Stanisław	Stefanko Tadeusz.

Klasa IV a.**Uzdolnieni:**

Bednarczyk Antoni	Krzyworzeka Jan
Bednarczyk Wacław (dyp.)	Krzyżanowski Antoni
Bniński Roman	Łażniński Aleksander
Borkowski Jerzy	Matecki Andrzej
Chmiel Miłosz Czesław	Menschik Zygmunt (dyp.)
Czajka Bronisław	Pachoński Zbigniew
Ekier Jan	Radwański Andrzej
Galas Marjan	Rejman Stefan
Gina Jerzy (dyp.)	Rudolf Zdzisław
Głębowicz Władysław	Schütz Przemysław Feliks
Jaworski Tadeusz (dyp.)	Sikorski Tadeusz
Just Jerzy	Szczepański Wiesław
Kellner Benon Antoni (dypl.)	Śliwiński Adam
Kirchmayer Stanisław	Targowski Włodzimierz
Kisielewski Wilhelm	Uruski Aleksander
Klimała Jerzy	Wierzbicki Wiesław Marjan
Koczur Julian	Zachorowski Stefan

Wystąpili:

Gancarczyk Roman (1. III. 1928)	Malski Wiesław (15. V. 1928)
Łuczko Andrzej (15. IV. 1928)	

Do egzaminu poprawczego przeznaczeni:

Babula Feliks (język łaciński)	Sołtykiewicz Tadeusz (jęz. łaciński)
Głogoczowski Jacek (jęz. łaciński)	Swolkień Jerzy (matematyka)
Miarczyński Tadeusz (historja)	Zgorzelski Józef (jęz. łaciński)
Remiszowski Adam (jęz. łaciński)	Żaba Stanisław Jerzy (matemat.)

Nieuzdolnieni:

Bogatyński Antoni	Sikorski Władysław
Klohes Kazimierz	Starnowski Adam
Malik Zdzisław	Szarek Tadeusz
Nędza Władysław	Winzer Józef.
Pachel Ludwik	

Klasa IV b.

Beckmann Jerzy	Kotsch Kazimierz
Bielański Gustaw	Lempart Czesław
Bielański Jan	Madej Leon
Bloch Adam	Ochalski Jan
Chudzikiewicz Mieczysław	Oświecimski Kazimierz
Dydyński Antoni	Porębski Janusz
Dym Józef	Pretzel Wilhelm (dypl.)
Frankiewicz Antoni	Romański Zbigniew
Frischer Edward	Ruszkiewicz Jerzy
Grubenthal Roman	Schneid Władysław (dyp.)
Hartman Wilibald (dyp.)	Skowron Zygmunt
Hein Eugenjusz	Skrzyński Ludwik
Hubicki Włodzimierz	Wilga Witold (dyp.)
Karbowski Władysław	Wolny Jerzy
Klimek Ryszard	Wróblewski Zbigniew
Klug Zbigniew	Wyżga Jerzy
Kopera Zygmunt	

Wystąpili:

Bieliński Zygmunt (30. I.)	Tomaszewski Tad. (15. XII. 1927)
Lewicki Zygmunt (30. I.)	

Do egzaminu poprawczego przeznaczeni:

Bromowicz Mieczysław (matem.)	Mleczko Tadeusz (niem.)
Filek Stefan (niem.)	Röhrenschef Tadeusz (mat.)
Henoch Władysław (niem.)	Szostak Władysław (niem.)
Lachowicz Marjan (łac.)	Tyszler Henryk (łac.)
Mikułski Józef (mat.)	Zięba Tadeusz (niem.)

Nieuzdolnieni:

Beiersdorf Otton	Kamiński Tadeusz
Delkowski Ludwik	Lupa Ludwik
Dembiński Adam	Peterek Józef
Jasiński Józef	Ramza Franciszek

KLASA V.**Uzdolnieni:**

Alber Włodzimierz	Goliszewski Witold
Bielański Adam (dyp.)	Golonka Kazimierz
Biermański Władysław	Gols Jan
Bochenek Bronisław	Güntner Henryk
Chmura Henryk	Gworek Jan
Chrząszcz Ludwik	Jaglarz Zbigniew (dyp.)
Fabris Arrigo	Kleszczyński Ignacy

Kolankowski Zygmunt
Kukliński Antoni (dyp.)
 Kuśnierz Zdzisław
 Kuźnicki Stanisław
 Lechowski Bolesław
 Lewandowski Alfred
 Majewski Andrzej
 Merenda Adam
 Mroczkowski Zbigniew
 Niemezyk Wojciech
 Pietrzykowski Janusz
 Pilch Eugenjusz

Prochyra Kazimierz
 Przedrzymirski Stefan
 Redyk Tadeusz
 Rouppert Leszek
 Sokołowski Adam
 Szczurowski Stanisław
 Targowski Juljusz
 Tomaszewski Julian
Wimmer Zbigniew (dyp.)
Wołek Józef
 Żelewski Roman.

Wystąpili:

Biedroński Mieczysław (4. II.) Klecki Witold (8. III.)
 Butrymowicz Andrzej (12. V.) Kudelski Eugenjusz (4. II.)
 Gawroński Juljusz (4. II.)

Do egzaminu poprawczego przeznaczeni:

Khusek Jan (jęz. łac.) Senowski Jerzy (matemat.)
 Matus Witold (matemat.) Zgut Stefan (jęz. łac.)
 Rzegost Józef (matemat.) Turek Kazimierz (egz. uzupełn.)

Nieuzdolnieni:

Gulkowski Jerzy Majer Teodor
 Linowski Artur Skoczowski Marjan.

KLASA VI.

Uzdolnieni:

Bogatyński Marjan
 Boguszewski Bohdan
 Borowiczka Zbigniew
 Bross Stefan
 Czyżowski Artur
 Daniewski Władysław
 Dryszkiewicz Jan
 Epstein Marjan
 Gawroński Henryk
 Iwanicki Kazimierz
 Iżycki Leon
 Jakesch Jerzy
 Jaworski Jerzy
 Kirschmayer Jan
Kisielewski Zdzisław (dyp.)
 Kretschmer Tadeusz
 Lewalski Antoni

Łakomski Tadeusz
Lubieński Ludwik (dyp.)
Machnicki Jan (dypl.)
 Monné Bolesław
 Nowak Jan
 Nycz Jan
 Oliwa Stanisław
 Pazur Kazimierz
 Pągowski Józef
 Pileski Tadeusz
 Potocki Ludwik
 Prugar Kazimierz
 Przyłęcki Lech
Radwański Władysław (dyp.)
 Rakiewicz Adam
 Rękiewicz Stefan
 Sawicki Jan

Siedlecki Stanisław
Skąpski Jan
Skrochowski Kazimierz
Süsskind Jakób (dyp.)

Szura Tadeusz
Truszkowski Witold (dyp.)
Welanyk Karol (dyp.)
Wyrobek Kazimierz.

Wystąpili:

Babulski Tadeusz (21. XII.) Solecki Adam (18. I.)
Pszorn Bolesław (1. XI.)

Do egzaminu poprawczego i uzupełniającego przeznaczeni:

Biernat Adam (egz. uzupełn.) Krzeczunowicz Zbigniew (religja)
Janecki Jerzy (jęz. łac.) Sikorski Tadeusz (jęz. łac.)

Nieuzdolnieni:

Mól Emil Sosnowski Jan

KLASA VII a.

Uzdolnieni:

Arzt Zbigniew	Michalik Jerzy
Balcer Zbigniew	Mikułowski-Pomorski Tad. (dyp.)
Barta Karol	Mojmir Tadeusz
Baziuk Jarosław	Ostrowski Witold
Bieleński Władysław	Petecki Jan
Cybalski Stefan	Piątkowski Zbigniew (dyp.)
Czyżowski Zygmunt	Prochyra Tadeusz
Ehrenpreis Wiktor	Rouppert Kazimierz
Fischer Karol (dyp.)	Stanowski Jerzy
Fryc Tadeusz	Strzetelski Jan
Goyski Jan (dyp.)	Sulikowski Stefan
Halawa Zygmunt	Süsskind Henryk
Jasiewicz Jan	Szczurkowski Cyprjan
Jaśkiewicz Jujan	Wachtel Juliusz
Kowarzyk Wendelin	Weissglas Jan
Krzanowski Kazimierz (dyp.)	Woźniakiewicz Tadeusz
Liptak Stanisław	Zubczewski Adam.
Miączyński Andrzej	

Do egzaminu poprawczego przeznaczeni:

Kadulski Adam (jęz. franc.)

Nieuzdolnieni:

Zaborowski Stefan.

KLASA VII b.

Uzdolnieni:

Borkowski Maciej Dadak Józef

Doroz Jan
 Dzielski Zbigniew
 Ellnain Tadeusz
 Frankiewicz Henryk
 Fuchs Bolesław
 Górecki Władysław
 Greszczuk Edward
 Grottger Marjan
 Grünberg Władysław
 Horowitz Tadeusz
 Kanfer Juljusz
 Kepiński Antoni
 Kisielewski Czesław
 Kleczewski Adam
 Kłodziński Zygmunt
 Korzelik Marjan
 Lachs Henryk
 Lenk Czesław
 Lerch Alfred

Lieber Dawid
 Liszka Jan
 Mohr Stanisław
 Nowotny Gustaw
 Pustelnik Zbigniew
 Semkowicz Adam
 Sira Bogusław
 Stopyra Antoni
 Sumiński Artur
 Szczyrbak Stefan
Szpilczyński Stanisław (dyp.)
 Świerzyński Jerzy
 Trębacz Tomasz
 Tyran Wincenty
 Wadler Gimpel
 Walenta Stanisław
 Węglarski Zygmunt
 Winzer Zygmunt.

Wystąpili:

Müller Alfred (22. X.)

Żuławski Mieczysław (20. III.)

Do egzaminu poprawczego i uzupełniającego przeznaczeni:

Bałabuszyński Zdzisław (jęz. niem.)	Peace Alan (jęz. łac.)
Christ Hugo (jęz. franc.)	Ster Leopold (jęz. łac.)
Idzik Jan (jęz. niem.)	Szwabowicz Włodzim. (egz. uzup.)
Palasz Mieczysław (matemat.)	Hejduk Bronisław (matemat.)

Nieuzdolnieni:

Gawlikowski Eugenjusz
 Kwinta Wincenty

Paszyński Wiesław.

KLASA VIII a.

Uzdolnieni:

Bniński Andrzej
Bojarski Tadeusz
 Bolland Stefan
Borowski Adam
 Burezyk Stanisław
 Bzowski Franciszek
 Dyakowski Stanisław
 Filipkiewicz Roman
 Gall Wilhelm
 Gdowski Jan
 Głodkiewicz Mieczysław

Gundelach Włodzimierz
 Herski Otto
Horain Witold
 Jankowski Jan
 Jarosz Władysław
 Kiersztyn Edmund
 Konieczny Tadeusz
Malinowski Władysław
 Miśowicz Zygmunt
 Piątkowski Janusz
 Pszon Adam

Rajtar Jan
 Rudkowski Tadeusz
 Sadowski Kazimierz
 Siedlecki Andrzej
Skąpski Zygmunt
 Smrokowski Władysław

Stasiniewicz Aleksander
 Stojowski Henryk
Woźniakiewicz Adam
 Wysocki Stanisław
 Zięcik Marjan.

KLASA VIII b.

Uzdolnieni:

Bahdanowicz Jan Kanty
 Chudzikiewicz Zbigniew
 Cuber Zygmunt
 Czyż Paweł
 Glazer Franc. Ant.
 Golonka Leszek
 Gottlieb Włodzimierz
 Górski Adam
 Heitner Leopold
 Jarosz Franciszek
 Kirschner Edw.
 Kisielewski Kazim.
 Konarski Marjan
 Kopera Jędrzej
 Kowalewski Bor.
 Krzyżanowski Józef
Kwiatkowski Rafał
Lewin Ludwik
 Litawski Odo
 Majewicz Roman
 Mazur Tadeusz
 Michalski Marjan

Mroczkowski Kazimierz
 Mroczkowski Piotr
 Niżyński Marjan
 Porzeczkowski Bogusław
 Pretzel Oskar
 Rażny Aleksander
 Rozwadowski Jan
 Rychwicki Jan
 Silberbach Roman
 Skocz Zbigniew
 Sobieraj Kazimierz
 Śliwa Kazimierz
 Tobiasz Mieczysław
 Wajdowicz Zbigniew Bon.
 Wałęga Franciszek
Warczewski Dzdzisław
Wątopek Mieczysław
 Wielgus Wojciech
 Witaliński Włodzimierz
 Wolf Józef
 Zagórski Kazimierz.

X. KRONIKA ZAKŁADU.

W tym rozdziale wypadnie mi wspomnieć pokrótce o tych działach pracy szkolnej, które ze względu na swój charakter nie znalazły odzwierciedlenia w poprzednich rozdziałach niniejszego sprawozdania.

Egzamina odbywały się w następującym porządku: a) poprawcze 30 i 31 sierpnia; b) prywatne, wstępne i uzupełniające 2. września i 28. stycznia i 25 i 26 czerwca; c) nadzwyczajne z kl. I—IV. lub I—VI. 28. stycznia i 26 czerwca; e) egzamina dojrzałości zwykle i uzupełniające — patrz rozdział VIII.

Posiedzenia członków Grona nauczycielskiego dzieliły się

na: 1) Pełne posiedzenia Rady Pedagogicznej; 2) Posiedzenia Komisji klasowych; 3) Posiedzenia Komisji naukowych.

Pełne posiedzenia normalne odbyły się w dniach: 1. września, 17. listopada, 3. lutego, 23. kwietnia, 30. czerwca. Nadzwyczajne 25. października, poświęcone sprawom administracyjnym i Komitetowi Rodzicielskiemu, 29. listopada sprawie budowy gmachu, 20. grudnia i 16. lutego sprawie dyscyplinarnej, 16-go marca posiedzenie administracyjne. Razem pełnych posiedzeń było 10.

Posiedzenia Komisji klasowych odbywały się w dniach od 7—9. listopada, od 24—27. stycznia; 18. i 19. kwietnia, 8. i 9. czerwca (promocyjne) i 23. i 24. czerwca. Nadto konferencja promocyjna dla klas VIII a b odbyła się 2. kwietnia, a klasyfikacyjna 30. kwietnia.

Komisja naukowa odbyła trzy posiedzenia. (Patrz rozdział IV. ustęp g).

Informacyj Rodzicom o postępach i zachowaniu się młodzieży udzielano w Zakładzie: 7. października, 12. listopada, 16. grudnia, 9. marca, 19. kwietnia, 19. maja i przez cały tydzień w czerwcu w godzinach przedpołudniowych.

Pan Wizytator Dr Jan Jakóbiec wizytował Zakład trzy razy. Pod koniec kwietnia odwiedził obie klasy ósme; podczas piśmennego egzaminu dojrzałości wizytował w dniu 11-go maja wszystkie oddziały piszących; dnia 29. maja przysłuchiwał się egzaminowi dojrzałości jednej serji.

Z innych wypadków podkreślić należy następujące momenty:

Dnia 20. września odbyło się nabożeństwo za spokój duszy ś. p. Rudolfa Stanowskiego, skarbnika Komitetu Rodzicielskiego.

W dniach 30. września i 1. października cały Zakład wziął udział w powitaniu Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

20. października poświęcono czci św. Jana Kantego.

29. października uczczono pamięć Nieznanego Żołnierza.

1. listopada złożono hołd poległym za ojczyznę na cmentarzu Prandoty.

28. listopada delegacja młodzieży wzięła udział w nabożeństwie w kościele OO. Franciszkanów, urządzone w 25 rocznicę zgonu Wyspiańskiego. Tego samego dnia odbyły się w Zakładzie pogadanki klasowe, wyjaśniające znaczenie zwycięstwa morską floty polskiej pod Oliwą.

20. grudnia uczczono pamięć generała Bema.

22. stycznia młodzież Zakładu wraz ze sztandarem i orkiestrą wzięła udział w hołdzie składanym weteranom 63 roku.

3. czerwca Zakład in corpore oddał ostatnią posługę ś. p. Janowi Dziurzyńskiemu, em. dyrektorowi p. gimn. VIII. w Krakowie.

12. czerwca młodzież Zakładu wraz z sztandarem i orkiestrą po raz pierwszy wzięła udział w procesji Bożego Ciała, wychodzącej z kościoła św. Anny.

Do Sakramentów św. Pokuty i Ołtarza przystępowała młodzież trzy razy: 28. i 29. września; 15. i 16. marca; 15. i 16. czerwca. Rekolekcje wielkanocne odprawiła młodzież w dniach od 13. do 16. marca 1928.

XI. INFORMACJE NA ROK NASTĘPNY.

a) Podręczniki.

Klasa I. Ks. Szydelski St. i ks. Thullie: Dzieje Objawienia Bożego w Starym Testamencie; Reiter: Czytania polskie t. I; Gebert i Gebertowa: Opowiadania z dziejów ojczystrych; Gebert i Gebertowa: Wypisy historyczne z dziejów ojczystrych; Romer-Polaczówna: Pogadanki krajoznawcze; Romer-Niemcówna: Atlas krajoznawczy województwa krakowskiego; Sierzputowski: Arytmetyka cz. II.

Klasa II. Ks. Szydelski i ks. Thullie: Dzieje objawienia Bożego w Nowym Testamencie cz. I; Reiter: Czytania polskie tom II; Szober St.: Gramatyka języka polskiego w ćwiczeniach, zeszyt III i IV; Jakóbiec-Leonhard: Pierwsza książka do nauki języka niemieckiego lub Szarota: Pierwsza książka do nauki języka francuskiego; Gebert i Gebertowa: Opowiadania z dziejów ojczystrych; Gebert i Gebertowa: Wypisy historyczne z dziejów ojczystrych; Romer-Polaczówna: Geografja na klasę II; Sierzputowski: Arytmetyka cz. III.

Klasa III. Ks. Szydelski i ks. Thullie: Dzieje objawienia Bożego w Nowym Testamencie cz. II; Reiter: Czytania polskie tom III; Szober St.: Gramatyka języka polskiego w ćwiczeniach, zeszyt III i IV; Jakóbiec-Leonhard: Druga książka do nauki języka niemieckiego, lub Szarota: Druga książka do nauki języka francuskiego; Gebert i Gebertowa: Opowiadania z dziejów ojczystrych; Gebert i Gebertowa: Wypisy historyczne z dziejów ojczystrych; Radliński: Świat i jego mieszkańcy; Sierzputowski: Arytmetyka cz. IV; Żłobicki: Wiadomości z fizyki.

Klasa IV. Jougan: Liturgika; Próchnicki-Wojciechowski: Wypisy na klasę IV; Szober: Gramatyka języka polskiego w ćwiczeniach, zeszyt III i IV; Lewicki: Wstępna nauka języka łacińskiego; Samolewicz-Soltysik: Gramatyka łacińska; Jakóbiec-Leonhard: Trzecia książka do nauki języka niemieckiego, lub Szarota: Trzecia książka do nauki języka francuskiego; Zakrzewski: Historia starożytna; Sosnowski: Geografja Polski; Gutkowski: Algebra cz. I; Wójtowicz: Zarys geometrii elementarnej dla użytku szkół średnich; Nussbaum-Hilarowicz i Fu-

liński: Zoologja dla wyższych klas gimnazjalnych; Arct-Goleczewska, Kołodziejczykowie: Podręcznik botaniki.

Klasa V. Gadowski: Historia Kościoła katolickiego; Wojciechowski: Wypisy polskie dla szkół średnich tom V; Chrzanowski i Wojciechowski: Wypisy polskie dla klas wyższych szkół średnich cz. I; Szober: Gramatyka języka polskiego w ćwiczeniach, zaszyt III i IV; Szczepański: Wypisy łacińskie do użytku szkół średnich; Samolewicz-Soltysik: Gramatyka łacińska; Jakóbiec-Leonhard: Deutschland und die Deutschen cz. I; Szarota: Paryż; Zakrzewski: Historia średniowieczna; Lewicki: Zarys historii Polski; Fuchs-Radliński: Geografia Europy; Gutkowski: Algebra cz. II; Wójtowicz: Zarys geometrii elementarnej; Sosnowski: Anatomja i fizjologia człowieka.

Klasa VI. Gadowski: Historia Kościoła katolickiego; Chrzanowski-Wojciechowski: Wypisy polskie dla klas wyższych szkół średnich cz. I; Kridl M.: Literatura polska wieku XIX cz. I i II; Liwjust: Dzieje rzymskie, wyd. Jędrzejowski-Rapaport; Owidjusz: Wiązanka wierszy, opr. Sinko; Samolewicz-Soltysik: Gramatyka łacińska; Jakóbiec-Leonhard: Deutschland und die Deutschen cz. II, lub Szarota: Les provinces françaises; Zakrzewski: Historia nowożytna; Lewicki: Zarys historii Polski; Gutkowski: Algebra cz. II; Wójtowicz: Zarys geometrii elementarnej; Natanson-Zakrzewski: Nauka fizyki cz. I i II.

Klasa VII. Sieniatycki: Dogmatyka; Kridl: Literatura XIX wieku, cz. II i III; Adameczewski: Symporjon. Wybór prozaików polskich XIX i XX wieku; Sallustius Crispus: De coniuratione Catilinae, opr. Rapaport; Cicero: Wybór mów cz. I i II, opr. Szczepański; Wergiljusz: Wybór z dzieł, opr. Sinko; Jakóbiec: Deutschtum cz. I; Weckowski-Szarota: La France, cz. I; Zakrzewski: Historia nowożytna; Lewicki: Zarys historii Polski; Gutkowski: Algebra, cz. II; Wójtowicz: Zarys geometrii i elementarnej; Natanson-Zakrzewski: Nauka fizyki, cz. II i III; Moycho-Zienkowski: Krótki zarys chemji dla szkół średnich.

Klasa VIII. Sieniatycki: Etyka; Kridl: Literatura XIX w. cz. II i III; Adameczewski: Sympozjon. Wybór prozaików polskich w. XIX i XX; Poezje Horacjusza: Sinko; Cicero: Wybór z pism filozoficznych, opr. Szczepański; Tacyt: Wybór dzieł, opr. Pilch; Jakóbiec: Deutschtum cz. II lub Weckowski-Szarota: La France, cz. II; Pawłowski-Bystroń-Peretiatkowicz: Polska współczesna; Łomnicki: Początki geometrii analitycznej; Natanson-Zakrzewski: Nauka fizyki, cz. III; Ks. Nuckowski: Początki logiki ogólnej dla szkół; Hoefler Al.: Zasady psychologii.

b) Opłaty szkolne.

Ministerstwo W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 31 stycznia 1928 r. Nr. II — 1503/28 wprowadziło następujące opłaty w szkołach średnich ogólno-kształcących:

1) Taksa wstępna 3 zł.; 2) taksa za egzamin wstępny do klas II—VII 10 zł.; 3) taksa za egzamin wstępny z różnicy programów 4 zł.; 4) taksa za egzamin wstępny do klasy VIII 20 zł.; 5) taksa za egzamin prywatny 20 zł.; 6) taksa za egzamin dojrzałości 12 zł.; 7) taksa za uzupełniający egzamin dojrzałości dla eksternów 15 zł.; 8) taksa za wydanie duplikatu świadectwa rocznego lub półrocznego 5 zł.; 9) taksa za wydanie duplikatu świadectwa dojrzałości 10 zł.; 10) taksa administracyjna rocznie 110 zł., płatne w dwóch równych ratach półrocznych, t. j. w miesiącach października i marcu.

Ze zwolnień od taksy administracyjnej mogą korzystać:

a) dzieci rodziców niezamożnych, oraz dzieci czynnych funkcjonariuszów państwowych i wojskowych zawodowych, pobierających ze skarbu państwa, o ile nie jest wiadome, że posiadają znaczniejszy majątek. W tym wypadku płacą rocznie 55 zł., względnie półrocznie 27 zł. 50 gr.

b) w wypadkach zupełnego ubóstwa w całości, jednak w granicach 10%.

Określonych powyżej zwolnień od taksy administracyjnej udzielają co półroczne Rady Pedagogiczne (stosownie do stanu majątkowego rodziców) uczniom, którzy pilnością i postępami w nauce na to zasługują.

c) *Strój ćwiczebny młodzieży szkolnej.*

Ministerstwo W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 10 stycznia 1928 r. Nr. O. H. fiz. 28 poleciło, by od 1 września 1928 r. młodzież podczas ćwiczeń gimnastycznych używała odpowiedniego ubrania i obuwia ćwiczebnego, składającego się z koszulki trykotowej, szarawarków płóciennych granatowych, obuwia. Koszulka ma być koloru białego, trykotowa bez wypustek z krótkimi rękawkami. Szarawarki winna podtrzymywać w pasie luźna gumka; mają być luźne i sięgać do kolan. Obuwie winno być płytke i wolne w palcach. Wierzch ma być skórzany lub płócienny, podeszwy z miękkiej skóry lub sznurkowe.

Ponieważ nagle zapotrzebowanie z początkiem roku szkolnego może wywołać brak w handlu odpowiednich części stroju, a co zatem idzie podwyższenie ceny, przeto Zarząd Komitetu Rodzicielskiego po porozumieniu się z Dyрекcją zakładu wszedł w kontakt z krajowymi wytwórniami trykotarzy i ze szwalniami krakowskimi i zamówił odpowiednią ilość koszulek i szarawarków po najniższych cenach z najlepszego materiału. Wobec tego uprasza Rodziców, aby wstrzymali się narazie z kupnem i to we własnym interesie, ponieważ z początkiem września wszyscy uczniowie — stosownie do swego wzrostu — nabyć będą mogli przez Zarząd jednolity strój.

d) Egzamina w terminie powakacyjnym.

1. Egzamin poprawczy odbędzie się dnia 30 i 31 sierpnia 1928 r. o godz. 9 przepełudniem.

2. Egzamina wstępne do kl. II—VII w miarę wolnych miejsc w zakładzie, odbędą się 3 września; podania należy wnosić do Dyrekcji do końca sierpnia, wyszczególniając należyte udokumentowane przyczyny, dla których kandydat nie mógł się zgłosić do egzaminu w terminie przedwakacyjnym. Tegosamego dnia odbędzie się egzamin uzupełniający dla uczniów naszego zakładu.

3. Egzamina nadzwyczajne z kl. I—IV i I—VI odbędą się w styczniu i czerwcu. Podania o przypuszczenie należy wnosić wprost do Kuratorjum Okr. szk. krakowskiego.

4. Uzupełniający egzamin dojrzałości odbędzie się we wrześniu i w lutym za zezwoleniem Kuratorjum.

5. Rok szkolny 1928/29 rozpocznie się dnia 1 września uroczystem nabożeństwem szkolnem.
